

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΧΘΥΟΛΟΓΙΑΣ-ΥΔΡΟΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη μιας ειδικά προστατευόμενης
περιοχής. Η περίπτωση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου
Βορείων Σποράδων**

ΜΑΤΕΝΤΣΙΔΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΒΟΛΟΣ 2009

**«Ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη μιας ειδικά προστατευόμενης
περιοχής. Η περίπτωση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου
Βορείων Σποράδων»**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

- 1 **Στεριανή Ματσιώρη**, Λέκτορας, Εκτιμητική Φυσικών Πόρων, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, **Επιβλέπουσα**.
- 2 **Χρήστος Νεοφύτου**, Καθηγητής, Ιχθυολογία-Υδροβιολογία, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, **Μέλος**.
- 3 **Κωνσταντίνος Πολύμερος**, Επίκουρος Καθηγητής, Μάρκετινγκ και Πολιτική στην Πρωτογενή Παραγωγή, Τμήμα Γεωπονίας Ιχθυολογίας και

Υδάτινου Περιβάλλοντος, Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας, **Μέλος**.

Η παρούσα εργασία
είναι αφιερωμένη
στους γονείς μου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλω να ευχαριστήσω θερμά την κα Στεριανή Ματσιώρη Λέκτορα του Τμήματος Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την ανάθεση του θέματος της έρευνας, για τη συνεχή εποπτεία και επιστημονική καθοδήγηση καθώς και για την ουσιαστική και αμέριστη συμπαράστασή της, σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της μεταπτυχιακής μου διατριβής.

Ευχαριστώ θερμά το Φορέα Διαχείρισης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων, για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε, σε ότι αφορά στην παροχή στοιχείων, αλλά και απόψεων.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους ανθρώπους εκείνους που μου συμπαραστάθηκαν, με βοήθησαν, με στήριξαν και με συμβούλεψαν σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου. Ευχαριστώ πολύ τους γονείς μου και όλους τους συναδέλφους μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα έρευνα έγινε εφαρμογή της SWOT ανάλυσης για τον προσδιορισμό των βασικών αξόνων της αναπτυξιακής πορείας μιας προστατευόμενης περιοχής, του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.).

Η ανάλυση SWOT είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος ενός φορέα, όταν αυτός πρέπει να λάβει απόφαση σε σχέση με τους στόχους που έχει θέσει ή με σκοπό την επίτευξή τους.

Με την εφαρμογή της ανάλυσης μελετήθηκαν τα δυνατά και αδύνατα σημεία του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές που υπάρχουν. Τα δυνατά και αδύνατα σημεία αφορούσαν το εσωτερικό περιβάλλον καθώς προέκυψαν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτό διαθέτει (όπως η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος, το ανθρώπινο δυναμικό κ.λπ.).

Αντιθέτως, οι ευκαιρίες αναφέρονται σε εν δυνάμει (μελλοντικούς) θετικούς εξωτερικούς παράγοντες που αφορούν στα ζητήματα που εξετάζονται, ενώ οι απειλές σε εν δυνάμει αρνητικούς εξωτερικούς παράγοντες που χρειάζεται προετοιμασία για να αντιμετωπιστούν. Είναι ενδιαφέρον ότι τα πλεονεκτήματα που εντοπίστηκαν μπορεί με την αλλαγή των εξωτερικών (ευρύτερων περιβαλλοντικών) παραγόντων να μετατραπούν σε μειονεκτήματα.

Ως αποτέλεσμα της ανάλυσης SWOT προέκυψαν τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης για την περιοχή, τα οποία παρουσιάστηκαν ώστε να αποτελέσουν τη

βάση για να τεθούν οι στρατηγικοί στόχοι και η αναπτυξιακή στρατηγική που θα πρέπει να εφαρμόσει η περιοχή ώστε να επιτύχει την ταυτόχρονη ανάπτυξη της και τη διατήρηση του προστατευτικού της χαρακτήρα.

Στην κατηγορία των πλεονεκτημάτων εμφανίζονται στοιχεία που σχετίζονται με την περιβαλλοντική ακεραιότητα, την παράδοση, την ταυτότητα της περιοχής και τη δραστηριοποίηση των κατοίκων με την αλιεία, χαρακτηριστικά που δημιουργούν μια εικόνα αντοχής στο χρόνο και όχι αλλαγής. Τα εμφανή πλεονεκτήματα του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. εστιάζονται:

- Στο ότι η περιοχή αποτελεί ένα από τα λίγα ενδιαιτήματα της Μεσογειακής Φώκιας *Monachus – monachus*.
- Στην ύπαρξη ιδιαίτερης αισθητικής και οικολογικής αξίας φυσικού περιβάλλοντος, ικανού να στηρίξει προγράμματα εναλλακτικών μορφών τουριστικής ανάπτυξης.
- Στην ύπαρξη ανεκμετάλλευτου πολιτιστικού και αρχαιολογικού πλούτου, ικανού να προσελκύσει μεγάλο αριθμό επισκεπτών και να στηρίξει προγράμματα εναλλακτικού τουρισμού όπως ο μορφωτικός, ο συνεδριακός, ο καταδυτικός τουρισμός κ.λπ.
- Στα μοναδικής ποιότητας παραδοσιακά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή και μπορούν να αξιοποιηθούν ώστε να προσφέρονται υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα.
- Στην ενασχόληση των κατοίκων με την αλιεία, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων (όπως ο αλιευτικός

τουρισμός), ώστε να εξασφαλιστούν νέες πηγές εισοδήματος.

Από την άλλη πλευρά, οι ελλειπείς υποδομές και η αναγκαιότητα υλοποίησης προγραμμάτων για τη συνεχή επιμόρφωση του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι χαρακτηριστικά μειονεκτήματα της περιοχής, που καταδεικνύουν ότι η ικανότητα προσαρμογής χωρίς εξωτερική βοήθεια είναι μικρή.

Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης και η αυξημένη πολυπλοκότητα στο ανταγωνιστικό περιβάλλον αναδεικνύονται από το γεγονός, ότι οι απειλές συνδέονται με πολλές σημαντικές δυνατότητες. Προκειμένου να αυξηθεί η οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή, θα πρέπει να καθιερωθεί σύστημα συμμετοχικών διαδικασιών στην κοινωνία της πληροφορίας, να βελτιωθεί η προσβασιμότητα στην περιοχή, να αναπτυχθούν προγράμματα αγροτουρισμού και να επιδιωχθεί η παραγωγή υψηλής ποιότητας τροφίμων. Όλα αυτά όμως εξαρτώνται από τη δυνατότητα προσαρμογής στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες που επικρατούν διεθνώς και στο συνεχώς αυξανόμενο ανταγωνισμό. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, θα πρέπει κάθε σχέδιο ανάπτυξης να στοχεύει πρωταρχικά στην προστασία της περιοχής, μόνο με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του.

Λέξεις κλειδιά: Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων, προστατευόμενη περιοχή, βιώσιμη ανάπτυξη, SWOT ανάλυση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
.....	11
1.1. Ορισμός προστατευόμενων περιοχών	11
.....	13
1.2. Ιστορική αναδρομή των προστατευόμενων περιοχών	15
.....	15
1.3. Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών	
.....	16
1.4. Βιώσιμη ανάπτυξη και προστατευόμενες περιοχές.....	17
	19
1.4.1. Τι είναι η βιώσιμη ανάπτυξη.....	21
	21
1.4.2. Πώς συνδυάζεται η βιώσιμη ανάπτυξη με τις προστατευόμενες περιοχές.....	21
1.5. Σκοπός της διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής	21
1.5.1. Σκοπός – Χρησιμότητα της έρευνας.....	22
2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ	23
2.1. SWOT ανάλυση.....	25
2.1.1. Η ανάλυση δυνάμεων –αδυναμιών –ευκαιριών –απειλών (SWOT).....	25
	27
2.1.2. Η αξία και τα πλεονεκτήματα της ανάλυσης SWOT	31

2.1.3. Ο τρόπος εφαρμογής της ανάλυσης SWOT	34
2.1.4. Στοιχεία της ανάλυσης SWOT	34
2.1.5. Βαθμολόγηση θεμάτων και ένταξη τους στη Μήτρα SWOT.....	40
2.1.6. Μειονεκτήματα της ανάλυσης SWOT	42
2.1.7. Η χρήση της ανάλυσης SWOT στο στρατηγικό σχεδιασμό.....	43
2.1.8. Η χρήση της ανάλυσης SWOT στο μη επιχειρηματικό τομέα.....	46
2.2. Περιοχή έρευνας.....	53
2.2.1. Αναγνώριση της περιοχής μελέτης.....	61
2.2.2. Δημογραφικά στοιχεία.....	68
2.2.3. Κάλυψη-Χρήσεις γης.....	70
2.2.4. Οικονομική δραστηριότητα.....	71
2.2.5. Αλιευτικός στόλος-Ερασιτεχνική αλιεία.....	74
2.2.6. Χωροταξική οργάνωση-Διοικητική διάρθρωση.....	75
2.2.7. Απασχόληση.....	77
2.2.8. Απασχόληση.....	78

2.2.8.				79	
Εκπαίδευση.....				80	
2.2.9.	Δίκτυα		τεχνικής	80	
υποδομής.....				82	
2.2.10.				82	
Περίθαλψη.....				82	
2.2.11.				85	
Γεωμορφολογία.....				89	
2.2.12.	Μορφολογία	ακτών	και	υποθαλάσσιων	92
περιοχών.....				95	
2.2.13.				101	
Έδαφος.....				105	
2.2.14.			Γεωλογικοί	108	
σχηματισμοί.....				114	
2.2.15.	Φυσική	ωκεανογραφία	και	παράκτια	135
νερά.....				135	
2.2.16.			Παράκτια	136	
νερά.....				139	
2.2.17.		Υδρογεωλογία-Υδρολογία-Ποιότητα		140	
νερών.....				143	
2.2.18.	Μετεωρολογικά στοιχεία-Κλίμα.....				
2.2.19.	Βλάστηση		και		

χλωρίδα.....			
2.2.20.			
Θηλαστικά.....			
2.2.21.			
Ορνιθοπανίδα.....			
2.2.22.	Ερπετά		και
αμφίβια.....			
2.2.23.			Ασπόνδυλη
πανίδα.....			
2.2.24.	Τύποι	οικότοπων	ιδιαίτερου
ενδιαφέροντος.....			

3.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....

.....

3.1. SWOT

ανάλυση.....

3.2.

Δυνάμεις.....

.

3.3.

Αδυναμίες.....

.

3.4.	
Ευκαιρίες.....	
...	
3.5.	
Απειλές.....	
3.6.	Αποτελέσματα
SWOT.....	4.
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	
4.1. Πρωτογενής τομέας.....	
4.2. Δευτερογενής τομέας.....	
4.3. Τριτογενής τομέας – Τουριστική ανάπτυξη.....	
5.	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	
5.1. Ξένη βιβλιογραφία.....	
5.2. Ελληνική βιβλιογραφία.....	
5.3. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία.....	
6.	
ABSTRACT.....	
7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ορισμός προστατευόμενων περιοχών

Προστατευόμενες περιοχές είναι χερσαίες ή υδάτινες εκτάσεις με ιδιαίτερα φυσικά, οικολογικά ή τοπικά χαρακτηριστικά που προστατεύονται νομοθετικά και βρίσκονται κάτω από ειδικό καθεστώς διαχείρισης, με κύριο σκοπό τη διατήρηση των ιδιαίτερων αξιών τους, καθώς και την κατάλληλη αξιοποίησή τους για την εξυπηρέτηση οικολογικών, κοινωνικών και οικονομικών αναγκών προς όφελος της παρούσας και των μελλοντικών γενεών (Κασιούμης, 1993).

1.2. Ιστορική αναδρομή των προστατευόμενων περιοχών

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία 92/43 ΕΟΚ (Οδηγία των Οικότοπων), για τη διατήρηση των φυσικών οικότοπων καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας, σχεδιάστηκε για να αντιμετωπίσει τις ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οικότοποι και τα είδη της Ευρώπης. Για την υλοποίηση της οδηγίας τα κράτη – μέλη αποφάσισαν τη δημιουργία ενός συνεκτικού οικολογικού δικτύου Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (Special Areas of Conservation – SAC₃) (άρθρα 3 και 4 με την ονομασία Natura 2000). Το δίκτυο αυτό περιλαμβάνει και τις ζώνες Ειδικής Προστασίας (Special Protection Areas – SPA) που ορίστηκαν με βάση την κοινοτική οδηγία για τη διατήρηση των άγριων πουλιών (-79/409/ΕΟΚ ή Οδηγία για τα πουλιά).

Οι ειδικές ζώνες διατήρησης χαρακτηρίζονται μετά από μια διαδικασία τριών

φάσεων. Στην πρώτη φάση της εφαρμογής του νομικού αυτού πλαισίου, τα κράτη – μέλη είχαν την υποχρέωση να απογράψουν τους τύπους οικοτόπων (ενδιαιτημάτων και τα είδη χλωρίδας και πανίδας που αναφέρονται στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας) και να στείλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έναν κατάλογο προτεινόμενων περιοχών (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003).

Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης (1994 – 1996), καταγράφηκαν οι περιοχές και υποδείχθηκαν οι συγκεκριμένοι τύποι οικοτόπων με την έκταση που καταλαμβάνουν, καθώς και τα συγκεκριμένα είδη φυτών και ζώων των παραρτημάτων με τα πληθυσμιακά τους δεδομένα.

Η δεύτερη φάση, είχε ως αντικείμενο τη δημιουργία ενός κατάλογου τόπων Κοινοτικής Σημασίας (List of sites of Community Importance – SCI). Στη συνέχεια με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με μια διαδικασία αξιολόγησης θα δημιουργηθεί ο τελικός κατάλογος περιοχών του δικτύου, οι οποίες θα έπρεπε να χαρακτηριστούν από τα κράτη – μέλη ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης μέσα στα επόμενα έξι χρόνια (σύμφωνα με τα κριτήρια του Παραρτήματος III της Οδηγίας).

Τα κριτήρια του Παραρτήματος III της Οδηγίας, στην περίπτωση των τύπων οικοτόπων αφορούν την αντιπροσωπευτικότητα, την έκταση, τη διατήρηση της δομής και των λειτουργιών του, καθώς και τη συνολική αξία της περιοχής για τον τύπο οικοτόπου. Στην περίπτωση των προστατευόμενων ειδών, τα κριτήρια αφορούν το μέγεθος και την πυκνότητα του πληθυσμού, καθώς και τη συνολική αξία της περιοχής για το συγκεκριμένο είδος (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003).

1.3. Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών

Στην εποχή μας η υποχρέωση της ανθρωπότητας για τη δημιουργία προστατευόμενων περιοχών και τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς γενικότερα, επιβάλλεται και για συγκεκριμένους λόγους και ιδιαίτερους σκοπούς που εξυπηρετούν οι περιοχές αυτές, που περιλαμβάνουν επιγραμματικά τα ακόλουθα (Μαραγκού και συν., 2003):

- Διαφύλαξη πολύτιμων οικολογικών αξιών.
- Διατήρηση της ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος.
- Εξυπηρέτηση επιστημονικών σκοπών.
- Ικανοποίηση σημαντικών αναγκών υπαίθριας αναψυχής του σύγχρονου ανθρώπου.
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού.
- Παροχή χρήσιμων δημοσίων αγαθών, όπως καθαρά θαλάσσια ύδατα, καθαρό αέρα, αισθητική απόλαυση της φύσης.
- Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης με την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και αναζωογόνηση της περιφέρειας (Κασιούμης, 1995).

Ο οικολογικός ρόλος των προστατευόμενων περιοχών, που αποτελεί και τον κύριο σκοπό της ίδρυσης και διαχείρισής τους, αναφέρεται κυρίως στην προστασία και διατήρηση πολύτιμων στοιχείων της φυσικής κληρονομιάς (βιότοποι, είδη χλωρίδας και πανίδας και φυσικοί σχηματισμοί). Αποτελεί τη

βασικότερη λειτουργία τους που αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην εποχή μας. Μεγάλη είναι επίσης η αξία των περιοχών αυτών για τη διαφύλαξη της γενετικής ποικιλίας, δηλαδή του εύρους του γενετικού υλικού που υπάρχει στον πλανήτη μας, αν και η σημασία της δεν έχει εκτιμηθεί επαρκώς μέχρι σήμερα.

Η διατήρηση της ποικιλίας αυτής είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση των οικολογικών διαδικασιών και τη συνέχιση της φυσικής διεργασίας της εξέλιξης των ειδών, πάνω στις οποίες στηρίζεται η λειτουργία όλων των συστημάτων που στηρίζουν τη ζωή στον πλανήτη μας. Οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν σαν καταφύγια όπου μπορεί να διατηρηθεί η βιολογική ποικιλότητα και η βιολογική παραγωγικότητα κάτω από κατά βάση φυσικές συνθήκες εξέλιξης και λειτουργίας. Σημαντική είναι ακόμα η συμβολή των προστατευόμενων περιοχών για τη ρύθμιση των υδρολογικών λειτουργιών, την προστασία των εδαφών, τη βελτίωση της ατμόσφαιρας και τη σταθεροποίηση του κλίματος, παράγοντες που συμβάλλουν επίσης αποφασιστικά στη διατήρηση της περιβαλλοντικής ισορροπίας (Κασιούμης, 1995).

Η επιστημονική αξία των προστατευόμενων περιοχών και η σημασία τους στην ικανοποίηση της ανάγκης της γνώσης, ξεκινάει από το γεγονός ότι ακόμα και σήμερα ο φυσικός κόσμος δεν έχει διερευνηθεί πλήρως. Υπάρχουν ακόμα πολλές επιστημονικές πληροφορίες που κινδυνεύουν να χαθούν για πάντα, καθώς διάφορα είδη ή οικοσυστήματα κινδυνεύουν να εξαφανιστούν με την καταστροφή των βιοτόπων, την υπερεκμετάλλευση και τη ρύπανση. Η γνώση αυτή, εκτός του ότι είναι χρήσιμη σαν αυτοσκοπός για την παραγωγή της επιστήμης, είναι επίσης

απαραίτητη και για τη βελτίωση των συνθηκών διαχείρισης των φυσικών πόρων. Οι προστατευόμενες περιοχές, μπορεί να είναι το σημείο αναφοράς για να συγκρίνει κανείς τις φυσικές και τις ανθρωπογενείς μεταβολές, παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες για τη λειτουργία και την εξέλιξη των οικοσυστημάτων και κατά συνέπεια για τη διαχείρισή τους. Επίσης για την εξεύρεση ποικιλιών φυτών και ζώων ανθεκτικών στις διάφορες ασθένειες, ακόμα, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που η άγρια φύση παρέχει στον άνθρωπο την πολύτιμη συμβολή της με την ποικιλία του γενετικού υλικού που περιέχει. Θα πρέπει να τονίσουμε εδώ ότι η χρησιμοποίηση των προστατευόμενων περιοχών για την ικανοποίηση των παραπάνω αναγκών του ανθρώπου, δεν έρχεται σε αντίθεση με τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, αφού μπορεί να εξυπηρετηθεί χωρίς προβλήματα στα πλαίσια της επιστημονικής έρευνας και μελέτης των περιοχών αυτών. Σπάνια είδη ή φυλές άγριων ζώων και φυτών από τις περιοχές αυτές χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία αποδοτικότερων ποικιλιών στη γεωργία, τη δασοπονία, την κτηνοτροφία και την αλιεία (Μαραγκού και συν., 2003).

1.4. Βιώσιμη ανάπτυξη και προστατευόμενες περιοχές

1.4.1. Τι είναι η βιώσιμη ανάπτυξη

Ως βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Για να επιτευχθεί θα πρέπει να συνδυαστεί η κοινωνική πρόοδος, που θα αναγνωρίζει και θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες

όλων των πολιτών, η αποτελεσματική περιβαλλοντική διαχείριση και η διατήρηση υψηλών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης και απασχόλησης. Στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι μια καλύτερης ποιότητας ζωή για όλους τους πολίτες τόσο για αυτούς που ζουν και δουλεύουν σήμερα όσο και για τις επόμενες γενιές.

Η διεθνής κοινότητα από το 1987 έχει αναγνωρίσει την αναγκαιότητα στροφής στη βιώσιμη ανάπτυξη. Σε μια πορεία δεκαεπτά χρόνων, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και η αναγκαιότητα της λήψης των αποφάσεων και υλοποίησης σχετικών πολιτικών δράσεων και μέτρων γίνεται ολοένα και περισσότερο αποδεκτή. Σε αυτά τα πλαίσια η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζει πολύ καθοριστικό ρόλο.

Στην προσπάθεια αποτύπωσης της σημερινής ελληνικής πραγματικότητας διαπιστώνεται ότι τόσο το κοινωνικό όσο και το φυσικό περιβάλλον δέχονται πιέσεις, οι οποίες προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και σχετίζονται με τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης αλλά και της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

1.4.2. Πώς συνδυάζεται η βιώσιμη ανάπτυξη με τις προστατευόμενες περιοχές;

Η ταύτιση της ανάπτυξης μόνο με την οικονομική μεγέθυνση δε μπορεί πλέον να προσφέρει λύσεις. Η υιοθέτηση αυτής της άποψης οδήγησε σε οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες που είναι υπεύθυνες για εντάσεις που εκδηλώνονται σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, αλλά και για ανισορροπίες που

προκαλούν ιδιαίτερα διεθνή προβλήματα. Η χώρα μας, τα τελευταία χρόνια, έχει πετύχει υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Το ζητούμενο είναι να διατηρηθούν και να αυξηθούν, χωρίς όμως να διαταραχθεί ο κοινωνικός ιστός και χωρίς να υποβαθμίζεται το περιβάλλον.

Πώς συνδέεται όμως η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης με την ύπαρξη των προστατευόμενων περιοχών; Η κήρυξη μιας περιοχής σε προστατευόμενη αποσκοπεί στη διατήρηση (βιωσιμότητα) αξιών που ανήκουν σ' όλες τις γενιές και δεν επιτρέπεται να αναλωθούν ή να καταστραφούν από μία. Τέτοιες αξίες μπορεί να αναφέρονται στην ύπαρξη αρχαιολογικών τόπων και μνημείων, φυσικών (γεωλογικών) χαρακτηριστικών, παραδοσιακών τρόπων ζωής και παραγωγής, αλλά και στην ύπαρξη σπάνιας βιοποικιλότητας. Όλα τα παραπάνω δεν έχουν μόνον ευταξία ως στοιχεία της φύσης και του πολιτισμού αλλά και οικονομική σημασία, η οποία είναι σημαντική και η απώλειά της μπορεί να έχει πολύ αρνητικές συνέπειες.

Συνεπώς, οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν ως χώροι διάσωσης των απειλούμενων φυσικών και πολιτιστικών πόρων και είναι ταυτόχρονα και περιοχές, στις οποίες μπορούν να υλοποιηθούν προγράμματα ανάπτυξης στηριζόμενα στις αρχές της αειφορίας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (Ανώνυμος, 2009).

1.5. Σκοπός της διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής

Οι στόχοι διαχείρισης της κάθε περιοχής διαμορφώνονται με βάση την κατηγορία στην οποία αυτή υπάγεται, όπως αυτή περιγράφεται στο Ν. 1650/86. Στρατηγικός στόχος της διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής είναι η μακροπρόθεσμη διασφάλιση της καλής διατήρησης των φυσικών και πολιτιστικών της στοιχείων μέσω της σωστής ρύθμισης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Το αποτέλεσμα της συνετής διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής είναι πέρα από την προστασία της οικολογικής της αξίας και η δημιουργία ενός πόλου πρότυπης και συμβατής με το φυσικό περιβάλλον τοπικής ανάπτυξης.

Ακόμη, περιλαμβάνει μια συνοπτική αναφορά στην προηγούμενη διαχειριστική περίοδο, τους στόχους που είχαν τεθεί και τους σχετικούς δείκτες εφαρμογής της.

Ως δείκτες εφαρμογής ενός Σχεδίου Διαχείρισης μπορούν να θεωρηθούν:

α) ο αριθμός των δράσεων που τελικά πραγματοποιήθηκαν, σε σχέση με τις συνολικά προτεινόμενες,

β) ο βαθμός που η κάθε δράση ολοκληρώθηκε ή και συνείσφερε τελικά στην επίτευξη του στόχου στον οποίο αντιστοιχεί και

γ) τα αποτελέσματα της παρακολούθησης των χαρακτηριστικών και ο βαθμός στον οποίο επιβεβαιώνουν την επίτευξη των στόχων διατήρησης (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003).

Οι βασικές αρχές, πάνω στις οποίες πρέπει να στηρίζεται η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών είναι:

- να διατηρήσει τις ουσιαστικές οικολογικές διαδικασίες και τα βασικά

συστήματα που στηρίζουν τη ζωή,

- να προστατέψει και να συντηρήσει τη γενετική ποικιλία,
- να εξασφαλίσει την αειφορική χρήση των ειδών των οικοσυστημάτων (Κασιούμης, 1993).

1.5.1. Σκοπός και χρησιμότητα της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι, ο εντοπισμός της πραγματικής φέρουσας ικανότητας μιας ειδικά προστατευόμενης περιοχής, όπως το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων, για τη διατύπωση προτάσεων ικανών να οδηγήσουν στη βιώσιμη, αειφορική ανάπτυξη της και συνεπώς και στην επίτευξη των στόχων ίδρυσής της.

Οι ειδικότεροι στόχοι της παρούσας έρευνας ήταν:

- 1) Ο εντοπισμός των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής μελέτης. Τα σημεία αυτά μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τη διατύπωση οποιουδήποτε σχεδίου ανάπτυξής της.
- 2) Ο εντοπισμός όλων εκείνων των σημείων που αποτελούν σήμερα εμπόδια στην ανάπτυξη της περιοχής.
- 3) Ο προσδιορισμός των απειλών που θα αντιμετωπίσει ένα σχέδιο ανάπτυξης της περιοχής και θα αποτελέσουν εμπόδιο επίτευξης των στόχων του.
- 4) Ο προσδιορισμός των ευκαιριών πάνω στις οποίες μπορεί να στηριχθεί ένα

σχέδιο βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής έρευνας.

Τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα που προσπάθησε να απαντήσει η παρούσα έρευνα ήταν:

- 1) Μπορεί στοιχεία που σήμερα αποτελούν εμπόδιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής έρευνας στο μέλλον να μετατραπούν σε σημεία ανάπτυξης;
- 2) Συντρέχουν σήμερα οι συνθήκες εκείνες που πιθανόν να οδηγήσουν στη μετατροπή συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής σε μειονεκτήματα;
- 3) Υπάρχει εκείνο το θεσμικό και όχι μόνο πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί ο θεσμός των ειδικά προστατευόμενων περιοχών;

2. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

2.1. SWOT ανάλυση

2.1.1. Η ανάλυση δυνάμεων –αδυναμιών –ευκαιριών –απειλών (SWOT)

Η ανάλυση SWOT έχει τις καταβολές της, όπως άλλωστε και γενικά ο στρατηγικός σχεδιασμός, από τις αρχές της δεκαετίας του '60. Η ανάλυση SWOT στηρίζεται στην ιδέα ότι μια καλή στρατηγική σημαίνει διασφάλιση καλού «ταιριάσματος» μεταξύ της εξωτερικής κατάστασης που αντιμετωπίζει ένας φορέας (δηλαδή ευκαιρίες και απειλές) και των εσωτερικών του ικανοτήτων και χαρακτηριστικών (δηλαδή δυνάμεις και αδυναμίες). Η ανάλυση SWOT, λοιπόν, είναι μια σχετικά απλή και πολύ διαδεδομένη στη χρήση της μέθοδος που παραθέτει τις δυνάμεις και αδυναμίες ενός φορέα (ή ενός τμήματος ή προϊόντος του) απέναντι στις ευκαιρίες και απειλές που καθορίζει το εξωτερικό του περιβάλλον. Η μέθοδος αυτή έχει το βασικό πλεονέκτημα ότι από τις καταστάσεις που προκύπτουν απορρέουν περισσότερο ή λιγότερο κατάλληλες στρατηγικές επιλογές για οποιοδήποτε φορέα (Σιώμκος, 1999).

2.1.2. Η αξία και τα πλεονεκτήματα της ανάλυσης SWOT

Στην ανάλυση SWOT συσχετίζονται, αφού κατανοηθούν και αναλυθούν, οι δυνάμεις και οι αδυναμίες ενός φορέα με τις ευκαιρίες και απειλές που προκύπτουν για αυτόν από το εξωτερικό του περιβάλλον. Στη συνέχεια, γίνεται προσπάθεια από το φορέα να εκμεταλλευτεί τις δυνάμεις (πλεονεκτήματα) του, να ξεπεράσει τις αδυναμίες του, να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στην αγορά και τέλος να προστατευτεί από τις απειλές (κινδύνους) του εξωτερικού του περιβάλλοντος μέσω της ανάπτυξης ειδικών σχεδίων έκτακτων αναγκών (contingency plans). Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι ακριβώς αυτά αποτελούν το σημαντικότερο μέρος της διαδικασίας στρατηγικού σχεδιασμού. Γενικά, η ανάλυση SWOT είναι ένα παραγωγικό και χρήσιμο εργαλείο στρατηγικής ανάλυσης μόνο εάν εφαρμόζεται κατάλληλα, διαφορετικά μπορεί να αποτελεί μια χρονοβόρα διαδικασία χωρίς ιδιαίτερο νόημα.

Η επιτυχημένη εφαρμογή της ανάλυσης πολλές φορές στηρίζεται στην απλότητά της. Δηλαδή, η εφαρμογή της δεν προϋποθέτει ιδιαίτερες γνώσεις ούτε τεχνικές ικανότητες. Αρκούν οι ουσιώδεις γνώσεις της αγοράς και του φορέα για τις οποίες πραγματοποιείται ο σχεδιασμός. Η ανάλυση SWOT, επίσης, επιτρέπει τη σύνθεση και ολοκλήρωση – ενσωμάτωση διαφορετικών τύπων πληροφοριών τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών. Προσφέρει δε, την ευκαιρία οργάνωσης των απαιτούμενων πληροφοριών, οι οποίες συνήθως είναι ευρέως γνωστές, παρέχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα οργάνωσης πολύ πρόσφατων

πληροφοριών. Αυτό τη χαρακτηρίζει και ως μια ευέλικτη μέθοδο (Σιώμκος, 1999).

2.1.3. Ο τρόπος εφαρμογής της ανάλυσης SWOT

Κατά την εφαρμογή της ανάλυσης SWOT κατασκευάζεται μια μήτρα με τέσσερα τετράγωνα και τον τίτλο του κάθε στοιχείου SWOT στην κορυφή του κάθε τετραγώνου (Πίν. 1).

Πολύ συχνά οι διαχειριστές ενός φορέα πραγματοποιούν μια μόνο ανάλυση SWOT που αφορά το φορέα στο σύνολό του. Αυτό, όμως, δεν αποτελεί μια χρήσιμη ανάλυση, τα δε αποτελέσματα και συμπεράσματα που προκύπτουν είναι γενικόλογα, σε βάρος του οράματος και της δημιουργικότητας που πρέπει να χαρακτηρίζουν τη διαδικασία σχεδιασμού. Ουσιαστικά, όταν αναφερόμαστε στην «Ανάλυση SWOT» εννοούμε μια σειρά από αναλύσεις SWOT. Το σημείο αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Ο αριθμός των ξεχωριστών αναλύσεων SWOT που πραγματοποιεί οποιοσδήποτε φορέας εξαρτάται από το εύρος του σχεδίου που αναπτύσσεται. Πάντοτε ξεκινούμε από την ανάλυση SWOT για ολόκληρο το φορέα και στη συνέχεια πραγματοποιούνται ξεχωριστές αναλύσεις για τους βασικούς του ανταγωνιστές και για προϊόντα ή τμήματα της αγοράς ή γεωγραφικές περιοχές κ.λπ., που καλύπτονται στο στρατηγικό σχέδιο. Εάν πρόκειται για ανάλυση SWOT προϊόντος, η έμφαση δίνεται στα βασικά χαρακτηριστικά του, καθώς και στα πλεονεκτήματα - οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση του για τους καταναλωτές. Για τις αναλύσεις SWOT τμημάτων αγοράς ή γεωγραφικών περιοχών πωλήσεων, η έμφαση δίδεται κυρίως στις ευκαιρίες και τις απειλές (Σιώμκος, 1999).

Πίνακας 1. Μήτρα Ανάλυσης SWOT.

Δυνάμεις	Αδυναμίες
Ευκαιρίες	Απειλές

Πηγή: Σιώμκος, 1999.

2.1.4. Στοιχεία της ανάλυσης SWOT

Οι δυνάμεις και αδυναμίες αφορούν το φορέα και το εσωτερικό του περιβάλλον ή τις βασικές του σχέσεις με τους προμηθευτές, ενδιάμεσους και πελάτες (μικρο-περιβάλλον). Η έμφαση δίνεται στο τι ο φορέας μπορεί να κάνει καλύτερα σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, αλλά και στο ποιες είναι οι σχετικές αδυναμίες του. Κάποια από τις δυνάμεις είναι σημαντική, μόνο όταν βοηθά το φορέα να ικανοποιήσει καλύτερα μια ανάγκη ή επιθυμία των πελατών.

Σε αυτήν την περίπτωση, όπως παρατηρούν οι Stalk et al., (1992), η συγκεκριμένη δύναμη (πλεονέκτημα) γίνεται «ικανότητα» του φορέα (capability). Αντίθετα, οι αδυναμίες που δεν ισχυροποιούνται, που δηλαδή παραμένουν αδυναμίες, καταλήγουν να γίνονται «περιορισμοί» για το φορέα. Όμως, οι φορείς μπορούν και πρέπει να επιδιώκουν τη μετατροπή των αδυναμιών τους σε δυνάμεις και ακόμη σε ικανότητες. Ο εντοπισμός των δυνάμεων και αδυναμιών επιτρέπει στη διαδικασία στρατηγικού σχεδιασμού να χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις για την ανάπτυξη στρατηγικών που δημιουργούν νέες ικανότητες για το φορέα, οι οποίες θα αποτελέσουν μέρος των επόμενων αναλύσεων SWOT. Παράλληλα, ο φορέας θα πρέπει να καταβάλει προσπάθειες ενδυνάμωσης των αδυναμιών που εντοπίστηκαν ή εάν κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν, να επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση

των αρνητικών επιδράσεων των αδυναμιών.

Σε ό,τι αφορά τις ευκαιρίες και τις απειλές, ο φορέας αποτυγχάνει τους στόχους του, όταν δεν τις λαμβάνει υπόψη. Οι αλλαγές στο εξωτερικό περιβάλλον, οι οποίες συνεπάγονται ευκαιρίες και απειλές για το φορέα, αφορούν χαρακτηριστικά της αγοράς (ρυθμός ανάπτυξης αγοράς) και τα διάφορα περιβάλλοντα (οικονομικό, πολιτιστικό, τεχνολογικό). Βασικοί τομείς όπου εντοπίζονται ευκαιρίες ή απειλές είναι το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ανταγωνιστικό, πολιτικό, νομικό και τεχνολογικό περιβάλλον (Westwood, 1990).

2.1.5. Βαθμολόγηση θεμάτων και ένταξή τους στη Μήτρα SWOT

Κάθε ένα από τα θέματα (issues) του περιβάλλοντος (εσωτερικού ή εξωτερικού) που εντοπίζονται, αξιολογείται για τη σημαντικότητά του, δηλαδή βαθμολογείται από το φορέα. Η βαθμολόγηση των θεμάτων είναι απαραίτητη για την ένταξη ορισμένων από αυτά στη μήτρα SWOT. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτή η βαθμολόγηση – αξιολόγηση της σημαντικότητάς τους δεν είναι απαραίτητο να είναι ποσοτική.

Στις περιπτώσεις που επιλέγεται η ποσοτική αξιολόγηση, ουσιαστικά υπολογίζουμε ένα βαθμό για κάθε θέμα. Η σχετική βαθμολόγηση των θεμάτων μπορεί να στηριχθεί στην εξής κλίμακα: [3 = υψηλός βαθμός, 2 = μέτριος, 1 = χαμηλός] για κάθε θετικό θέμα. Επιπλέον, η κατηγορία σημαντικότητας του κάθε θέματος μπορεί να είναι ένας πολλαπλασιαστής [Π.χ. +3 = ισχυρή σημαντικότητα, +2 = μέτρια, +1 = αδύναμη ή μικρή σημαντικότητα]. Αυτή η κλίμακα σημαντικότητας

μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για θετικά όσο και για αρνητικά θέματα. Το ότι ένα θέμα τελικά περιλαμβάνεται στη μήτρα SWOT συνήθως δείχνει ότι είναι αρκετά σημαντικό και ότι η κατηγορία σημαντικότητάς του έχει τιμή μεγαλύτερη του μηδενός. Η τιμή του γινομένου (βαθμολογία Χ σημαντικότητα) βοηθά στην κατάταξη των θεμάτων σε κάθε τμήμα της μήτρας SWOT (Σιώμκος, 1999).

2.1.6. Μειονεκτήματα της ανάλυσης SWOT

Οι Hill και Westbrook (1997), πραγματοποίησαν μία εμπειρική μελέτη της χρησιμότητας αλλά και των προβλημάτων της δημοφιλούς ανάλυσης – εργαλείου SWOT. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Project MPIS (Manufacturing Planning and Implementation Scheme) του βρετανικού Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας, σε ένα δείγμα 50 εταιριών. Από αυτές οι 20 χρησιμοποιούσαν την ανάλυση SWOT ως βασικό εργαλείο στρατηγικής ανάλυσης και σχεδιασμού. Η μελέτη όμως των συγκεκριμένων εφαρμογών έδειξε τα παρακάτω μειονεκτήματα που αφορούν την εσωτερική φύση της ανάλυσης SWOT:

- Το μήκος των καταστάσεων (lists) των παραγόντων και μεταβλητών που αναφέρονται στην ανάλυση.
- Δεν υπάρχει καμία απαίτηση για την ιεράρχηση και στάθμιση των εντοπισθέντων παραγόντων, ανάλογα με τη σημαντικότητά τους.
- Χρήση ασαφών και διφορούμενων λέξεων και φράσεων.
- Καμία πρόταση για τον τρόπο επίλυσης και διαφωνιών.
- Καμία υποχρέωση για επαλήθευση των δηλώσεων και απόψεων με βάση δεδομένα ή αναλύσεις.

- Απαιτείται μόνο ανάλυση ενός επιπέδου (και όχι πολυεπίπεδη).
- Καμία λογική σύνδεση με κάποια φάση εφαρμογής.

Υπάρχει επομένως έλλειψη ακρίβειας στην ανάλυση SWOT. Τα παραπάνω μειονεκτήματα ίσως οφείλονται σε ορισμένες έμφυτες, στην ανάλυση υποθέσεις. Η ανάλυση SWOT αναπτύχθηκε σε μια εποχή στην οποία οι αγορές ήταν κατά κανόνα σταθερές. Οι σημερινές όμως αγορές χαρακτηρίζονται από ποικιλία, δυναμική φύση της ζήτησης, πολλαπλασιασμό των τμημάτων, ανομοιογένεια και κυρίως αστάθεια. Επομένως οι σημερινές αγορές κρίνονται ακατάλληλες για την έμφυτη λογική της προσέγγισης SWOT. Δηλαδή η ανάλυση SWOT, όπως εφαρμόζεται σήμερα σύμφωνα με τα συμπεράσματα της μελέτης των Hill και Westbrook (1997), δε μπορεί να αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο ανάλυσης (Hill and Westbrook, 1997).

2.1.7. Η χρήση της SWOT ανάλυσης στο στρατηγικό σχεδιασμό

Η ανάλυση SWOT αποτελεί ένα βασικό εργαλείο του στρατηγικού σχεδιασμού, διότι όπως εξηγήθηκε προηγουμένως, βοηθά τα στελέχη που αναπτύσσουν στρατηγικά σχέδια να κατανοήσουν καλύτερα τη θέση του προϊόντος στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές, να εντοπίσουν ευκαιρίες και προοπτικές, να εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα που διαθέτουν και να αντιμετωπίσουν πιθανούς κινδύνους – απειλές. Επομένως, η ανάλυση SWOT παρέχει τη δυνατότητα στον οποιοδήποτε φορέα να εντοπίζει στρατηγικές κατευθύνσεις και να επιλέγει τις καταλληλότερες από αυτές.

Μετά τον εντοπισμό των δυνάμεων – αδυναμιών – ευκαιριών – απειλών και τον υπολογισμό του βαθμού (της έντασης) του καθένα από αυτά, εκτιμάται η σημαντικότητά τους. Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις, ο φορέας θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη έμφαση σε μια ισχυρή δύναμη (πλεονέκτημα) του σε μια σημαντική περιοχή, είτε αυτή η δύναμη παραμένει ή πρόκειται να εξελιχθεί σε βασική ικανότητα. Παρόμοια, μια σχετικά μικρή και ασήμαντη ευκαιρία δεν περιμένουμε να παίξει έναν κεντρικό ρόλο στη διαδικασία σχεδιασμού. Μια σημαντική και μεγάλη ευκαιρία για κάποια αγορά μπορεί ενδεχομένως να είναι μικρής σημασίας για κάποια άλλη αγορά. Επομένως, το μέγεθος της σημαντικότητας μιας τάσης, ενός θέματος ή ενός γεγονότος του περιβάλλοντος του φορέα, είναι αυτό που καθορίζει τη σχετική σημαντικότητά του για το συνυπολογισμό του στο σχεδιασμό. Ανάλογα αξιολογούνται και οι αδυναμίες και οι απειλές.

Το βασικό νόημα της μήτρας SWOT είναι ότι (Ferrell et al., 1994): (α) από το ταιρίασμα δυνάμεων και ευκαιριών προκύπτουν ικανότητες, (β) η σύνδεση αδυναμιών με ευκαιρίες δημιουργεί περιορισμούς και (γ) η σύνδεση αδυναμιών με απειλές δημιουργεί παθητικό (liabilities). Τα θέματα που εμφανίζονται με τις υψηλότερες βαθμολογίες σημαντικότητας, φέρουν το κύριο βάρος στην ανάπτυξη στρατηγικής. Τρεις είναι οι στρατηγικές επιλογές: **στρατηγικές ταιριάσματος** (matching strategies), **στρατηγικές μετατροπής** (conversion strategies) και **στρατηγικές ελαχιστοποίησης / αποφυγής** (minimizing / avoiding strategies).

Οι στρατηγικές μετατροπής (Πίν. 2) αφορούν στην προσπάθεια μετατροπής σημαντικών αδυναμιών σε δυνάμεις και απειλών σε ευκαιρίες. Για παράδειγμα, η

Heinz μετέτρεψε μια απειλή σε ευκαιρία όταν εισήγαγε δικό της προϊόν με γεύση σάλτσας (μεξικάνικο). Αυτό βέβαια δε γίνονταν έως τη στιγμή που η εταιρεία αντιλήφθηκε την απειλή (η ύπαρξη μιας τάσης για ανάλογα προϊόντα, σε συνδυασμό με το ότι οι βασικοί της ανταγωνιστές ήδη διέθεταν τέτοια στην αγορά) και ανέπτυξε ένα συμβατό με τη σύγχρονη τάση προϊόν. Στην περίπτωση που η Heinz δεν πραγματοποιούσε αυτήν την κίνηση, θα συνέχιζε να έχει ένα παθητικό (liability) στη μήτρα SWOT. Με άλλα λόγια, το παθητικό προκύπτει στην περίπτωση που μια αδυναμία (ανυπαρξία προϊόντος με γεύση σάλτσας) παραμένει ταιριασμένη με μια απειλή για την εταιρεία (τάση προτίμησης μεξικάνικου φαγητού).

Πίνακας 2. Εφαρμογή της Μήτρας SWOT για επιλογή στρατηγικής.

Δυνάμεις	←	Μετάτρεψε
↑ Ταίριαξε		Αδυναμίες Ελαχιστοποίησε / απόφυγε
↓ Ταίριαξε	←	Μετάτρεψε
Ευκαιρίες		Απειλές Ελαχιστοποίησε / απόφυγε

Πηγή: Piercy, 1992.

Οι στρατηγικές ελαχιστοποίησης / αποφυγής εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή η μετατροπή αδυναμιών και απειλών σε δυνάμεις και ευκαιρίες, αντίστοιχα. Οι στρατηγικές αυτές επιδιώκουν την αποφυγή των θεμάτων ή τουλάχιστον την ελαχιστοποίηση της αρνητικής τους επίδρασης.

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται οι κατευθύνσεις στρατηγικής και τακτικής που προκύπτουν από διάφορους συνδυασμούς των στοιχείων – συνθηκών SWOT.

Πίνακας 3. Στρατηγικές κατευθύνσεις που προκύπτουν από συνδυασμούς των στοιχείων της μήτρας SWOT.

Συνδυασμοί Στοιχείων SWOT	Στρατηγικές κατευθύνσεις
Δυνάμεις και ευκαιρίες.	<p>Δυναμική στρατηγική.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενεργοποίηση δυνάμεων. • Επενδύσεις. • Ενδυνάμωση των θέσεων. • Εκμετάλλευση ευκαιριών. • Επέκταση (δικτύου δραστηριοτήτων).
Αδυναμίες και Ευκαιρίες.	<p>Στρατηγική προσεγγίσεων προσαρμογών και βελτιώσεων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαφοροποίηση. • Διεύρυνση (αυτοδύναμη ή με συνεργασία). • Διείσδυση (αυτοδύναμη ή με συνεργασία). • Διαμόρφωση νέων κατευθύνσεων. • Διασφάλιση (περιθωρίων κέρδους, βελτιώσεων κ.λπ.).
Δυνάμεις και απειλές.	<p>Επιφυλακτική στρατηγική.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παράκαμψη (απειλών). • Προβολή (δυνάμεων). • Προσεκτικές προσεγγίσεις. • Περιορισμοί δαπανών.

	<ul style="list-style-type: none"> • Προπαρασκευή έναντι επερχόμενων απειλών.
Αδυναμίες και απειλές.	Στρατηγική συρρικνώσεων ή σύμπτυξης. <ul style="list-style-type: none"> • Αποφυγή (απειλών, δαπανών). • Αμυντική ανασυγκρότηση. • Αποχώρηση. • Αυτοεπένδυση – ρευστοποίηση. • Αποχή.

Πηγή: Σαρσέντης, 1996.

2.1.8. Η χρήση της ανάλυσης SWOT στο μη επιχειρηματικό τομέα.

Η χρήση της ανάλυσης SWOT επεκτείνεται με αυξανόμενους ρυθμούς σε τομείς και αντικείμενα έρευνας που εντάσσονται στο μη επιχειρηματικό τομέα και αφορούν διάφορες όψεις και διαστάσεις δημόσιων πολιτικών, δηλαδή σε τομείς εκτός του στρατηγικού σχεδιασμού, της έρευνας αγοράς και του ανταγωνισμού, της ανάπτυξης και της στρατηγικής για νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Ένας από τους τομείς αυτούς, αφορά σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και δράσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα, σε τοπικές ή περιφερειακές οικονομίες. Σε πολλές περιπτώσεις, οι παρεμβάσεις και οι δράσεις αυτού του είδους, ιδιαίτερα εκείνες που στοχεύουν σε διαρθρωτικές και μόνιμες αλλαγές, έχουν σαφώς χωρική διάσταση (άμεση ή έμμεση), αφού γίνεται προσπάθεια αξιοποίησης του τοπικού ή περιφερειακού ενδογενούς αναπτυξιακού και κοινωνικο-οικονομικού δυναμικού, σε σχέση με το ευρύτερο περιβάλλον (European Commission, 1999).

Ο βασικός στόχος της εφαρμογής της ανάλυσης SWOT σε αυτές τις

περιπτώσεις είναι ο αποτελεσματικός συνδυασμός των ενδογενών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων, με μια σειρά από εξωτερικούς προσδιοριστικούς (ευνοϊκούς ή δυσμενείς) παράγοντες, με στόχο την επιτυχή υποστήριξη δράσεων σχεδιασμού των παρεμβάσεων σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Ειδικότερα η ανάλυση SWOT στοχεύει (European Commission, 1999):

- Στη μείωση της αβεβαιότητας σε σχέση με την εφαρμογή μιας συγκεκριμένης αναπτυξιακής πολιτικής, δράσης ή προγράμματος, σε μια γεωγραφική ενότητα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.
- Στον εντοπισμό των κυρίαρχων και κρίσιμων προσδιοριστικών παραγόντων (εσωτερικών και εξωτερικών), που επηρεάζουν την επιτυχία της αναπτυξιακής πολιτικής, δράσης ή προγράμματος.
- Στην τεκμηριωμένη υποστήριξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής σύνδεσης της αναπτυξιακής δράσης, με το ενδογενές δυναμικό της περιοχής εφαρμογής της, όπως και με το εξωτερικό της περιβάλλον.

Στις περιπτώσεις τοπικού ή περιφερειακού χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού, η ανάλυση SWOT περιλαμβάνει σχηματικά τα εξής στάδια, τα οποία διαφέρουν ή μετασχηματίζονται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης (European Commission, 1999):

1. Διερεύνηση του περιβάλλοντος του αναπτυξιακού προγράμματος, της παρέμβασης, της δράσης ή της πολιτικής. Κατά το στάδιο αυτό αναδεικνύονται οι ισχυρότερες τάσεις και τα προβλήματα που αναμένεται να επηρεάσουν την περιοχή μελέτης και εφαρμογής, με τη βοήθεια βασικών

κοινωνικο-δημογραφικών, οικονομικών, πολιτικών και χωρικών ή άλλων κατά περίπτωση μεταβλητών και δεικτών.

2. Διερεύνηση των πιθανών δράσεων. Κατά το στάδιο αυτό διερευνάται, σε προκαταρκτικό επίπεδο, το σύνολο των πιθανών δράσεων, σε σχέση με τα βασικότερα προβλήματα που διαπιστώθηκαν κατά το προηγούμενο στάδιο.
3. Εξωτερική ανάλυση των ευκαιριών και των απειλών. Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει σε βάθος τεκμηριωμένη και συνδυασμένη έρευνα και ανάλυση των ευκαιριών που προσφέρονται από το εξωτερικό περιβάλλον και των απειλών που προέρχονται από αυτό, ιδιαίτερα εκείνων που δεν τελούν υπό τον έλεγχο των τοπικών ή περιφερειακών διοικητικών αρχών και που επηρεάζουν σημαντικά την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη.
4. Εσωτερική ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών. Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει σε βάθος, τεκμηριωμένη και συνδυασμένη έρευνα και ανάλυση των εσωτερικών πλεονεκτημάτων της τοπικής ή περιφερειακής οικονομίας, της κοινωνίας και της σχεδιαζόμενης αναπτυξιακής δράσης, καθώς και των βασικότερων εσωτερικών αδυναμιών τους, ιδιαίτερα αυτών που μπορούν να αντιμετωπιστούν με την πλήρη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων και των δυνατοτήτων.
5. Κατηγοριοποίηση των πιθανών δράσεων. Το στάδιο αυτό, το οποίο προκύπτει από την έρευνα και ανάλυση που έγινε κατά τα προηγούμενα στάδια, περιλαμβάνει την «τελική» κατηγοριοποίηση των δράσεων που

στοχεύουν στην ενίσχυση των πλεονεκτημάτων, στην αξιοποίηση των ευκαιριών και στην άμβλυση ή στην εξάλειψη των αδυναμιών και των απειλών. Το στάδιο αυτό αφορά στη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού της εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής, δράσης ή προγράμματος, με τρόπο ώστε να επιτυγχάνονται στο μέγιστο βαθμό οι στόχοι που αρχικά είχαν τεθεί.

Όλα τα παραπάνω στάδια έρευνας και ανάλυσης έχουν ως στόχο την ολοκλήρωση της ανάλυσης SWOT, τόσο σε ό,τι αφορά στην τεκμηριωμένη κατηγοριοποίηση των παραγόντων, όσο και σε ό,τι αφορά στο σχεδιασμό και στην ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων.

2.2. Περιοχή έρευνας

2.2.1. Αναγνώριση της περιοχής μελέτης

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.) αποτελείται από ένα μέρος του νησιωτικού συμπλέγματος των Βορείων Σποράδων, που εκτείνεται βόρεια της Εύβοιας και Ανατολικά της χερσονήσου του Πηλίου, στη βορειοδυτική πλευρά του Αιγαίου Πελάγους. Διοικητικά υπάγεται στο Νομό Μαγνησίας, επαρχία Σκοπέλου. Τις αρμοδιότητες για τη διαχείρισή του έχει το ΥΠΕΧΩΔΕ. Το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. έχει έκταση 2.200 km² και είναι η μεγαλύτερη προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή στη Μεσόγειο.

Η Αλόνησος είναι το τρίτο στη σειρά μεγάλο νησί των Βορείων Σποράδων. Έχει μήκος περίπου 80 Km, έκταση 64 Km² και ψηλότερη κορυφή το βουνό Κουβούλι (493 m). Η νότια και ανατολική πλευρά είναι ομαλή και σχηματίζει πολλές θαυμάσιες παραλίες, που τις προστατεύει από τον άνεμο το γειτονικό νησί Περιστέρα (ή Ξηρό). Αντίθετα, η βόρεια και δυτική πλευρά του νησιού, έχει απόκρημνες ακτές εκτεθειμένες στους ανέμους.

Οι σημαντικότεροι οικισμοί του νησιού είναι η γραφική παλαιά Αλόνησος, το Πατητήρι (χτισμένο στον εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς ομώνυμο όρμο), το Βότση, ο Ρουσούμ Γιαλός, η γραφική Στενή Βάλα και τα Καλαμάκια. Στους οικισμούς αυτούς ζουν περίπου 2.800 μόνιμοι κάτοικοι. Από το 1995 η Αλόνησος αποτελεί ομώνυμο Δήμο του Νομού Μαγνησίας. Στα βόρεια και ανατολικά της Αλοννήσου υπάρχουν μικρά ακατοίκητα νησιά και βραχονησίδες εξαιρετικής ομορφιάς που κανένα δεν είναι όμοιο με το άλλο. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι η Περιστέρα, οι Δύο Αδελφοί, τα Σκάντζουρα, η Κυρά Παναγιά, τα Γιούρα, η Ψαθούρα και το Πιπέρι. Η Αλόνησος μαζί με τα ερημονήσια των Βορείων Σποράδων συνθέτουν απaráμιλλη ομορφιά και εξαιρετική οικολογική αξία.

Από τους τύπους οικοτόπων του νησιού, ξεχωρίζουν τα υποθαλάσσια λιβάδια Ποσειδώνιας (οικότοπος προτεραιότητας), η χασμοφυτική βλάστηση σε ασβεστολιθικά βράχια του Αιγαίου (σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση και με πολλά ενδημικά φυτά) καθώς και τα θαλάσσια σπήλαια (καταφύγια για τη Μεσογειακή Φώκια). Ενώ από τα φυτά που απαντώνται στο νησί, πολλά χασμόφυτα είναι ενδημικά των Σποράδων και του Αιγαίου και πέντε είδη περιλαμβάνονται στο

κόκκινο βιβλίο των φυτών της Ελλάδας. Από τα ζώα του νησιού η Μεσογειακή Φώκια είναι ένα από τα πιο απειλούμενα με εξαφάνιση είδη στον πλανήτη. Η μεγάλη αξία των οικοσυστημάτων της περιοχής άρχισε να γίνεται γνωστή ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, οπότε ξεκίνησαν και οι πρώτες προσπάθειες για την προστασία της. Αποκορύφωμα των προσπαθειών αυτών ήταν η ίδρυση, το 1992, του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

Εκτός από την Αλόνησο στο Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. περιλαμβάνονται και τα παρακάτω ερημονήσια:

α. Ψαθούρα

Η Ψαθούρα είναι το βορειότερο απ' όλα τα νησιά του συμπλέγματος. Το όνομά της προέρχεται, μάλλον από το σχήμα της, διότι μοιάζει με ψάθα στη μέση της θάλασσας. Έχει διάμετρο 2 km και έκταση 2 km². Απέχει από τα Γιούρα 8 μίλια. Το ψηλότερο σημείο του βρίσκεται στη βόρεια πλευρά (14 m). Μεταξύ των ετών 1893 – 1895 χτίστηκε φάρος ύψους 25 m, που εκπέμπει σταθερό φως 18 μιλίων. Πριν από την ανέγερση του φάρου το νησί ήταν ακατοίκητο. Κάποια ερείπια που βρίσκονται στη βόρεια πλευρά έχουν χαρακτηριστεί ως αρχαία οχυρά. Υπάρχουν όμως στη νότια και τη δυτική πλευρά του λείψανα κατοίκησης από τη Νεολιθική Περίοδο μέχρι το τέλος των ιστορικών χρόνων. Η Ψαθούρα αποτελεί ηφαίστειο που είχε λειτουργήσει κατά την Πλειόκαινο Περίοδο. Η λάβα του συνίσταται από αυγιτικό συνδεσμίτη με ολιβίνη. Στη νότια πλευρά της και σε βάθος 10 – 17 m, Καλύμνιοι δύτες είχαν αναφέρει από τον περασμένο αιώνα ότι είχαν δει

ερείπια πόλης. Σύμφωνα με βιβλιογραφικές πηγές η Ψαθούρα ήταν ίσως η αρχαία Χρυσή. Το όνομα Χρυσή ως τοπωνύμιο, δινόταν σε πόλεις που είχαν ορυχεία χρυσού ή κάποια σχέση με την Αθήνα. Το νησί Χρυσή βρισκόταν σε μικρή απόσταση από τη Λήμνο. Στη Χρυσή λένε πως είχε βρει ο Φιλοκτήτης τη συμφορά από τη νεροφίδα. Ολόκληρο το νησί σκεπάστηκε από κύμα, βούλιαξε και αφανίστηκε στο βυθό (Ανώνυμος, 2009).

β. Κυρά Παναγιά

Με έκταση 25 Km² η Κυρά Παναγιά είναι το μεγαλύτερο από τα ερημονήσια. Οι λόφοι της κυμαίνονται μεταξύ 169 και 299 m. Ήταν η Αρχαία Αλόνησος, μετέπειτα Πελαγονήσι. Σήμερα το νησί είναι ιδιοκτησία του Αγίου Όρους και οφείλει την ονομασία του στο ομώνυμο μοναστήρι, το οποίο βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, χτισμένο το 1100 μ.Χ. Στο νησί υπάρχουν πολλά ελαιόδεντρα που άλλοτε προμήθευαν με λάδι και ελιές την κοινότητα του μοναστηριού (Ανώνυμος, 2009).

γ. Περιστέρα

Η Περιστέρα (ή Ξηρό) εκτείνεται παράλληλα προς τις ανατολικές ακτές της Αλοννήσου και είναι ακατοίκητο. Το όνομα Περιστέρα το έλαβε από το σχήμα του, ενώ η ονομασία Ξηρό του δόθηκε γιατί υστερεί πολύ σε σχέση με την Αλόνησο, ως προς τη βλάστηση. Το έδαφός του καλύπτεται κυρίως από μακκί και φρύγανα, όπου βόσκουν και λίγα κατσίκια. Η ψηλότερη κορυφή του φτάνει στα 259 m. Τάφοι

που βρέθηκαν στο νησί οδηγούν στο συμπέρασμα ότι αυτό κατοικούνταν στην αρχαιότητα. Η Περιστέρα παρά το μικρό της μέγεθος έχει και αρκετές αξιόλογες παραλίες όπως είναι οι όρμοι Καυκαλιάς, Κεφάλι, Περιστέρι, Κούνουπα, Λιβαδάκι, Καλαμάκι, Βασιλικό, Ταρσανάδες, Ξύλο και Σπασμένη. Υπάρχουν δύο οικισμοί βοσκών στο νησί, ο ένας στη θέση Μνήματα στο νότιο μέρος και ο άλλος στην τοποθεσία Λιβάδια στη βόρεια πλευρά (Ανώνυμος, 2009).

δ. Σκάντζουρα

Ανάμεσα στην Αλόνησο και τη Σκύρο βρίσκεται το χαμηλονήσι Σκάντζουρα με έκταση 7,7 Km² και ύψος που φτάνει μόνο μέχρι τα 107 m. Τα Σκάντζουρα ανήκουν στη Μονή Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους όπως και η Κυρά Παναγιά, με το εγκαταλειμμένο μοναστήρι να βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο του νησιού. Το έδαφός του καλύπτεται από μακκί και φρύγανα και μερικούς ψηλούς κέδρους.

Ανάμεσα στους λόφους της βόρειας πλευράς του νησιού απλώνεται μια εύφορη πεδιάδα. Στο νησί υπάρχουν πλούσια αποθέματα μαρμάρου, με την ίδρυση όμως του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. απαγορεύτηκε η περαιτέρω εκμετάλλευση του ορυχείου. Μπροστά από τα Σκάντζουρα βρίσκονται τα νησάκια Κασίδι, Λαχανού, Πολεμικά, Στρογγυλό, Πράσο, Σκαντίλι και Κόρακας. Στην περιοχή έρχονται την περίοδο της αναπαραγωγής οι κορμοράνοι, οι φαλανοκόρακες και διάφορα είδη γλάρων για να επωάσουν τα αυγά τους. Τα νησάκια Πολεμικά και Λαχανού ήταν κάποτε ενωμένα σε ένα νησί που διασπάστηκε λόγω των αλλεπάλληλων τεκτονικών κινήσεων. Παρόλο που είναι απομακρυσμένο από τα υπόλοιπα

ερημονήσια, τα Σκάντζουρα ανήκουν στη Ζώνη Α του Εθνικού Πάρκου και η αποβίβαση στο νησί δεν επιτρέπεται (Ανώνυμος, 2009).

ε. Γιούρα (αρχ. Γεροντία)

Τα Γιούρα ή αλλιώς η αρχαία Γεροντία είναι ένας μεγάλος γκρίζος βράχος που βγαίνει μέσα από το βαθυγάλαζο νερό. Έχει έκταση μόλις 11 Km² και οι ακτές του είναι απόκρημνες και βραχώδεις. Η ψηλότερη κορυφή του είναι 570 m και στη μεγαλύτερη έκτασή του καλύπτεται από πουρνάρια, μακκί και φρύγανα. Τα πουρνάρια κάποτε σχημάτιζαν ψηλό δάσος. Όμως, οι ντόπιοι έκοψαν τα ψηλότερα δέντρα για να φτιάξουν με το ξύλο τους κάρβουνο. Από πολλούς περιηγητές εμφανίζεται και ως το νησί του διαβόλου, γιατί το νησί είναι κακοτράχαλο βραχώδες και κρημνώδες, που προκαλεί δέος στον επισκέπτη που θα θελήσει να το περπατήσει. Απόλυτα δεμένα με αυτό το περιβάλλον είναι τα σπάνια αγριοκάτσικα. Στο νησί εξακολουθεί να επιβιώνει ένα είδος κατσικιού που θεωρείται άγριο με την επιστημονική ονομασία *Capra aegagrus ssp dorcas*, όμως η καταγωγή του αμφισβητείται από τους ειδικούς. Στα Γιούρα συναντώνται πολλά ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας όπως για παράδειγμα η *Fritillaria sporudum*, που είναι ένα λουλούδι της οικογένειας των ρινοπετάλων. Το νησί είναι σήμερα περιουσία του Ελληνικού Κράτους. Παλιά κατοικούσαν εδώ μοναχοί του Αγίου Όρους (Ανώνυμος, 2009).

στ. Πιπέρι

Το νησί Πιπέρι και η θαλάσσια περιοχή γύρω του αποτελούν τον πυρήνα του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.. Ταυτόχρονα, είναι και το πλέον δυσπρόσιτο νησί γιατί δεν έχει κανένα προστατευόμενο όρμο για να πλησιάσει καΐκι. Απόκρημνα βράχια, κατεβαίνουν κάθετα στη θάλασσα, απ' όλες τις μεριές του. Το βραχονήσι αυτό έχει έκταση 7 Km² και ύψος κορυφών από 274 μέχρι 365 m. Συστάδες από πεύκα και μερικές μοναχικές βελανιδιές φυτρώνουν στο έδαφός του. Στο μοναστήρι της Παναγίας του νησιού ζούσαν κάποτε μοναχοί του Αγίου Όρους που όμως το έχουν εγκαταλείψει εδώ και πολλά χρόνια. Εκεί μόνασε και ο Σκοπελίτης λόγιος του 18^{ου} αιώνα Κεσάριος Δαπόντες.

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια επιβίωνε στο Πιπέρι μια ράτσα βοδιού άριστα προσαρμοσμένη στο κλίμα της περιοχής και με αρχαία καταγωγή. Δυστυχώς η έλλειψη νερού και το κυνήγι συνέβαλαν στην εξαφάνιση αυτών των ζώων.

Σε ζώνη τριών μιλίων γύρω από το Πιπέρι έχει απαγορευτεί εντελώς το ψάρεμα. Ο στόχος αυτής της απαγόρευσης είναι διπλός: να εμπλουτιστεί πάλι η περιοχή σε ψάρια και να προστατευτεί η Μεσογειακή Φώκια (*Monachus monachus*), από την ανθρώπινη παρουσία. Το Πιπέρι είναι νησί ζωτικής σημασίας για την επιβίωση της Μεσογειακής Φώκιας στη Μεσόγειο και θα συνεχίσει να είναι αν τα μέτρα προστασίας τηρούνται αυστηρά. Για το λόγο αυτό δεν επιτρέπεται η προσέγγιση του νησιού σε ακτίνα μικρότερη των τριών μιλίων (Ανώνυμος, 2009).

2.2.2. Δημογραφικά στοιχεία

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ (2001), ο πληθυσμός της επαρχίας

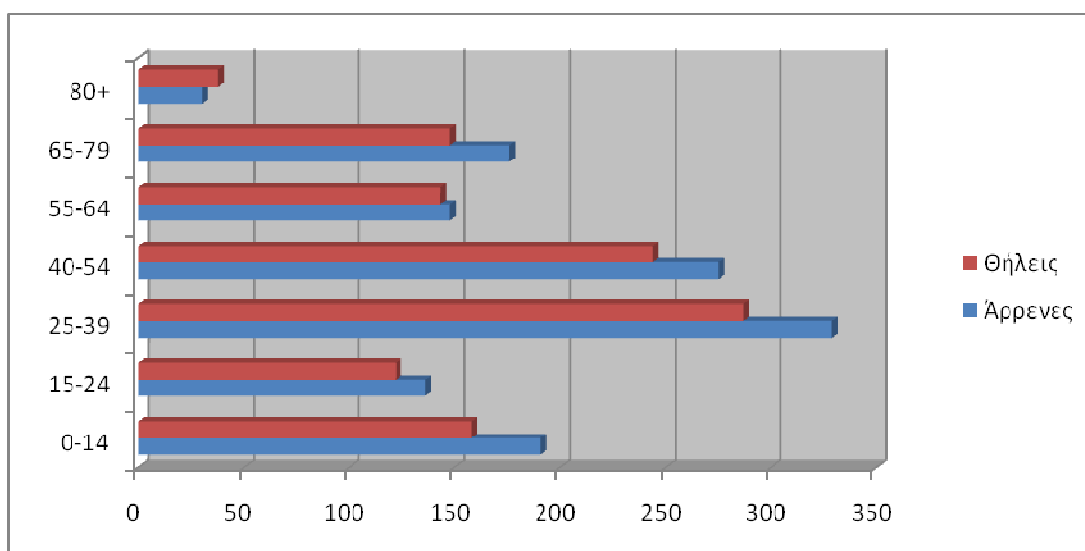
Σκοπέλου ανέρχεται στους 12.912 κατοίκους που κατανέμονται σε 38 οικισμούς. Με βάση τα στοιχεία που διατίθενται από την ΕΣΥΕ για την πληθυσμιακή εξέλιξη των δήμων και κοινοτήτων της επαρχίας Σκοπέλου, που περιλαμβάνει το σύμπλεγμα των νήσων των Βορείων Σποράδων, παρατηρείται μια διαχρονική μείωση του πληθυσμού στα περισσότερα αστικά συγκροτήματα μέχρι και τη δεκαετία του 1960. Μάλιστα η μείωση αυτή ήταν πιο έντονη την περίοδο 1951 – '61, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμού προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.

Στην Αλόνησο, παρότι η τουριστική ανάπτυξη δεν ακολούθησε την εξέλιξη της Σκιάθου και της Σκοπέλου, παρατηρείται συνεχής πληθυσμιακή αύξηση. Ειδικότερα κατά τη δεκαετία 1981 – '91 ο πληθυσμός του νησιού σχεδόν διπλασιάστηκε φτάνοντας περίπου στους 3.000 κατοίκους (Πίν. 4). Η σύνθεση του πληθυσμού της Αλοννήσου, που παρουσιάζεται στο Σχήμα 1, εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αν και στην ουσία ανταποκρίνεται στην πληθυσμιακή διαχρονική εξέλιξη. Το ενδιαφέρον αυτό εντοπίζεται στις διευρυμένες ηλικιακές κλάσεις των 25 έως 39 ετών, στις οποίες παρατηρείται μια ιδιαίτερως μεγάλη ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού ιδιαίτερα σε σχέση με τις χαμηλότερες ηλικιακές ομάδες.

Πίνακας 4. Πληθυσμιακή εξέλιξη δήμων και κοινοτήτων επαρχίας Σκοπέλου.

ΔΗΜΟΣ ή ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	1940	1951	A/M 1940-51	1961	A/M 1951-61	1971	A/M 1961-71	1981	A/M 1971-81	1991	A/M 1971-81	2001	A/M 1991-01
Δήμος Σκοπέλου	3.536	3.319	-6,14%	2.959	-10,85%	2.553	-13,72%	2.728	6,85%	2.972	8,94%	3082	3,70%
Δήμος Σκιάθου	3.433	3.324	-3,18%	3.185	-4,18%	3.908	22,70%	4.129	5,66%	4.512	9,28%	5788	28%
Δήμος Αλοννήσου	1.386	1.446	4,33%	1.467	1,45%	1.471	0,27%	1.554	5,64%	2.985	92,08%	2425	-18,76%
Κοιν. Γλώσσας	1.842	1.810	-1,74%	1.712	-5,41%	1.506	-12,03%	1.392	-7,57%	1.271	-8,69%	1187	-6,60%
Κοιν. Κλήματος	628	543	-13,54%	487	-10,31%	417	-14,37%	331	-20,62%	415	25,38%	437	5,30%
Επ. Σκοπέλου	10825	10442	-3,54%	9.810	-6,05%	9.855	0,46%	10134	2,83%	12155	19,94%	12912	6,22%

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

Σχήμα. 1: Δημογραφική πυραμίδα του νησιού της Αλοννήσου.

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

2.2.3. Κάλυψη – Χρήσεις γης

Η διαμόρφωση του εδάφους της περιοχής μελέτης χαρακτηρίζεται, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, ως ορεινή. Οι κυριότερες κατηγορίες χρήσεων γης στην περιοχή είναι: α) τα δάση, β) οι εκτάσεις που χαρακτηρίζονται ως «λοιπές δασικές» και περιλαμβάνουν θαμνώδη βλάστηση, αείφυλλα και πλατύφυλλα κ.λπ., γ) οι βοσκότοποι (ιδιωτικοί και κοινοτικοί), δ) οι γεωργικές καλλιέργειες, ε) οι εκτάσεις που καλύπτουν οικισμούς και δρόμους και στ) οι τουριστικές ζώνες που, εκτός από τις αμμώδεις ακτές, δεν έχουν σαφή όρια στο χώρο, αλλά αναμιγνύονται με τις άλλες εκτάσεις (Πίν. 5).

Πίνακας 5. Κατηγορίες χρήσεων γης στην Αλόνησο.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΡΗΣΗΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	% ΠΟΣΟΣΤΟ
ΔΑΣΗ	54.500	42
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ (ΚΟΙΝ.)	33.500	25,8
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ (ΙΔΙΩΤ.)	26.300	20,2
ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ	5.240	4
ΔΡΟΜΟΙ – ΟΙΚΙΣΜΟΙ	10.305	8
ΛΟΙΠΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	-	-
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	129.845	100

Πηγή: Νομαρχία Μαγνησίας, 1983.

Μεταξύ των άλλων νησιών, η Αλόνησος διαθέτει το μεγαλύτερο ποσοστό δασών αλλά και βοσκοτόπων.

Το ιδιοκτησιακό καθεστώς όσον αφορά τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της Αλοννήσου και των άλλων νησιδών, δίνονται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6. Ιδιοκτησιακό καθεστώς δασών και δασικών εκτάσεων της Αλοννήσου και των άλλων νησιδών.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΝΗΣΙΔΕΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ	-	11.000
ΔΗΜΟΤΙΚΗ	-	-
ΙΔΙΩΤΙΚΗ	-	-
ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗ	-	-
ΔΙΑΚ/ΝΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡ.	-	400
ΔΙΑΚ/ΝΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ	45.660	15.500
ΔΙΑΚ. ΔΙΑΦΟΡΩΝ	2.340	3.700
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	48.000	30.600

Πηγή: Νομαρχία Μαγνησίας, 1983.

Θεσμοθετημένες περιοχές ειδικών χρήσεων, πλην των οριοθετημένων ως περιοχές οικιστικών συνόλων στην Αλόννησο, εντοπίζονται μόνο στο βόρειο τμήμα του νησιού (περιοχή Γέρακα). Πρόκειται για δύο περιοχές που ορίζονται ειδικοί όροι δόμησης που περιλαμβάνονται στο διάταγμα 28-5-92/ΦΕΚ 519, για το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ..

2.2.4. Οικονομική δραστηριότητα

Η θαλάσσια περιοχή των Βορείων Σποράδων και ιδιαίτερα η περιοχή μεταξύ Σκιάθου – Πηλίου και η περιοχή που περικλείεται από τις νησίδες Ψαθούρα –

Γιούρα – Αδελφοί – Σκάντζουρα – Πιπέρι, είναι πολύ ενδιαφέρουσα σε αλιεύματα τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

Στην Αλόνησο η επαγγελματική αλιεία παραμένει μια από τις πλέον σημαντικές δραστηριότητες. Το νησί είναι από τα μεγαλύτερα αλιευτικά κέντρα παράκτιας αλιείας του Νομού Μαγνησίας. Η αλιεία και ο τουρισμός είναι τα πλέον διαδεδομένα επαγγέλματα στο νησί. Τα μέλη του συνεταιρισμού τα οποία είναι αλιείς, έχουν κατά πλειοψηφία και δεύτερη επαγγελματική απασχόληση (τουρισμός, γεωργία, κτηνοτροφία). Σήμερα ο αλιευτικός συνεταιρισμός είναι αδρανής. Το πλήρωμα κάθε σκάφους αποτελείται συνήθως από ένα και όχι πάνω από 3 άτομα και το ψάρεμα διαρκεί από μία έως τρεις ημέρες. Κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου – Οκτωβρίου τα περισσότερα σκάφη απασχολούνται στην αλιεία τοννοειδών και τα ταξίδια διαρκούν περισσότερες από τρεις ημέρες. Οι αλιευτικές δραστηριότητες περιορίζονται σημαντικά το χειμώνα λόγω κακοκαιρίας και λόγω των αναγκαίων εργασιών (επιδιορθώσεις – συντηρήσεις) στα σκάφη. Προβλήματα ναυσιπλοΐας παρουσιάζονται από τα μέσα Ιουλίου μέχρι και τέλος Αυγούστου λόγω ισχυρών βορείων ανέμων.

Η εκτίμηση των ποσοτήτων των αλιευμάτων και η γεωγραφική προσέγγιση των περιοχών όπου αυτά αλιεύτηκαν στα όρια των Βορείων Σποράδων είναι εξαιρετικά δύσκολη. Στην περιοχή ψαρεύουν πολλά σκάφη μέσης αλιείας που προέρχονται από άλλες περιοχές όπως ο Βόλος, η Θεσσαλονίκη και η Χαλκιδική, καθώς επίσης και σημαντικός αριθμός σκαφών ερασιτεχνικής αλιείας.

Οι συνθήκες αποθήκευσης, συντήρησης και μεταφοράς των αλιευμάτων

θεωρούνται ικανοποιητικές. Τα αλιεύματα προορίζονται κυρίως για τις αγορές του Βόλου και της Αθήνας και αποθηκεύονται αμέσως μόλις φθάσουν στο λιμάνι αφού πρώτα ζυγιστούν και εκτιμηθεί η αξία τους (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζονται σε ετήσια βάση οι συνολικές ποσότητες αλιευμάτων ανά είδος μεταξύ των ετών 2006-2008.

Πίνακας 7. Ποσότητες αλιευμάτων ανά είδος (2006-2008).

Αλιεύμα	Αριθμός ταξιδιών	Ποσότητα αλιεύματος ανά ταξίδι	Συνολική παραγωγή ανά σκάφος	Αριθμός σκαφών	Συνολική παραγωγή ανά είδος 2006	Συνολική παραγωγή ανά είδος 2007	Συνολική παραγωγή ανά είδος 2008
Γόπα	70	15	1050	30	31500	30900	31200
Αστακοί	80	3	240	20	4800	4700	4800
Φαγγριά	56	3	168	20	3360	3300	3300
Συναγρίδες	56	3	168	20	3360	3300	3300
Σκαθάρια	40	2	80	21	1680	1600	1700
Μένουλες	70	15	1050	30	31500	30900	31200
Τσέρουλες	56	15	840	20	16800	16500	16600
Σαλούβαρδοι	40	2	80	21	1680	1600	1700
Βακαλάσι	25	30	750	6	4500	4400	4500
Σκορπίνες	70	4	280	30	8400	8200	8300
Μελανούρια	25	15	375	20	7500	7400	7400
Λιθρίνια	30	10	300	7	2100	2100	2100
Ξιφίες	30	10	300	7	2100	2100	2100
Τόνος μακρύπτερος	25	80	2000	20	40000	39200	39600
Τούνα	25	30	750	10	7500	7400	7400
Μουσμουλιά	20	30	600	10	6000	5900	5900
Μπαρμπούνια	70	12	840	30	25200	24700	24900
Πεσκανδρίτσες	70	4	280	30	8400	8200	8300
Καπόνια	70	2	140	30	4200	4100	4200

Πηγή: Νομαρχία Μαγνησίας, 2008.

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι την πρώτη θέση μεταξύ των αλιευμάτων καταλαμβάνει ο τόνος ο μακρύπτερος με μέσο όρο παραγωγής στα 39.600 kg και ακολουθούν οι γόπες και οι μένουλες με τον ίδιο μέσο όρο στα 31.200 kg. Θεωρώντας ότι τα τοννοειδή αλιεύονται κυρίως εκτός του Θαλάσσιου Πάρκου μπορούμε να εκτιμήσουμε ότι οι γόπες αποτελούν το ήμισυ περίπου των αλιευμάτων που αλιεύονται εντός του Πάρκου.

2.2.5. Αλιευτικός στόλος – Ερασιτεχνική αλιεία

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Τμήματος Αλιείας της Νομαρχίας Μαγνησίας (2005, 2006, 2007) το σύνολο των καταγεγραμμένων αλιευτικών σκαφών ανέρχονταν το 2005 σε 95 σκάφη το 2006 σε 94 σκάφη και το 2007 σε 88 σκάφη. Για το έτος 2007, όπως καταγράφηκε, τα 82 σκάφη ήταν ενεργά αλιευτικά, τα 4 σκάφη ήταν αποσυρμένα, ενώ τα αντικατασθέντα αλιευτικά σκάφη ήταν 2 (Πιν. 8).

Πίνακας 8. Πίνακας κατανομής αλιευτικού στόλου ανά έτος (2005-2007) και πράξη μεταβολών και απασχολούμενων ατόμων με την αλιεία.

Αλιευτικά σκάφη Αλοννήσου	Β 2005	Γ 2006	Δ 2007
Ενεργά αλιευτικά σκάφη	75	86	82
Αποσυρμένα αλιευτικά σκάφη	9	6	4
Αντικατασθέντα αλιευτικά σκάφη	11	2	2
Συνολικός αριθμός καταγεγραμμένων αλιευτικών σκαφών	95	94	88
Οι απασχολούμενοι στην αλιεία για τα έτη 2005, 2006, 2007			
	Β 2005	Γ 2006	Δ 2007
Απασχολούμενοι στην Αλιεία	120	110	100

Πηγή: Νομαρχία Μαγνησίας, 2008.

Η μεγάλη πλειοψηφία των αλιέων της Αλοννήσου είναι μέλη του τοπικού αλιευτικού συνεταιρισμού από το 1979. Ο συνεταιρισμός αποτελείται από 120 – 130 μέλη (καταγεγραμμένα) εκ των οποίων αμιγώς αλιείς είναι περίπου 60 – 70 άτομα. Στο συνεταιρισμό ανήκουν 60 σκάφη παράκτιας αλιείας. Τα σκάφη αυτά (καϊκία) μήκους 9 – 12 m, φέρουν πετρελαιομηχανές ιπποδύναμης 30 – 50 Hp. Πρέπει να τονίσουμε ότι δεν υπάρχουν γρι – γρι που να ανήκουν σε κατοίκους της Αλοννήσου και αυτά που ψαρεύουν εντός του Πάρκου έρχονται από άλλες περιοχές, δημιουργώντας συχνά προστριβές με τους παράκτιους αλιείς της περιοχής. Τους καλοκαιρινούς μήνες μερικά από τα αλιευτικά σκάφη χρησιμοποιούνται ως τουριστικά μεταφέροντας επιβάτες σε διάφορες ακτές του νησιού.

Επίσης κάποια σκάφη χρησιμοποιούνται ως τουριστικά, αναψυχής και ερασιτεχνικής αλιείας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Λιμενικού Σώματος στο νησί υπάρχουν λεμβολογημένα 268 σκάφη ενεργά εκ των οποίων τα 75 είναι επαγγελματικά, τα 87 είναι αναψυχής, τα 94 ερασιτεχνικής αλιείας και 12 τουριστικά (βλ. Πιν. 9). Τα στοιχεία του Λιμενικού Σώματος, δίνουν κατά προσέγγιση μια εικόνα της κατάστασης. Σ' ένα βαθμό η ερασιτεχνική αλιεία είναι ανταγωνιστική της επαγγελματικής, με κύριο χώρο την περιοχή της Σκιάθου και λιγότερο της Αλοννήσου. Η ερασιτεχνική αλιεία έχει μοναδικό σκοπό τη ψυχαγωγία και θα πρέπει να ασκείται με τρόπο που να μην προκαλεί προβλήματα τόσο στα αποθέματα των ψαριών και γενικότερα στο θαλάσσιο οικοσύστημα και τους επαγγελματίες ψαράδες. Ο ερασιτέχνης ψαράς εκτός από την τήρηση των

κανονιστικών διατάξεων που ισχύουν για την αλιεία είναι υποχρεωμένος να τηρεί επιπλέον τις διατάξεις του ΠΔ 373/85 για την ερασιτεχνική αθλητική αλιεία λόγω του εξαιρετικά μεγάλου αριθμού μη επαγγελματικών σκαφών που δραστηριοποιούνται στο θαλάσσιο χώρο των Βορείων Σποράδων, το γενικά πολύ καλό εξοπλισμό τους και την αδυναμία συστηματικής αστυνόμευσης. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι επιπτώσεις αυτού του είδους της αλιείας είναι σοβαρές (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

Πίνακας 9. Αριθμός σκαφών ανά ειδικότητα χρησιμοποίησης, Βορείων Σποράδων.

	Επαγγελματικής αλιείας	Τουριστικά	Ερασιτεχνικής αλιείας	Αναψυχής	Σύνολο
Σκιάθος*	366	-	-	-	2027
Σκόπελος	136	35	496	25	692
Αλόνησος	75	12	94	87	268
Σύνολο	577	47	590	112	2987
* Ο Λ. Σ. Σκιάθου δεν παρέιχε αναλυτικά στοιχεία					

Πηγή: Λιμενικό Σώμα, 2009.

Εκτός από την αλιεία στην περιοχή έρευνας η γεωργία αποτελεί επίσης μια από τις σημαντικότερες πηγές εισοδήματος για τους κατοίκους της. Οι σημαντικότερες καλλιέργειες είναι οι δενδρώδεις (κυρίως οι ελιές και λιγότερο τα εσπεριδοειδή), οι οποίες καταλαμβάνουν το 96% της συνολικής γεωργικής γης.

Οι αρότριάειες καλλιέργειες (κτηνοτροφικά φυτά) καταλαμβάνουν το 3,3% της γεωργικής γης, ενώ η κηπευτική γη και οι άμπελοι καταλαμβάνουν, αντίστοιχα, μόλις το 0,6% και το 0,1% της γεωργικής γης (Νομαρχία Μαγνησίας, 2008).

Στην κτηνοτροφία παρατηρείται σταθερότητα στον αριθμό των εκτρεφόμενων ζώων, όπως και στην παραγωγή των κτηνοτροφικών προϊόντων.

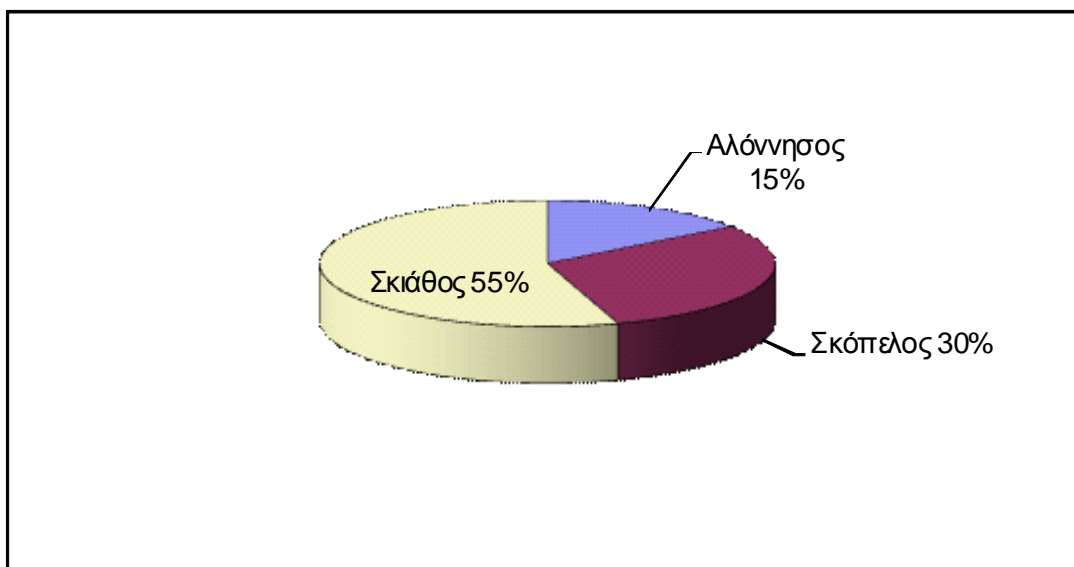
Από τον Πίνακα 10 γίνεται φανερό ότι το νησί της Αλοννήσου έχει τους περισσότερους κατοίκους που ασχολούνται στον πρωτογενή τομέα.

Πίνακας 10. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός με τον πρωτογενή τομέα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ		
Βόρειες Σποράδες	Σύνολο	Πρωτογενής τομέας
Δ.Δ. Αλοννήσου	805	181
Δ.Δ. Σκιάθου	1978	125
Δ.Δ. Σκοπέλου	1409	83
Δ.Δ. Γλώσσης	278	65
Δ.Δ. Κλήματος	109	27

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

Στο δευτερογενή τομέα στηρίζεται σημαντικά το εισόδημα των κατοίκων της Αλοννήσου και γενικότερα των Βορείων Σποράδων. Ο τομέας αυτός αποτελείται κυρίως από βιοτεχνίες ειδών διατροφής (34,3%) και βιοτεχνίες ξύλου και φελλού εκτός επιπλοποιίας (21,8%). Οι μονάδες αυτές είναι κατά κύριο λόγο συνδεδεμένες με τη γεωργική παραγωγή (οινοποιεία, σφαγεία, τυροκομεία και κυρίως ελαιοτριβεία), δηλαδή ασχολούνται με την τυποποίηση και συσκευασία των αγροτικών προϊόντων. Η κατανομή των βιοτεχνικών μονάδων δείχνει την υπεροχή της Σκιάθου η οποία κατέχει το 55% των μονάδων, ενώ η Σκόπελος και η Αλόννησος κατέχουν αντίστοιχα, το 30% και το 15% των μονάδων αυτών (Σχ. 2).

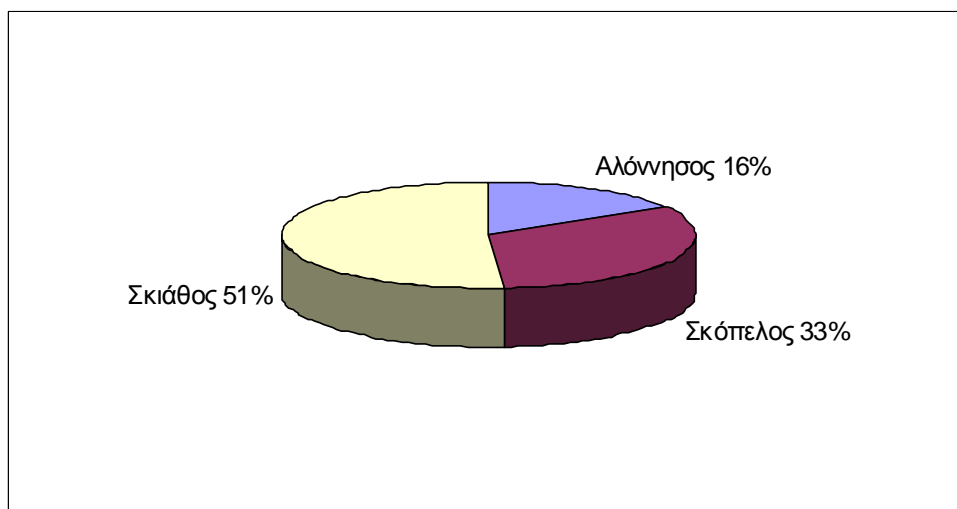

Σχήμα. 2. Κατανομή καταστημάτων βιομηχανίας – βιοτεχνίας κατά νησί.

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1988.

Ο τριτογενής τομέας αποτελεί την κυριότερη πηγή απασχόλησης στην περιοχή έρευνας, με τις υπηρεσίες τουρισμού να απασχολούν ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού.

Στον τομέα του εμπορίου τη σημαντικότερη θέση κατέχει το λιανικό εμπόριο αφού το 1988 διέθετε το 53% των καταστημάτων και το 38% της απασχόλησης. Επίσης, τα Ξενοδοχεία και τα Εστιατόρια κατέχουν το 45% των καταστημάτων του τομέα και το 60% της απασχόλησης. Στο Σχήμα 3 δίνεται η κατανομή των καταστημάτων Εμπορίου στα νησιά των Βορείων Σποράδων.

Σχήμα 3. Κατανομή καταστημάτων Εμπορίου, Βορείων Σποράδων.

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1988.

Σε ό,τι αφορά το ξενοδοχειακό δυναμικό των Βορείων Σποράδων, αυτό καταγράφεται στον Πίνακα 11. Παρατηρούμε ότι τα ξενοδοχεία Α΄ και Β΄ τάξης ανέρχονται μόλις σε ποσοστό 22,97%, ενώ οι ξενοδοχειακές μονάδες των Γ, Δ και Ε κατηγοριών ανέρχονται σε ποσοστό 75,67%. Οι πολυτελείας ξενοδοχειακές μονάδες ανέρχονται σε μόλις δύο.

Πίνακας 11. Κατανομή ξενοδοχειακού δυναμικού και κλινών, Βορείων Σποράδων.

	Μονάδες	Κλίνες
Πολ.	2	688
Α	13	1443
Β	21	1790
Γ	75	3806
Δ	14	478
Ε	23	647

Πηγή: ΕΟΤ, 2000.

Η κατανομή των καταστημάτων εμπορίου κατά νησί δείχνει και πάλι την υπεροχή της Σκιάθου, η οποία διαθέτει το 51% των μονάδων ενώ η Σκόπελος και η Αλόνησος κατέχουν, αντίστοιχα, το 33% και το 16% των μονάδων αυτών(βλ. Σχ. 3 σελ. 51).

Οι Βόρειες Σποράδες δε διαθέτουν ξενοδοχεία 5 αστέρων, ενώ η Αλόνησος διαθέτει έξι ξενοδοχεία των 4 αστέρων.

Η τουριστική κίνηση, μετρούμενη στη βάση των διανυκτερεύσεων, τα τελευταία χρόνια εμφανίζει μια συνεχή αύξηση. Από το 1992 έως το 2000, οι αφίξεις στις Βόρειες Σποράδες αυξήθηκαν κατά 20%, σημειώνοντας ραγδαία άνοδο (Πίν. 12). Αυτό συνδέεται με την τάση των τουριστών να επισκέπτονται νησιά με πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Η ύπαρξη του Θαλάσσιου Πάρκου, έγινε η αιτία της προσέλκυσης επισκεπτών για να θαυμάσουν από κοντά το πλούσιο φυσικό και θαλάσσιο περιβάλλον, τη Μεσογειακή Φώκια και την πλούσια αρχιτεκτονική κληρονομιά που διαθέτει το νησί της Αλοννήσου.

Πίνακας 12. Τουριστική κίνηση (Διανυκτερεύσεις) στις Βόρειες Σποράδες.

Έτος	Σποράδες	Σύνολο
1992	493.285	493.285
1993	560.927	560.927
1994	679.554	679.554
1995	573.426	573.426
1996	591.459	591.459
1997	601.418	601.418
1998	538.623	538.623
1999	556.413	556.413
2000	589.062	589.062

Πηγή: ΕΟΤ, 2000.

2.2.6. Χωροταξική οργάνωση – Διοικητική διάρθρωση

Όπως παρατηρείται στον Πίνακα 13, η Σκόπελος ως πρωτεύουσα της επαρχίας και με την κεντροβαρική θέση της σε σχέση με τα άλλα νησιά συγκεντρώνει τον κύριο όγκο των υπηρεσιών. Σε ό,τι αφορά το εμπόριο, υπάρχει καθημερινή μεταφορά προϊόντων από το Βόλο για την κάλυψη των επιτόπιων καταναλωτικών αναγκών, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες που η τουριστική κίνηση είναι αυξημένη. Επίσης, πλήρης είναι η εξάρτηση των νησιών από το κέντρο του νομού σε ό,τι αφορά τις πρώτες ύλες.

Στον τομέα της υγείας – πρόνοιας οι προσφερόμενες υπηρεσίες βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα παρ' όλο που υπάρχουν υγειονομικοί σταθμοί και αγροτικά ιατρεία.

Οι εξαρτήσεις των Βορείων Σποράδων σε διανομαρχιακό επίπεδο είναι εν μέρει από την Αθήνα (υπάρχει αεροπορική σύνδεση της Σκιάθου με την Αθήνα και το εξωτερικό), ενώ οι θαλάσσιες συνδέσεις των νησιών με Αγ. Κωνσταντίνο και Κύμη δε δείχνουν να συνεπάγονται με κάποια λειτουργική εξάρτηση.

Πίνακας 13. Κατανομή υπηρεσιών Βορείων Σποράδων.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΣΚΟΠΕΛΟΣ	ΣΚΙΑΘΟΣ	ΑΙΟΝΗΗΣΟΣ	ΓΛΩΣΣΑ
Ειρηνοδικείο	*	*	-	-
Οικονομική Εφορία	*	*	-	-
Δημόσιο Ταμείο	*	*	-	-
Υγειον. Σταθμός	*	*	-	-
Αγροτικό Ιατρείο	-	-	*	*
Ι.Κ.Α.	-	*	-	
Γυμνάσιο	*	*	*	*
Λύκειο	*	*	*	
Λιμεναρχείο – Λ. ΣΤ.	*	*	*	*
Τελωνείο	*	*	Τελώνης	*
Μονοπώλιο	*	*	-	-
Ταχυδρομείο	*	*	*	*
Ο.Τ.Ε.	*	*	*	*
Τράπεζα	*	*	Υποκατάστημα ΕΤΕ ανταποκριτές εμπορικής τράπεζας και ΑΤΕ	Ανταποκριτές
Δασαρχείο	*	-	-	-
Δασονομείο	*	*	*	-
Κτηνιατρείο	*	-	-	-
Γραφείο Γεωργίας	*	-	-	-
Αστυνομικό Τμήμα	*	*	*	*
Αγροφυλακή	*	*	*	*
Υπηρ. Αεροπορίας	-	*	-	-

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1991.

2.2.7. Απασχόληση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής της ΕΣΥΕ (2001) ο Πρωτογενής Τομέας στην Αλόνησο ανέρχεται στο 22,48% (βλ. Πιν. 15). Στο Δευτερογενή Τομέα απασχολείται ένα ικανοποιητικό ποσοστό των εργαζομένων του νησιού (29,31%), όμως τα ποσοστά απασχόλησης στον κλάδο, είναι πολύ μικρότερα σε σχέση με τα άλλα δύο νησιά των Βορείων Σποράδων (βλ. Πιν. 16). Το γεγονός αυτό οφείλεται και ταυτόχρονα καθρεπτίζει, την υστέρηση της τουριστικής ανάπτυξης στο νησί της Αλοννήσου. Ο Τριτογενής Τομέας απορροφά το 43,22% των απασχολούμενων στην Αλόνησο, ενώ στη Σκιάθο και τη Σκόπελο αγγίζει το 60,26% και το 51,24% αντίστοιχα.

Σε γενικές γραμμές τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται συνεχής μείωση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα στην Αλόνησο. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός τα τελευταία χρόνια μετακινείται από τον πρωτογενή στον τριτογενή τομέα. Αξίζει να σημειωθεί ότι λόγω του εποχικού χαρακτήρα της τουριστικής δραστηριότητας ένα μεγάλο ποσοστό του μόνιμου ενεργού πληθυσμού απασχολείται σε περισσότερους από έναν οικονομικούς κλάδους.

Η ανεργία που μαστίζει την Αλόνησο είναι σχετικά χαμηλότερη από όλα τα νησιά των Βορείων Σποράδων, αγγίζοντας το 7,5%. Η ανεργία στη Σκιάθο και τη Σκόπελο αγγίζει το 13% και το 14%, αντίστοιχα. Συνεπώς είναι απαραίτητη η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης ώστε ο πληθυσμός των νέων να παραμείνει στην περιοχή.

Στον Πίνακα 14 γίνεται μια λεπτομερέστατη περιγραφή του οικονομικού

ενεργού πληθυσμού της Αλοννήσου στις διάφορες μορφές απασχόλησής τους.

Πίνακας 14. Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά φύλο, ομάδες ατομικών επαγγελματιών και θέση στο επάγγελμα.

Αλώνησος	Αστικά (ΑΣ) και αγροτικά (ΑΓ) Δ.Δ. ή Κ.Δ.	Πεδινά (Π), ημιορεινά (Η) και ορεινά (Ο) Δ.Δ. ή Κ.Δ.	Σύνολο	Θέση στο επάγγελμα				
				Εργοδότες	Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	Μισθωτοί	Συμβοηθούνητα και μη αμειβόμενα μέλη	«Νέοι»
Δ.Δ. Αλοννήσου	ΑΓ	Ο	869	123	158	489	71	28
Μέλη των βουλευομένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.	ΑΓ	Ο	72	57	0	15	0	0
Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλμα-τα.	ΑΓ	Ο	46	2	9	34	1	0
Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες με συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	45	5	6	34	0	0
Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες με συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	34	0	0	31	3	0
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές.	ΑΓ	Ο	102	12	17	60	13	0
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι, και αλιείς.	ΑΓ	Ο	165	14	75	32	44	0
Ειδικευόμενοι τεχνίτες και ασκούντες με συναφή τεχνικά επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	189	25	30	128	6	0

Χειριστές μηχανημάτων σταθερών, βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμολογητές.	ΑΓ	Ο	67	2	8	57	0	0
Ανειδίκευτοι εργάτες χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες.	ΑΓ	Ο	86	2	6	76	2	0
Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους.	ΑΓ	Ο	22	4	5	11	2	0
Νέοι.	ΑΓ	Ο	28	0	0	0	0	28
Δε δήλωσαν επάγγελμα.	ΑΓ	Ο	13	0	2	11	0	0
Άρρενες	ΑΓ	Ο	657	102	135	388	20	12
Μέλη των βουλευομένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.	ΑΓ	Ο	50	45	0	5	0	0
Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	24	1	6	17	0	0
Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες με συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	32	4	4	24	0	0
Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες με συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	11	0	0	9	2	0
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές.	ΑΓ	Ο	62	9	4	43	6	0
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι, και αλιείς.	ΑΓ	Ο	118	13	72	30	3	0
Ειδικευόμενοι τεχνίτες και ασκούντες με συναφή τεχνικά επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	187	24	30	127	6	0
Χειριστές μηχανημάτων σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμολογητές.	ΑΓ	Ο	64	2	8	54	0	0

Ανειδίκευτοι εργάτες χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες.	ΑΓ	Ο	74	2	5	65	2	0
Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους.	ΑΓ	Ο	13	2	5	5	1	0
Νέοι.	ΑΓ	Ο	12	0	0	0	0	12
Δε δήλωσαν επάγγελμα.	ΑΓ	Ο	10	0	1	9	0	0
Θηλείς	ΑΓ	Ο	212	21	23	101	51	16
Μέλη των βουλευομένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.	ΑΓ	Ο	22	12	0	10	0	0
Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	22	1	2	10	0	0
Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες με συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	13	1	2	10	0	0
Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες με συναφή επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	23	0	0	22	1	0
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές.	ΑΓ	Ο	40	3	13	17	7	0
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι, και αλιείς.	ΑΓ	Ο	47	1	3	2	41	0
Ειδικευόμενοι τεχνίτες και ασκούντες με συναφή τεχνικά επαγγέλματα.	ΑΓ	Ο	2	1	0	1	0	0
Χειριστές μηχανημάτων σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και συναρμολογητές.	ΑΓ	Ο	3	0	0	3	0	0
Ανειδίκευτοι εργάτες χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες.	ΑΓ	Ο	12	0	1	11	0	0
Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το	ΑΓ	Ο	9	2	0	6	1	0

επάγγελμά τους.								
Νέοι.	ΑΓ	Ο	16	0	0	0	0	16
Δε δήλωσαν επάγγελμα.	ΑΓ	Ο	3	0	1	2	0	0

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

Η ανάλυση των στοιχείων της ΕΣΥΕ δείχνει ότι στον πρωτογενή τομέα οι άνδρες υπερτερούν των γυναικών. Οι γυναίκες που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα ανήκουν κυρίως στην ηλικιακή κλάση των 40 έως 59 ετών (Πίν. 15). Ο αριθμός γενικά των κατοίκων που ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα είναι ελάχιστος. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι οι νέοι δεν ασχολούνται με τον κλάδο και βρίσκουν απασχόληση σ' άλλους τομείς ή εγκαταλείπουν το νησί για τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Πίνακας 15. Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός της Αλοννήσου, με τον πρωτογενή τομέα κατά φύλο και ομάδες ηλικιών.

Δ.Δ. Αλοννήσου	Αστικά (ΑΣ) Αγροτικά (ΑΓ)	Πεδινό (Π) Ημιορεινό (Η) Ορεινό (Ο)	Ειδικευόμενοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκομείς και αλιείς	Σύνολο
10-14	ΑΓ	Ο	0	
15-19	ΑΓ	Ο	1	
20-24	ΑΓ	Ο	13	
25-29	ΑΓ	Ο	24	
30-34	ΑΓ	Ο	25	
35-39	ΑΓ	Ο	17	
40-44	ΑΓ	Ο	24	
45-49	ΑΓ	Ο	19	
50-54	ΑΓ	Ο	20	
55-59	ΑΓ	Ο	13	
60-64	ΑΓ	Ο	6	
65-69	ΑΓ	Ο	0	
70-74	ΑΓ	Ο	3	Σύνολο 165
Αρρένες 10-14	ΑΓ	Ο	0	
15-19	ΑΓ	Ο	1	
20-24	ΑΓ	Ο	11	
25-29	ΑΓ	Ο	22	
30-34	ΑΓ	Ο	17	
35-39	ΑΓ	Ο	12	
40-44	ΑΓ	Ο	11	

45-49	ΑΓ	Ο	15	
50-54	ΑΓ	Ο	10	
55-59	ΑΓ	Ο	11	
60-64	ΑΓ	Ο	5	
65-69	ΑΓ	Ο	0	
70-74	ΑΓ	Ο	3	Σύνολο 118
Θήλεις				
15-19	ΑΓ	Ο	0	
20-24	ΑΓ	Ο	2	
25-29	ΑΓ	Ο	2	
30-34	ΑΓ	Ο	8	
35-39	ΑΓ	Ο	5	
40-44	ΑΓ	Ο	13	
45-49	ΑΓ	Ο	4	
50-54	ΑΓ	Ο	10	
55-59	ΑΓ	Ο	2	
60-64	ΑΓ	Ο	1	
65-69	ΑΓ	Ο	0	Σύνολο 47

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

Πίνακας 16. Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός Αλοννήσου και Βορείων Σποράδων που ασχολούνται με το δευτερογενή τομέα.

Βόρειες Σποράδες	Σύνολο	Δευτερογενής τομέας
Δ.Δ. Αλοννήσου	805	236
Δ.Δ. Σκιάθου	1978	500
Δ.Δ. Σκοπέλου	1022	331
Δ.Δ. Γλώσσης	278	50
Δ.Δ. Κλήματος	109	23

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

2.2.8. Εκπαίδευση

Σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (2001),

επισημαίνεται το γεγονός ότι η χωρική κατανομή των εκπαιδευτηρίων είναι ικανοποιητική, αλλά η αναλογία διδασκόντων, διδασκομένων οδηγεί στη διαπίστωση ότι η παρεχόμενη εκπαίδευση είναι μειονεκτική συγκριτικά με αυτή που παρέχεται κατά μέσο όρο στα άλλα εκπαιδευτήρια της χώρας. Επίσης το νησί της Αλοννήσου διαθέτει ένα δημοτικό σχολείο με 140 περίπου μαθητές, καθώς και ένα γυμνάσιο το οποίο έχει γίνει με δαπάνες Αλοννήσιου ιδιώτη, με τρεις γυμνασιακές και τρεις λυκειακές τάξεις (60 περίπου μαθητές).

Το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων στο νησί είναι πολύ χαμηλό (Πιν. 17). Η συντριπτική πλειοψηφία τους είναι απόφοιτοι δημοτικού, με ένα σημαντικό ποσοστό (8,6%) αυτών να έχουν εγκαταλείψει το δημοτικό και ένα 8,02% να μη γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση.

Πίνακας 17. Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης.

			Επίπεδο εκπαίδευσης													
			Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	Κάτοχοι Μάστερ	Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ) και Ανωτέρων Σχολών	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	Πτυχιούχοι ΤΕΛ	Πτυχιούχοι ΤΕΣ	Απόφοιτοι 3τάξιου Γυμνασίου	Απόφοιτοι Δημοτικού	Φοιτούν στο Δημοτικό	Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση
Δ.Δ. Αλοννήσου	ΑΓ	Ο	2.293	6	11	95	44	89	448	18	29	298	734	140	197	184
6-9	ΑΓ	Ο	86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	86	0	0
10-14	ΑΓ	Ο	131	0	0	0	0	0	0	0	0	5	71	54	1	0
15-19	ΑΓ	Ο	112	0	0	0	0	2	30	0	0	66	13	0	0	1
20-24	ΑΓ	Ο	146	0	0	3	1	13	67	2	5	28	26	0	0	1
25-29	ΑΓ	Ο	217	1	2	15	6	12	79	2	7	53	32	0	6	2
30-34	ΑΓ	Ο	228	0	4	22	7	16	79	6	3	54	33	0	2	2
35-39	ΑΓ	Ο	171	1	1	13	6	4	42	5	4	29	59	0	2	5
40-44	ΑΓ	Ο	192	0	0	12	2	8	49	2	4	17	97	0	0	1
45-49	ΑΓ	Ο	156	0	2	10	7	7	28	0	2	21	76	0	2	1
50-54	ΑΓ	Ο	171	1	0	8	8	10	25	0	3	9	98	0	5	4
55-59	ΑΓ	Ο	157	1	2	5	3	9	15	1	1	7	88	0	17	8
60-64	ΑΓ	Ο	134	2	0	2	2	2	14	0	0	2	49	0	39	22
65-69	ΑΓ	Ο	130	0	0	2	2	5	8	0	0	6	28	0	38	41
70-74	ΑΓ	Ο	106	0	0	0	0	1	7	0	0	1	24	0	46	27
75-79	ΑΓ	Ο	88	0	0	0	0	0	3	0	0	0	30	0	19	36
80-84	ΑΓ	Ο	41	0	0	1	0	0	1	0	0	0	8	0	16	15
85+	ΑΓ	Ο	27	0	0	2	0	0	1	0	0	0	2	0	4	18
Άρρενες	ΑΓ	Ο	1.214	4	7	44	26	44	211	17	28	185	427	75	105	41

6-9	ΑΓ	Ο	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	45	0	0
10-14	ΑΓ	Ο	75	0	0	0	0	0	0	0	0	3	41	30	1	0
15-19	ΑΓ	Ο	56	0	0	0	0	1	14	0	0	33	8	0	0	0
20-24	ΑΓ	Ο	80	0	0	0	1	3	29	2	5	18	21	0	0	1
25-29	ΑΓ	Ο	117	0	1	5	2	3	32	2	7	36	22	0	6	1
30-34	ΑΓ	Ο	119	0	2	7	2	10	35	5	3	33	18	0	2	2
35-39	ΑΓ	Ο	93	1	1	5	4	3	21	5	4	13	31	0	1	4
40-44	ΑΓ	Ο	95	0	0	3	0	4	27	2	4	12	43	0	0	0
45-49	ΑΓ	Ο	91	0	1	7	7	3	13	0	2	18	38	0	1	1
50-54	ΑΓ	Ο	89	1	0	7	6	5	12	0	3	5	47	0	1	2
55-59	ΑΓ	Ο	90	1	2	5	3	6	8	1	0	6	53	0	3	2
60-64	ΑΓ	Ο	58	1	0	1	1	1	7	0	0	1	32	0	9	5
65-69	ΑΓ	Ο	74	0	0	2	0	4	6	0	0	6	23	0	21	12
70-74	ΑΓ	Ο	61	0	0	0	0	1	4	0	0	1	18	0	33	4
75-79	ΑΓ	Ο	41	0	0	0	0	0	2	0	0	0	22	0	13	4
80-84	ΑΓ	Ο	21	0	0	1	0	0	0	0	0	0	8	0	10	2
85+	ΑΓ	Ο	9	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2	0	4	1
Θήλεις	ΑΓ	Ο	1.079	2	4	51	18	45	237	1	1	113	307	65	92	143
6-9	ΑΓ	Ο	41	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41	0	0
10-14	ΑΓ	Ο	56	0	0	0	0	0	0	0	0	2	30	24	0	0
15-19	ΑΓ	Ο	56	0	0	0	0	1	16	0	0	33	5	0	0	1
20-24	ΑΓ	Ο	66	0	0	3	0	10	38	0	0	10	5	0	0	0
25-29	ΑΓ	Ο	100	1	1	10	4	9	47	0	0	17	10	0	0	1
30-34	ΑΓ	Ο	109	0	2	15	5	6	44	1	0	21	15	0	0	0
35-39	ΑΓ	Ο	78	0	0	8	2	1	21	0	0	16	28	0	1	1
40-44	ΑΓ	Ο	97	0	0	9	2	4	22	0	0	5	54	0	0	1
45-49	ΑΓ	Ο	65	0	1	3	0	4	15	0	0	3	38	0	1	0
50-54	ΑΓ	Ο	82	0	0	1	2	5	13	0	0	4	51	0	4	2
55-59	ΑΓ	Ο	67	0	0	0	0	3	7	0	1	1	35	0	14	6
60-64	ΑΓ	Ο	76	1	0	1	1	1	7	0	0	1	17	0	30	17

65-69	ΑΓ	Ο	56	0	0	0	2	1	2	0	0	0	5	0	17	29
70-74	ΑΓ	Ο	45	0	0	0	0	0	3	0	0	0	6	0	13	23
75-79	ΑΓ	Ο	47	0	0	0	0	0	1	0	0	0	8	0	6	32
80-84	ΑΓ	Ο	20	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	6	13
85+	ΑΓ	Ο	18	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001.

2.2.9. Δίκτυα τεχνικής υποδομής

Η ύδρευση της Αλοννήσου γίνεται με υπόγεια νερά. Στο νησί υπάρχουν σήμερα σε λειτουργία έξι γεωτρήσεις και τρεις υδρομαστεύσεις συνολικής παροχής 1200 m³/ημέρα. Σημειώνεται ότι ως υποκατάστατο του δικτύου ύδρευσης και για λόγους ασφάλειας, η πλειονότητα των κτισμάτων διαθέτει μικρές ομβροδεξαμενές που συμπληρώνουν τις ελλείψεις σε νερά. Ακόμα στο νησί έχουν εντοπισθεί πέντε επιπλέον θέσεις γεωτρήσεων, οι οποίες διατηρούνται ως εφεδρικές.

Εάν υποτεθεί ότι στο νησί υπάρχουν 2000 μόνιμοι κάτοικοι, με μέση ημερήσια κατανάλωση 250 lt/κάτοικο, τότε η συνολική διαθέσιμη παροχή νερού ύδρευσης (με την υπόθεση μέσης ανά τουρίστα κατανάλωσης 350 lt/τουρίστα) επαρκεί ασφαλώς για περίπου 2000 τουρίστες.

Με δεδομένο ότι το νησί εξυπηρετεί την περίοδο αιχμής (25/7-20/8) περί τους 5000 τουρίστες, είναι προφανές ότι η παροχή πόσιμου νερού βρίσκεται σε μη ικανοποιητικά επίπεδα, τουλάχιστον κατά την τουριστική περίοδο. Θεωρείται, επομένως, βέβαιο ότι θα καταστεί αναγκαία η ανεύρεση νέων υδάτινων πόρων κατάλληλης ποιότητας σε περίπτωση ραγδαίας τουριστικής ανάπτυξης του νησιού.

Στο νησί επίσης είναι σήμερα υπό κατασκευή η λιμνοδεξαμενή νερού συνολικής χωρητικότητας 400.000 m³. Μέχρι σήμερα έχουν διατυπωθεί σειρά προτάσεων για υδροδότηση του νησιού με αφαλατωμένο νερό, ενώ έχουν προταθεί συγκεκριμένες θέσεις ύπαρξης πηγών υφάλμυρου νερού των οποίων θα μπορούσε να γίνει ασφαλής και σχετικώς οικονομική εκμετάλλευση μέσω αφαλάτωσης.

Επομένως στον τομέα της ύδρευσης οι προτεραιότητες θα πρέπει να είναι στην ανεύρεση υπόγειου νερού μέσω βέβαιων υπόγειων αποθεμάτων, η υπό κατασκευή λιμνοδεξαμενή και τέλος η εκμετάλλευση υφάλμυρων πηγών μέσω αφαλάτωσης. Όσον αφορά το σύμπλεγμα των νησίδων, λεπτομερής υδρογεωλογική διερεύνηση, μέσω γεωτρήσεων, δεν είναι δυνατόν να προταθεί αφού τέτοιου είδους παρεμβάσεις δεν είναι συμβατές με τον προστατευτέο χαρακτήρα των νησίδων αυτών. Δεδομένου, μάλιστα, ότι δεν αναμένεται κανενός είδους οικιστική λειτουργία των νησίδων, η υδρολογική και υδρογεωλογική τους διερεύνηση στερείται νοήματος.

Το δίκτυο ύδρευσης είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος του υπόγειο, ενώ υπάρχουν αρκετά σημεία (όπως στη Στενή Βάλα) όπου αυτό είναι υπέργειο. Ακόμα όμως και το υφιστάμενο υπόγειο δίκτυο χρειάζεται επέκταση και ανακατασκευή. Σημειώνεται ότι οι σωλήνες που χρησιμοποιούνται στο σύνολο σχεδόν του δικτύου είναι κατασκευασμένοι από αμίαντο. Απαιτείται επομένως η εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης ύδρευσης του νησιού με τη διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων υδροδότησης, καθώς και η ανάθεση έργων επέκτασης και εκσυγχρονισμού των δικτύων ύδρευσης.

Το νησί δε διαθέτει δίκτυο αποχέτευσης εκτός από ένα κεντρικό αποχετευτικό αγωγό ομβρίων του οικισμού Πατητηρίου που εκβάλλει στη θάλασσα. Η σημερινή αποχέτευση γίνεται με βόθρους απορροφητικούς, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων έχει σήμερα στεγανοποιηθεί. Αναφέρεται ότι οι εκκενώσεις των βόθρων γίνονται στο σκουπιδοτόπο της περιοχής. Το δίκτυο αποχέτευσης παρότι

είναι κεντρικής σημασίας για το νησί δεν έχει μελετηθεί σε ολοκληρωμένη βάση.

Επισημαίνεται ότι οι μεγάλες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις που έχουν κατασκευασθεί πρόσφατα στο νησί διαθέτουν δική τους ΕΕΛ.

Το νησί διαθέτει Χώρο Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΔΑ), ο οποίος κατασκευάστηκε στο πλαίσιο των χρηματοδοτήσεων της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας ENVIREG (Υποπρόγραμμα «Έργα Διάθεσης Απορριμμάτων» /ΣΕ –049/2) και αποπερατώθηκε το 1994.

Η ηλεκτροδότηση του νησιού γίνεται από τον υποσταθμό της περιοχής Λαύκου στο Νότιο Πήλιο. Το νησί διαθέτει επαρκές δίκτυο ηλεκτροδότησης σε όλους σχεδόν τους οικισμούς του. Για λόγους αισθητικής έχει ζητηθεί από τη ΔΕΗ να εκπονήσει μελέτη για την υπογειοποίηση του δικτύου στους οικισμούς Πατητήρι και Παλαιά Αλόνησο. Η ηλεκτροδότηση του νησιού κατά τους καλοκαιρινούς μήνες είναι πλημμελής και αναφέρεται συχνή πτώση τάσης σε 180 V περίπου (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.10. Περίθαλψη

Το νησί διαθέτει αγροτικό ιατρείο πλημμελέστατα εξοπλισμένο και χωρίς ειδικευμένο ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό. Συγκεκριμένα, διαθέτει ένα μόνιμο και δύο αγροτικούς γιατρούς, καθώς και μια εποχική νοσοκόμα. Το γεγονός αυτό επιβάλλει τη μεταφορά των ασθενών ακόμα και για απλές περιπτώσεις στη Σκόπελο ή στο Βόλο, ενώ συχνές είναι και οι αερομεταφορές προς Αθήνα. Επίσης, στο νησί υπάρχουν ένα φαρμακείο και ένα ιδιωτικό οδοντιατρείο. Τέλος,

στην Αλόνησο λειτουργεί Κέντρο Ομοιοπαθητικής με συνεδριακό κέντρο και χώρους φιλοξενίας (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.11. Γεωμορφολογία

Οι Βόρειες Σποράδες χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλία και πολυπλοκότητα μορφολογικών στοιχείων, τα οποία μεταβάλλονται έντονα, τόσο εκτατικά όσο και σε επίπεδο μορφής αναγλύφου. Η Αλόνησος εντάσσεται στο νησιωτικό τόξο που αποτελούν οι νήσοι των Βορείων Σποράδων, Σκιάθος, Σκόπελος, Αλόνησος, Κυρά – Παναγιά και Γιούρα. Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής έρευνας παρουσιάζονται στον Πίνακα 18.

Πίνακας 18. Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά νήσων Βορείων Σποράδων.

Νησί	Έκταση (km ²)	Μήκος (Km)	Πλάτος (Km)	Μέγιστο υψόμετρο (m)	Μήκος ακτογραμμής (Km)
Αλόνησος*	64	19	5	493	64
Περιστεέρα*	16	8,5	4,5	259	-
Κυρά – Παναγιά*	25	5	4,5	299	-
Γιούρα*	11	7	2,5	570	21
Ψαθούρα*	2	2	2	14	-
Πιπέρι*	7	4	1	352	9
Σκάντζουρα*	7,7	5	2	107	-

(*Νησιά που βρίσκονται στις ζώνες του ΕΘΠΒΣ)

Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002.

2.2.12. Μορφολογία ακτών και υποθαλάσσιων περιοχών

Οι νότιες ακτές των τριών μεγάλων νησιών είναι πιο ομαλές, με αμμουδιές, καθώς είναι λιγότερο εκτεθειμένες στους Β, ΒΑ ανέμους. Στην Αλόνησο, όλες οι ακτές της νότιας πλευράς είναι κροκαλοπαγείς, ενώ το ίδιο ισχύει και για την Περιστερά και τα άλλα ερημονήσια με μικρές αλλά εντυπωσιακές εξαιρέσεις (ως τέτοιες μπορούν να σημειωθούν, η παραλία του Μοναστηριού στην Κυρά – Παναγιά, η αμμουδιά του Πνιγμένου στα Γιούρα και το Μανδράκι στη Ψαθούρα).

Ως επί το πλείστον οι Β, ΒΑ ακτές έχουν μεγάλα τμήματα που αποτελούνται από ψηλά κάθετα βράχια, ενώ το ίδιο ισχύει και για σχεδόν ολόκληρα τα Γιούρα, τις Α, Β και Δ ακτές της Κυρά – Παναγιάς και τις Α, Β και Δ ακτές του Πιπεριού. Επίσης, απόκρημνα είναι και πολλά μικρότερα ερημονήσια όπως η Γράμμιζα, η Λεχούσα, τα Καστρονήσια, η Άκρος και το Ασπρονήσι, καθώς και η Μανώλα, ο Αγ. Γεώργιος, το Μικρό Αδελφι, το Αδελφόπουλο και η Μελίσσα. Αντίθετα, τα υπόλοιπα μικρά και μεγαλύτερα ερημονήσια είναι πολύ ομαλά, σχεδόν επίπεδα ή έστω, όπως τα Σκάντζουρα, με μικρές σειρές λόφων (Ψαθούρα, Ψαθονήσι, Τσουγκριάς, Πάππους κ.λπ.).

Σε γενικές γραμμές, την κλίση και την ομαλότητα των ακτών ακολουθεί και ο παράκτιος βυθός και συγκεκριμένα η υποπαραλιακή ζώνη μέχρι τα 50 m βάθος (επιπελαγική ζώνη).

Ένα πολύ ενδιαφέρον και αξιοσημείωτο στοιχείο της μορφολογίας των

νησιών που οφείλεται κύρια στην κατασκευή τους από ασβεστολιθικά πετρώματα, είναι οι πολλές σπηλιές τους, που ιδιαίτερα παρατηρούνται σε μερικά ερημονήσια. Τις σπηλιές αυτές θα μπορούσαμε γενικά να τις χωρίσουμε σε: α) χερσαίες (υπόγειες, οι σπουδαιότερες έχουν σταλακτίτες και σταλαγμίτες), β) σε παραθαλάσσιες (που δε καλύπτονται εντελώς από νερά ή βρίσκονται στην υπερπαραλιακή ζώνη) και γ) σε υποβρύχιες. Οι σπηλιές αυτές, εκτός από τη βιολογική, πολιτιστική και αισθητική τους σπουδαιότητα, παρουσιάζουν τεράστιο ενδιαφέρον και από γεωλογική άποψη (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.13. Έδαφος

Ολόκληρο σχεδόν το νησί αποτελείται από ασβεστολιθογενείς ρεντζίνες και ορφνά δασικά ασβεστολιθογενή εδάφη, στα οποία η φυτοκάλυψη είναι πυκνότερη και ποιοτικά ανώτερη. Στο νοτιοανατολικό τμήμα επικρατούν οι ρεντζίνες, ενώ τοπικά κυρίως στο κεντρικό τμήμα σχηματίζονται όξινα ορφνά εδάφη.

2.2.14. Γεωλογικοί σχηματισμοί

Η Αλόνησος δομείται κυρίως από ασβεστολιθικούς σχηματισμούς, με μικρές εμφανίσεις πλατυποπαγών και κροκαλοπαγών με ασβεστολιθικές ή οφιολιθικές κροκάλες και λατύπες, ενώ στο νότιο τμήμα της νήσου υπάρχει μικρής σχετικά έκτασης εμφάνιση φλύσχη, συνισταμένου από αργιλικούς σχιστόλιθους και ψαμμίτες, μικρά οφιολιθικά σώματα και τράπεζες ημικρυσταλλικών ασβεστόλιθων.

Συνολικά το γεωλογικό υπόβαθρο όλων των νησιών παρουσιάζει αρκετές

ποιοτικές ομοιότητες, με κύριο χαρακτηριστικό τα ασβεστολιθικά πετρώματα, εκτός από τη Ψαθούρα που έχει καθαρά ηφαιστειακή προέλευση. Ανήκει στην κατηγορία των νεότερων ηφαιστείων, μετά την Πλειόκαινη Εποχή, όταν η ηφαιστειακή δράση

ήταν έντονη στο Αιγαίο μετά την ορογενετική περίοδο των Αλπικών Πτυχώσεων. Τα πετρώματα με πόρους και μαύρο χρώμα, που είναι χαρακτηριστικά του νησιού, αποτελούνται από αυγιτικό ανδেসίτη και ολιβίνη και παρουσιάζουν ομοιότητα με τις λάβες της Χίου, της Ερυθραίας, της Θεσσαλίας και της Βοιωτίας. Έτσι ενισχύεται η άποψη που υποστηρίζει την ομοιογένεια από γεωχημικής πλευράς, στην ηφαιστειακή ζώνη του Βορείου Αιγαίου.

Η περιοχή των Βορείων Σποράδων χαρακτηρίζεται από πολύ έντονη τεκτονική δραστηριότητα, αποτέλεσμα της οποίας είναι η περίπλοκη μορφολογία της περιοχής. Εδώ συναντώνται τεκτονικές φάσεις διαφορετικής διεύθυνσης και ηλικίας, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η πλήρης τεκτονική ανάλυσή τους.

Στην περιοχή έχουν συμβεί κατά το παρελθόν ισχυροί σεισμοί, με κυριότερο εκείνον της 9.3.1965, ο οποίος είχε ένταση 6,1 R. Ο σεισμός αυτός προκάλεσε σοβαρές ζημιές στην Αλόνησο και στη Σκόπελο. Στην Αλόνησο καταστράφηκαν ή έπαθαν μη επισκευάσιμες βλάβες 455 σπίτια, ενώ 106 σπίτια έπαθαν μικρότερες ζημιές. Σημειώνεται, ότι ο σεισμός αυτός είχε σαν αποτέλεσμα την εγκατάλειψη του χωριού της Αλοννήσου. Άλλοι γνωστοί σεισμοί που έχουν σημειωθεί στην περιοχή είναι οι σεισμοί των 1867, 1868 και 1873 (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.15. Φυσική ωκεανογραφία και παράκτια νερά

Η λεκάνη των Σποράδων ανήκει στην ευρύτερη περιοχή του Β, ΒΔ Αιγαίου και το πλατό των Σποράδων χωρίζεται από τις βορειότερες περιοχές της Χαλκιδικής και του Θερμαϊκού με την τάφρο του Βορείου Αιγαίου, που είναι μια γεωλογική κατακρήμνιση με μέγιστο βάθος 1950 μέτρων.

Στην ευρύτερη περιοχή διενεργήθηκαν κατά το παρελθόν ωκεανογραφικές πλόες που είχαν σα σκοπό την καταγραφή των φυσικών, χημικών, βιολογικών παραμέτρων (φυτο – ζωοπλαγκτόν) και της ρύπανσης.

Η επίδραση των νερών της Μαύρης Θάλασσας καταγράφηκε μέχρι αυτήν την περιοχή όπου επίσης αναφέρθηκε ισχυρή κυκλωνική υποεπιφανειακή ροή. Από τις ίδιες έρευνες προέκυψε ότι κάτω από τα 50 m επικρατούν ομοιογενείς συνθήκες. Γενικά, το εύρος των τιμών θερμοκρασίας και αλατότητας για τη λεκάνη των Σποράδων είναι αντίστοιχα 17° – 19° C και 36 – 38,5.

Τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν από ευρύτερες ωκεανογραφικές μελέτες και δε μπορούμε να θεωρήσουμε ότι έχουν καλύψει το ωκεανογραφικό προφίλ της περιοχής.

Η ύπαρξη στην περιοχή πολλών νησιών και νησίδων σε συνδυασμό με το πολύπλοκο τοπογραφικό του βυθού (ο βυθός παρουσιάζει αρκετές ανυψώσεις), θεωρητικά θα πρέπει να δημιουργούν ένα πολύπλοκο πρότυπο κυκλοφορίας του νερού, για το οποίο όμως δεν υπάρχουν στοιχεία.

Μελλοντικά είναι απαραίτητο να διεξαχθούν μελέτες που θα αφορούν την παράκτια κυκλοφορία των νερών και των ιζημάτων στη θαλάσσια περιοχή του

Πάρκου, ούτως ώστε να μπορούν να γίνουν ακριβείς εκτιμήσεις για τις φυσικές και βιολογικές διεργασίες της περιοχής και την πρόβλεψη της κατανομής των ρύπων (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.16. Παράκτια νερά

Η χρήση των παράκτιων υδάτων στην Αλόνησο και κυρίως στις περιοχές όπου υπάρχουν αμμώδεις παραλίες, αφορά κυρίως την κολύμβηση κατά τη θερινή εποχή. Το μήκος και το πλάτος των παραλιών αυτών δεν είναι μεγάλα και ο αριθμός των λουομένων δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλος.

Στοιχεία για τις τιμές των παραμέτρων που αφορούν την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης (κολοβακτηρίδια, στρεπτόκοκκοι, ολικά παθογόνα) δεν είναι διαθέσιμα.

Στις υπάρχουσες όμως υφιστάμενες μελέτες δεν αναφέρονται συγκεντρώσεις τοξικών ουσιών (πετρέλαιο, βαρέα μέταλλα, κ.λπ.) στο νερό και στο ίζημα, που θα χαρακτήριζαν την περιοχή του Θαλάσσιου Πάρκου ως ρυπασμένη.

Σε σχέση με τις σημειακές πηγές ρύπανσης θα πρέπει να εξεταστεί η παράκτια ζώνη της Αλοννήσου εφόσον εκεί εντοπίζονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή του Πάρκου. Είναι όμως γεγονός ότι από τότε που εκπονήθηκαν οι υπάρχουσες μελέτες μέχρι σήμερα, το αποχετευτικό σύστημα του νησιού δεν άλλαξε και εξακολουθούν τα λύματα να διατίθενται σε βόθρους. Οπότε

θεωρητικά δε θα πρέπει να περιμένουμε αύξηση του οργανικού φορτίου στη θάλασσα από την αποχέτευση, έστω και αν έχει αυξηθεί ο μόνιμος πληθυσμός και οι επισκέπτες του νησιού.

Το λιμάνι στο Πατητήρι, το οποίο εμφανίζει αρκετή κίνηση σκαφών, οπτικά τουλάχιστον δεν εμφανίζει σημάδια υποβάθμισης που θα μπορούσαν να είναι συγκεκριμένα είδη φυκών, που αποτελούν βιολογικούς δείκτες.

Γενικά, δεν υπάρχουν συγκεκριμένα πρόσφατα στοιχεία και μετρήσεις που θα μπορούσαν να επικαιροποιήσουν την εικόνα της ρύπανσης στην περιοχή (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.17. Υδρογεωλογία – Υδρολογία – Ποιότητα νερών

Τα όμβρια νερά, τα οποία συνολικά πέφτουν πάνω στο νησί της Αλοννήσου, ανέρχονται σε 50 cm^3 ετησίως. Σύμφωνα με παλαιότερη υδρογεωλογική μελέτη της Αλοννήσου η συνολική ποσότητα των όμβριων υδάτων που πέφτουν πάνω στο νησί ανέρχεται στα $56,5 \text{ cm}^3$ υπολογιζόμενη για 879 mm βροχής. Στην ίδια έρευνα διεξήχθη χημική ανάλυση των πηγών και των φρεατίων της Αλοννήσου και διαπιστώθηκε ότι σε κανένα από τα σημεία δεν εμφανίζονται σημεία μόλυνσεως (Πατάκης, 1970).

2.2.18. Μετεωρολογικά στοιχεία – Κλίμα

Στην Αλόνησο δεν υπάρχει μετεωρολογικός ή κλιματολογικός σταθμός για την καταγραφή των κλιματολογικών συνθηκών. Οι πλησιέστεροι προς την περιοχή

έργων σταθμοί της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας (ΕΜΥ) είναι οι μετεωρολογικοί σταθμοί της Σκοπέλου και της Σκύρου.

Τα στοιχεία που αφορούν το κλίμα της περιοχής δείχνουν ότι ελάχιστες θερμοκρασίες στην περιοχή μελέτης πέφτουν σπάνια κάτω από 0 °C (κατά μέσον όρο πέντε περίπου ημέρες το χρόνο), με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η καλλιέργεια φυτών ευπαθών στο ψύχος (εσπεριδοειδή, πρώιμα λαχανικά, τροπικά φυτά κ.λπ.).

Οι παγετοί είναι επίσης σπάνιοι στην περιοχή και εμφανίζονται μόνο κατά τους χειμερινούς μήνες με αποτέλεσμα να μην κινδυνεύουν οι ανοιξιάτικες καλλιέργειες από όψιμους παγετούς, οι οποίοι προκαλούν ζημιές κατά την έναρξη της ανθοφορίας.

Επίσης, κατά την περίοδο της άνοιξης δεν παρατηρούνται έντονες βροχοπτώσεις με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν προβλήματα με το σάπισμα σπόρων εαρινών καλλιεργειών. Οι άνεμοι δεν είναι, όπως αναφέρθηκε, μεγάλης έντασης με αποτέλεσμα να είναι δυνατή και η ανάπτυξη δενδρωδών καλλιεργειών.

Επομένως, εξαιρουμένου του προβλήματος της έλλειψης μεγάλων επιφανειακών υδατοσυλλογών, η περιοχή μελέτης ευνοεί την ανάπτυξη δενδρωδών καλλιεργειών, ανοιξιάτικων δυναμικών καλλιεργειών και αμπελιών.

Τα κλιματικά και εδαφολογικά δεδομένα παρουσιάζουν τη δυνατότητα εφαρμογής βιολογικών μεθόδων γεωργίας, είτε στις υφιστάμενες είτε σε νέες καλλιέργειες. Η δυνατότητα αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού οι καλλιέργειες του αμπελιού και οι δενδρώδεις καλλιέργειες προσφέρονται για την εφαρμογή τέτοιων μεθόδων (ΕΜΥ, 1993).

2.2.19. Βλάστηση και χλωρίδα

Οι Βόρειες Σποράδες χαρακτηρίζονται από μια εξαιρετικά αναπτυγμένη βλάστηση με έντονη διαφοροποίηση από νησί σε νησί, ακόμα και από περιοχή σε περιοχή. Η διαφοροποίηση αυτή οφείλεται στα ιδιαίτερα κλιματολογικά στοιχεία, στο γεωλογικό υπόβαθρο και ανάγλυφο του κάθε νησιού ή της περιοχής, καθώς και στα ποικίλα μικροκλίματα που δημιουργούνται από την επίδραση, αβιοτικών και βιοτικών παραγόντων.

Στην περιοχή απαντούν οι κύριοι τύποι Μεσογειακών Οικοσυστημάτων όπως:

α) Μεσογειακά Δάση Κωνοφόρων με αντιπροσωπευτικά τα είδη *Pinus halepensis* (χαλέπιος πεύκη) με ευρεία εξάπλωση, *Pinus pinea* (κουκουναριά) με περιορισμένη εξάπλωση και *Juniperus sp.* (κέδρος) που απαντά στα Γιούρα και στη Σκύρο.

β) Μακκί με σχίνους, πουρνάρια και άλλους δενδρώδεις θάμνους.

γ) Φρύγανα, χαμηλοί θάμνοι, πόες και αγριολούλουδα.

Η δασική βλάστηση που περιλαμβάνει τα δάση κωνοφόρων και τα μακκί, καλύπτει το 68,8% της συνολικής έκτασης των νησιών.

Οι δασικές εκτάσεις διακόπτονται από περιαστικές περιοχές ή από καλλιεργούμενες εκτάσεις (περιβόλια, ελαιώνες και καρποφόρα) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.20. Θηλαστικά

Στο Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. έχει καταγραφεί σημαντικός αριθμός θηλαστικών με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Έχουν καταγραφεί το κουνάβι (*Martes foina*) και από τα χειρόπτερα η νανονυκτερίδα (*Pipistrellus pipistrellus*) και ο μεσορινολόφος (*Rhinolophus euryale*) που έχουν χαρακτηριστεί ως κινδυνεύοντα είδη.

Στο νησί Γιούρα, υπάρχει το ενδημικό υποείδος αγριοκάτσικου (*C. aegagrus ssp dorcus*) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.21. Ορνιθοπανίδα

Το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., πέρα από τη σημασία του ως ένα από τα τελευταία σημαντικά καταφύγια στον κόσμο για τη Μεσογειακή Φώκια *M. monachus*, είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο λόγω της διατήρησης δυο ομάδων ορνιθοπανίδας, των αρπακτικών και των θαλασσοπουλιών.

Ένας μεγάλος αριθμός των ειδών ορνιθοπανίδας που έχουν χαρακτηριστεί ως σπάνια, τρωτά και απειλούμενα, έχουν καταγραφεί στα νησιά του Πάρκου. Τα ορνιθολογικά δεδομένα σχετικά με τις Βόρειες Σποράδες εξακολουθούν να είναι φτωχά και τα διαθέσιμα στοιχεία που αφορούν τους πληθυσμούς δεν είναι ενημερωμένα. Κάποια ακόμα επιπρόσθετα είδη, εκτός αυτών που είναι καταχωρημένα ως φωλεάζοντα, μπορούν επίσης να αναπαράγονται ικανοποιητικά στην περιοχή μελέτης. Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των μεταναστευτικών ειδών

είναι πιθανόν μεγαλύτερος από αυτόν που μέχρι σήμερα έχει καταγραφεί.

Τα περισσότερα σημαντικά είδη που χαρακτηρίζουν την περιοχή των Βορείων Σποράδων σε Σημαντική Περιοχή για τα πουλιά της Ελλάδας (IBA) είναι:

- Ο Αιγαιόγλαρος *Larus auduini*, με πολλές δεκάδες ζευγάρια στην περιοχή.
- Ο Αρτέμης *Calonectris diomedea*, με πιθανά εκατοντάδες ζευγάρια στην περιοχή.
- Ο Θαλασσοκόρακας *Phalacrocorax aristotelis*, με μερικές δεκάδες ζευγάρια.
- Ο Μύχος *Puffinus yelcuian*, με μερικές δεκάδες ζευγάρια.
- Ο Μαυροπετρίτης *Falco eleonora*, με αρκετές εκατοντάδες ζευγάρια.
- Ο Σπιζαετός *Hieraaetus fasciatus*, με πιθανά 1 – 2 ζευγάρια.
- Ο Πετρίτης *Falco peregrinus*, με αρκετά ζευγάρια (Αδαμαντοπούλου και συν., 1987).

2.2.22. Ερπετά και αμφίβια

Αν και θεωρείται ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα (ως νησιωτική), η ερπετοπανίδα των Σποράδων δεν έχει μελετηθεί. Από τις μέχρι σήμερα παρατηρήσεις, πρέπει να σημειωθεί η παρουσία του Λαφίτη (*Elaphe quatuorlineata*) και του Σπιτόφιδου (*Elaphe situla*).

Έχουν καταγραφεί επίσης και άλλα είδη φιδιών, όπως *Vipera ammodytes* (Οχιά), *Malpolon monspessulanus* (Κοιλοπέλτης), αλλά και είδη σαύρων όπως *Abrepharus kitaibelii* (Αβλέφαρος), *Lacerta trilineata* (Τρανόσαυρα), *Podarcis erhardii* (Σιλιβούτι, Αιγαιόσαυρα), *Podarcis gaigeae* (Σποραδόσαυρα), *Coluber*

caspius (Ζαμενής), *Cyrtodactylus kotschyi* (Κυρτοδάκτυλος), *Hemidactylus turicus* (Σαμιαμίδι, Ημιδάκτυλος) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

Στη ξηρά, έχουν παρατηρηθεί χελώνες των ειδών *Testudo marginata* (Κρασπεδοχελώνα) και *Testudo graeca* (Ελληνική χελώνα).

Από τα αμφίβια, η παρουσία του βάτραχου *Rana ridibunda* (Λιμνοβάτραχος) και του Δενδροβάτραχου *Hyla arborea* στα υγροτοπικά ενδιαίτηματα των νησιών θεωρείται σημαντική (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.23. Ασπόνδυλη πανίδα

Η ασπόνδυλη πανίδα είναι ιδιαίτερα σημαντική, και συμπεριλαμβάνει αρκετά ενδημικά είδη κυρίως ισόποδων, που έχουν καταγραφεί τα περισσότερα στη σπηλιά του Κύκλωπα στα Γιούρα. Στα Σκάντζουρα έχει καταγραφεί ένα νέο είδος θυσανόπτερου, το *Scirtothrips dignus*, ενώ για πρώτη φορά στην Ελλάδα καταγράφηκε στο ίδιο νησί το *Scirtothrips magniferae*. Σημαντική θεωρείται και η καταγραφή του είδους *Phipidothrips unicolor* για πρώτη φορά στο χώρο της Μεσογείου (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

2.2.24. Τύποι οικοτόπων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος

Σύμφωνα με την ταξινόμηση των οικοτόπων της περιοχής, εντός του

Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., έχουν αναγνωρισθεί 19 οικότοποι που έχουν κωδικοποιηθεί στην Οδηγία 92/43 της Ε.Ε.. Από τους οικότοπους αυτούς, οι τρεις έχουν χαρακτηριστεί οικότοποι προτεραιότητας.

Στην παράκτια ζώνη οι απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση παρουσιάζουν άριστη αντιπροσωπευτικότητα και κατάσταση διατήρησης. Επίσης, στην ακτή της Ψαθούρας απαντώνται υποτυπώδεις κινούμενες θίνες ενώ σε μεγάλα τμήματα της παράκτιας ζώνης υπάρχουν πολυάριθμα θαλάσσια σπήλαια εξ' ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, καθώς και συγκεκριμένοι αβαθείς κολπίσκοι και κόλποι στα μικρά και τα μεγαλύτερα νησιά.

Στο χερσαίο χώρο του Πάρκου, συναντώνται σε αρκετές θέσεις ασβεστολιθικοί βραχώδεις οικότοποι. Στα Γιούρα, το γνωστό σπήλαιο έχει εντοπιστεί και έχει καταγραφεί ως τύπος οικοτόπου Ευρωπαϊκής Σημασίας με το χαρακτηρισμό ως "σπήλαιο το οποίο δεν υπόκειται σε τουριστική εκμετάλλευση".

Σε λίγες θέσεις του χερσαίου χώρου έχουν καταγραφεί ακόμα δυο οικότοποι προτεραιότητας, ως μεσογειακά εποχιακά τέλματα και ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (*Thero – Brahyodietea*), καλύπτουν όμως πολύ μικρές εκτάσεις.

Ο κατάλογος των χερσαίων τύπων οικοτόπων που έχουν αναγνωρισθεί στο Πάρκο, συμπληρώνεται με αυτούς που έχουν χαρακτηριστεί ως χαμηλές διαπλάσεις με *Euphorbia* κοντά σε απότομες βραχώδεις ακτές, φρύγανα (*Sarcopoterium spinosum*) και δάση σκληρόφυλλων (που χρησιμοποιούνται για βοσκή), δάση *Olea* και *Ceratonia*, μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου, δάση *Quercus ilex* (Αριά), δενδροειδή *Matorral* της Μεσογείου (με

Juniperus phoenicea) και μικρής όμως σημαντικότητας θερμομεσογειακές παραποτάμιες διαπλάσεις (*Nerio – Tamaricetea*) (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2002).

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1. SWOT ανάλυση

Προκειμένου να διερευνηθούν οι προοπτικές και να αποτυπωθούν τα πλεονεκτήματα και οι δυνατότητες ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., επιχειρήθηκε η εφαρμογή της μεθόδου της SWOT ανάλυσης. Η μέθοδος αυτή είναι ευρύτατα διαδεδομένη και αποδεκτή από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα και ως εκ τούτου εφαρμόζεται σχεδόν για κάθε σχεδιασμό στρατηγικής από το σύγχρονο Management. Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι συντελεί καθοριστικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και γενικότερα στη δικαιότερη και αποτελεσματικότερη κατανομή των συντελεστών παραγωγής,

αν εφαρμοστεί τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (Νεοφύτου και συν., 2006).

3.2. Δυνάμεις

1. Γεωγραφική θέση του νησιού.

- Η θέση της περιοχής έρευνας αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για την τουριστική ανάπτυξη της και για πλήθος άλλων κοινωνικοοικονομικών δραστηριοτήτων.
- Αποτελεί τελικό σταθμό για τουρίστες, που ταξιδεύουν για άλλα νησιά.

2. Ύπαρξη αναλλοίωτου φυσικού περιβάλλοντος και πλούσιων φυσικών πόρων.

- Εκτεταμένα παραγωγικά δάση κωνοφόρων κυρίως του είδους *P. halepensis* (χαλέπιας πεύκης), αλλά και του είδους *P. pinea* (κουκουναριάς).
- Εκτεταμένα δάση από μακκί.
- Ένα από τα λίγα ενδιαιτήματα της Μεσογειακής Φώκιας *Monachus monachus*.
- Ενδιαιτήματα για άλλα είδη πανίδας που βρίσκονται προς εξαφάνιση όπως ο Αιγαιόγλαρος (*L. adainii*), ο Μαυροπετρίτης (*F. eleonora*), το Αγριοκάτσικο (*C. aegagrus ssp. dorcas*).
- Σπάνια είδη χλωρίδας, όπως το *Amelachier chelmeo* (*Rosaced, Avenaria rhueosiane Caryophylloceae*), *Campanula reiseri* (*Companulaceae*), *F. sporadum* (*Liliaceae*).

3. Σημαντική παρουσία του κλάδου της αλιείας.

- Μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού απασχολείται με την αλιεία.

- Διαθέτει πλούσια ιχθυοπανίδα, υψηλής διατροφικής και εμπορικής αξίας.
- Παράγονται παραδοσιακά προϊόντα που στηρίζονται στην αλιεία.

4. Σημαντική παρουσία του κλάδου της κτηνοτροφίας.

- Σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού απασχολείται με τον κτηνοτροφικό τομέα.
- Παράγονται διάφορα κτηνοτροφικά προϊόντα υψηλής αξίας (κυρίως οικογενειακού επιπέδου).

5. Ιδιαίτερης αισθητικής και οικολογικής αξίας φυσικός πολιτιστικός πλούτος.

- Σημαντικός αριθμός αρχαιολογικών χώρων, μνημείων κ.λπ., ικανών να στηρίξουν την τουριστική ανάπτυξη ολόκληρου του νησιού.
- Ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία του νησιού.
- Οικιστική αρχιτεκτονική.
- Πλούσιο λαογραφικό και ιστορικό υλικό, ιδιωτικές συλλογές και μουσείο.
- Διατήρηση σε μεγάλο βαθμό της φυσιογνωμίας των οικισμών του νησιού της Αλοννήσου και ιδιαίτερα της χώρας της.
- Μικρή επιβάρυνση του περιβάλλοντος, λόγω της απουσίας έντονης οικονομικής δραστηριότητας όπως η βιομηχανία.
- Ύπαρξη ενάλιων αρχαιοτήτων (ναυάγια πλοίων, στα οποία βρέθηκαν πλήθος αμφορέων, πινάκια, κύανθοι).

6. Παραγωγή τοπικών προϊόντων.

- Μοναδικής ποιότητας τοπικά παραδοσιακά προϊόντα (γλυκά κουταλιού, τοννάκι, γλυκό κρασί).
- Ύπαρξη γυναικείου συνεταιρισμού, ο οποίος διαθέτει ειδικά διαμορφωμένους

χώρους για πώληση παραδοσιακών προϊόντων.

- Αφθονία τοπικών προϊόντων για την ανάπτυξη του αγρό-μεταποιητικού τομέα.

7. Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.

- Στελέχωση του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. με εργαζομένους υψηλού επιπέδου γνώσεων, κατάρτισης και εμπειρίας, ικανούς να συνεισφέρουν στη διατύπωση προτάσεων και διεκδίκηση έργων, που θα στοχεύουν στην ανάπτυξη της περιοχής.
- Εμπειρία του Φορέα Διαχείρισης στην εκπόνηση και υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων και κοινοτικών πρωτοβουλιών.
- Ικανοποιητικός αριθμός δομών που προωθούν την ισότητα ευκαιριών των δύο φύλων (βοήθεια στο σπίτι, βρεφονηπιακοί σταθμοί κ.λπ.).
- Ικανοποιητικό δίκτυο δομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3.3. Αδυναμίες

1. Ελλιπείς υποδομές.

- Απομόνωση της περιοχής λόγω της έλλειψης θαλάσσιων τακτικών δρομολογίων.
- Ανεπάρκεια βασικών υποδομών με αποτέλεσμα το φυσικό περιβάλλον των ήδη τουριστικά ανεπτυγμένων περιοχών να δέχεται πιέσεις.
- Ανεπάρκεια τοπικών συγκοινωνιών (μέσα μεταφοράς).
- Πλημμελής ιατρική περίθαλψη.
- Χαμηλό επενδυτικό ενδιαφέρον στην περιοχή, λόγω της απουσίας βασικών υποδομών.

- Ανεπαρκή κάλυψη σε πόσιμο νερό κατά τη θερινή περίοδο.
- Παλιό δίκτυο ύδρευσης.
- Απουσία δικτύου αποχέτευσης.

2. Ανεπαρκής ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα.

- Απομάκρυνση των νέων από τον πρωτογενή τομέα (πρόβλημα διαδοχής).
- Έλλειψη ολοκληρωμένης προσέγγισης και στρατηγικής για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα.
- Ελλιπή σύνδεση της φυτικής και ζωικής παραγωγής.
- Μικρός βαθμός μεταποίησης και τυποποίησης της πρωτογενούς παραγωγής.
- Η υπεραλίευση έχει επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα.
- Διάσπαση του θαλάσσιου οικοσυστήματος.
- Μείωση της οικονομίας της παράκτιας περιοχής συρρικνώνοντας το αλιευτικό εισόδημα.
- Υπερβολικά κοστολόγια.
- Μειωμένη επενδυτική απόδοση.
- Μείωση του ρυθμού ανάπτυξης.
- Μείωση της βιωσιμότητας.

3. Χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας των τοπικά παραγόμενων προϊόντων.

- Μειωμένη αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων.
- Έλλειψη οργανωμένου δικτύου μεταποίησης και εμπορίας των παραγόμενων τοπικών προϊόντων.

- Μη ύπαρξη πιστοποίησης και κατοχύρωσης των τοπικών προϊόντων.
- Υψηλό κόστος μεταφοράς πρώτων υλών.
- Αδυναμία χρήσης του διαδικτύου για την προώθηση των τοπικών προϊόντων.
- Έλλειψη σύγχρονης τεχνικής υποστήριξης στους παραγωγούς.
- Χαμηλός βαθμός υιοθέτησης νέας τεχνολογίας, με αρνητικές επιπτώσεις στο κόστος παραγωγής.
- Έλλειψη παραγωγής τελικών προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία.

4. Χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος.

- Άνιση κατανομή της τουριστικής ανάπτυξης τόσο γεωγραφικά όσο και εποχικά.
- Έλλειψη υποδομής (ξενοδοχεία κ.λπ.), ικανής να ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών.
- Μέσο επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών αναψυχής.
- Έλλειψη οργανωμένου σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης.
- Απουσία ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού για την άμβλυση της εποχικότητας και την αναβάθμιση του τομέα.
- Ο τουρισμός βασίζεται σε ευκαιριακούς και όχι σε τακτικούς τουρίστες της περιοχής.

5. Υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

- Έλλειψη οργανωμένου σχεδίου διαχείρισης του περιβάλλοντος.
- Μη ολοκλήρωση του δασολογίου και του κτηματολογίου, με αποτέλεσμα σήμερα να υπάρχουν ακόμα άλυτα ιδιοκτησιακά προβλήματα, τα οποία ασκούν πιέσεις στο περιβάλλον.

- Άσκηση πιέσεων στο περιβάλλον από διάφορες χρήσεις και δραστηριότητες.
- Έλλιπής ενημέρωση των κατοίκων της περιοχής για τη δράση του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. και του ρόλου του Πάρκου για την τοπική οικονομία.

6. Προβλήματα εργατικού δυναμικού.

- Γήρανση πληθυσμού.
- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού.
- Υψηλά ποσοστά ανεργίας νέων και γυναικών καθώς και υψηλή μακρόχρονη ανεργία.
- Έλλειψη μηχανισμών δια βίου κατάρτισης, επιμόρφωσης και πληροφόρησης του ανθρώπινου δυναμικού σχεδόν σε όλους τους τομείς της οικονομίας και ιδιαίτερα στην πρωτογενή παραγωγή.
- Ανεπάρκεια της τοπικής παραγωγικής βάσης να ακολουθήσει τις τρέχουσες και μελλοντικές τάσεις της αγοράς.
- Έλλειψη μηχανισμών πληροφόρησης για τις νέες τάσεις στην αγορά και στην παραγωγή.
- Αδυναμία του μηχανισμού σχεδιασμού και προγραμματισμού των προγραμμάτων για σύνδεση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας αλλά και με την παραγωγική διαδικασία, την έρευνα, τις επιχειρήσεις και την καινοτομία.
- Έλλειψη ενιαίων πολιτικών αξιολόγησης με δυνατότητα προσαρμογής σε τοπικές συνθήκες και πιστοποίηση προσόντων, δεξιοτήτων και υπηρεσιών.
- Δυσκολίες προσαρμογής της αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών απασχόλησης.
- Μη προσαρμογή του φορολογικού συστήματος στην προώθηση της

απασχόλησης.

- Έλλειψη μέτρων στήριξης και διευκόλυνσης εισόδου των νέο-εισερχόμενων στην αγορά εργασίας.
- Έλλειψη κουλτούρας στη δια βίου κατάρτιση και εκπαίδευση των ομάδων στόχων.
- Χαμηλό ποσοστό ενεργής συμμετοχής σε συλλογικά σχήματα.
- Αδράνεια λήψης αποφάσεων από τον τοπικό πληθυσμό.

7. Ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων.

- Απουσία συντονισμού μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών πολιτικών.
- Χαμηλό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.

8. Χαμηλή διοικητική οργάνωση.

- Μέση εξυπηρέτηση του πολίτη.
- Απουσία οργανωμένων γραφείων για την ενημέρωση των επισκεπτών.
- Υποβάθμιση του ρόλου σημαντικών υπηρεσιών (Ένωση Αγροτικού και Αλιευτικού Συνεταιρισμού).
- Έλλειψη κινήτρων για αυξημένη απόδοση.

9. Μη αξιοποιήσιμη πολιτιστική κληρονομιά.

- Ελλιπής βιβλιογραφία σχετικά με τον πολιτιστικό πλούτο του νησιού και τις δυνατότητές του.
- Συγκριτικά με την Ευρωπαϊκή εμπειρία, η αδυναμία της Ελλάδας στη συμμετοχή των ΟΤΑ, για τη διαχείριση του πολιτισμού.
- Απουσία επιχειρησιακού σχεδιασμού των τοπικών φορέων διαχείρισης

υποδομών και πολιτιστικών αγαθών.

- Ελλιπής καταγραφή και αξιολόγηση των φορέων διαχείρισης λαογραφικού πλούτου.
- Ανυπαρξία δομών υποστήριξης, φορέων πολιτισμού, ατόμων και συλλόγων.

3.4. Ευκαιρίες

1. Σύγχρονες τάσεις στον αγροδιατροφικό τομέα.

- Σύγχρονες τάσεις στη ζήτηση των αγροτικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων.
- Στροφή της ζήτησης του καταναλωτή σε προϊόντα ποιότητας, βιολογικά και ολοκληρωμένης διαχείρισης.
- Τάση για υγιεινή διατροφή και στροφή στα παραδοσιακά προϊόντα.
- Εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του διαδικτύου.
- Δυνατότητα διασύνδεσης του κτηνοτροφικού τομέα με άλλους τομείς της οικονομίας.

2. Αύξηση της ζήτησης υπηρεσιών μεταποίησης, των αγροτικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων.

- Δυνατότητα πιστοποίησης των παραγόμενων προϊόντων και κατοχύρωσής τους.
- Δυνατότητα αξιοποίησης της ποιοτικής παραγωγής (βιολογικά προϊόντα, τοπικά ή παραδοσιακά).
- Δυνατότητα διασύνδεσης της αλυσίδας με τον κλάδο της μεταποίησης.

3. Νέες τάσεις στον τομέα του τουρισμού.

- Αύξηση της ενασχόλησης των νέων με δραστηριότητες συνδεδεμένες με τον ορεινό όγκο του νησιού.
- Δυνατότητα διασύνδεσης της αλιείας με τον τουριστικό τομέα, με την προσφορά υπηρεσιών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

4. Ύπαρξη επώνυμου τουριστικού προϊόντος που αποτελεί τουριστικό απόθεμα, με μεγάλη σημασία κυρίως στο ότι εκεί διαβίει ο απειλούμενος πληθυσμός της Μεσογειακής Φώκιας, αλλά και ότι εκεί φωλιάζουν και φυτρώνουν πολλά σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας αντίστοιχα.

5. Ιδιαίτερη ανάπτυξη του τομέα της πληροφορίας και της προβολής.

- Αύξηση της ζήτησης του διαδικτύου και δυνατότητα αξιοποίησής του από τους φορείς της περιοχής δια την προβολή του.
- Αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας (όπως η www.Alonissos-Park.gr).

6. Ευκαιρίες βελτίωσης της υποδομής.

- Κατασκευή μονάδων ανακύκλωσης.
- Κατασκευή του ΧΥΤΑ και των σταθμών μεταφόρτωσης των απορριμμάτων.
- Επέκταση του δικτύου βιολογικών καθαρισμών, των κτηνοτροφικών, αγροτικών και αλιευτικών λυμάτων.
- Βελτίωση της απασχόλησης με την ανάπτυξη της δια βίου εκπαίδευσης.
- Δημιουργία θαλάσσιων καταφυγίων, για τη Μεσογειακή Φώκια.

7. Ευκαιρίες για τη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού.

- Δυνατότητα χρηματοδότησης από τη Δ΄ Προγραμματική περίοδο.

- Περαιτέρω δυνατότητες δικτύωσης με κοινοτικές και άλλες χώρες σε θέματα απασχόλησης και ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Δυνατότητες ένταξης σε θεσμούς και δομές εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών.
- Προώθηση από την Ε.Ε. πολιτικών συμφιλίωσης επαγγελματικού και προσωπικού βίου.
- Νέες ευκαιρίες και κατευθυντήριες πολιτικές της Ε.Ε. για την προώθηση της επιχειρηματικότητας.

8. Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης.

- Βελτίωση των θεσμών της διοικητικής ικανότητας σε τοπικό επίπεδο για το σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων και την προσαρμογή στις αλλαγές που επιβάλλουν οι εξελίξεις.
- Δυνατότητες για τη δημιουργία υποδομών, όπως νοσοκομείου, πυροσβεστικής, κ.λπ..
- Δυνατότητα παροχής υποστηρικτικών κοινωνικών υπηρεσιών στους κατοίκους της περιοχής από το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ..

9. Ύπαρξη πλούσιου υδάτινου οικοσυστήματος.

- Δυνατότητα άσκησης ερασιτεχνικής αλιείας.
- Δυνατότητα ανάπτυξης αλιευτικού τουρισμού.

10. Αστική, αγροτική, παράκτια ανάπτυξη, δικτύωση ΜΜΕ και κοινωνικοοικονομική δικτύωση περιφερειών.

- Δυνατότητα αξιοποίησης της ποιοτικής παραγωγής, (βιολογικά προϊόντα, τοπικά

ή παραδοσιακά και κυρίως τρόφιμα) υποδομών τουρισμού και αγροτουρισμού.

- Δυνατότητα αξιοποίησης της μεταποίησης στον τομέα των τροφίμων στη διαπεριφερειακή συνεργασία.

3.5. Απειλές

1. Συνθήκες στις διεθνείς αγορές αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων.

- Ραγδαία αύξηση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.

2. Συνθήκες που επικρατούν εντός της Ε.Ε..

- Μείωση των κοινοτικών ενισχύσεων και πόρων, λόγω της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ της Ε.Ε. και λόγω της αύξησης του αριθμού των δικαιούχων (διεύρυνση της Ε.Ε.).
- Αύξηση της παραγωγής των αλιευτικών προϊόντων από ανταγωνιστικές χώρες.
- Μειωμένη απορρόφηση κοινοτικών πόρων.
- Μη έγκαιρη κάλυψη υποχρεώσεων που απορρέουν από τις κοινοτικές οδηγίες για την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων.

3. Η υπογεννητικότητα της περιοχής.

- Η αστυφιλία που παρατηρείται, από τη μετακίνηση του πληθυσμού της περιοχής προς τα μεγάλα αστικά κέντρα, έχει σαν αποτέλεσμα την αποδυνάμωσή της.
- Η ανάπτυξη νέων πρότυπων ζωής που παρατηρείται στην περιοχή με αποτέλεσμα την επιθυμία απόκτησης όσο το δυνατόν περισσότερων αγαθών.

- Η κοινωνική και οικονομική ανασφάλεια των νεαρών ζευγαριών, δεν ευνοεί την κάλυψη των αναγκών για την ανατροφή των παιδιών.
- Τέλος η απασχόληση της γυναίκας σε επαγγέλματα έξω από το σπίτι δεν ευνοεί την απόκτηση παιδιών.

4. Ύπαρξη ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Στην περιοχή δεν παρατηρείται:

- Η εξειδίκευση του αναπτυξιακού ρόλου της περιοχής.
- Η αξιοποίηση των επιχειρηματικών και αναπτυξιακών υποδομών της περιοχής.
- Η στήριξη και η ανάπτυξη των «προωθητικών δραστηριοτήτων της περιοχής».
- Και τέλος η ισοκατανομή από τη Δ΄ Προγραμματική περίοδο και από το Leader αλιείας.

5. Έλλειψη περιβαλλοντικών υποδομών.

6. Η ρύπανση της περιοχής μελέτης, η οποία αυξάνεται ολοένα και περισσότερο, με αποτέλεσμα να μαραζώνει τον οικονομικό τομέα του νησιού, ο οποίος στηρίζεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό στην αλιεία.

3.6.Αποτελέσματα SWOT

Η περιοχή έρευνας διαθέτει ένα υψηλής αισθητικής και οικολογικής αξίας φυσικό πλούτο, ένα σημαντικό ανεκμετάλλευτο τουριστικό πλούτο και το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.. Τα χαρακτηριστικά αυτά αποτελούν τα βασικότερα συγκριτικά πλεονεκτήματά της, στα οποία θα πρέπει να στηριχθεί η ανάπτυξή της στα επόμενα χρόνια χωρίς να προκληθούν, όμως, ουσιαστικές αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος.

Ταυτόχρονα, ο ιδιαίτερα ανεπτυγμένος αλιευτικός κλάδος μπορεί να

διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στα μελλοντικά αναπτυξιακά σχέδια. Για να μπορέσει όμως να διαδραματίσει το ρόλο αυτό θα πρέπει να προσαρμοστεί στις σύγχρονες τάσεις, εξελίξεις και αλλαγές.

Στην περιοχή αλιεύονται υψηλής αξίας και ποιότητας αλιεύματα, τα οποία καλύπτουν τις διατροφικές ανάγκες τόσο των κατοίκων της περιοχής όσο και της χώρας. Ταυτόχρονα, παράγονται τοπικά προϊόντα υψηλής αξίας ενώ υπάρχουν και μονάδες μεταποίησης αλιευτικών προϊόντων. Ο εκσυγχρονισμός των συνθηκών μεταποίησης των προϊόντων αυτών θα δώσει στην περιοχή τη δυνατότητα να προσφέρει προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Η διασύνδεση του πρωτογενή τομέα με το δευτερογενή, μέσα από τον εκσυγχρονισμό των ήδη υπάρχοντων μεταποιητικών μονάδων της περιοχής και τη δημιουργία νέων σύγχρονων θα συμβάλει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Η διασύνδεση αυτή αναμένεται να συμβάλει στην καθετοποίηση της παραγωγής συμβάλλοντας στη βελτίωση της τελικής ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Ταυτόχρονα, η ενεργοποίηση του αλιευτικού συνεταιρισμού σε νέες βάσεις και πρότυπα (συνεταιρισμοί νέας γενιάς) μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη νέων συμφωνιών για την πώληση των αλιευόμενων προϊόντων και την επίτευξη καλύτερων τιμών. Ο περιορισμός, δε, της οικονομικής δραστηριότητας σε ορισμένες περιοχές του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. έχει συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της ποσότητας και της ποιότητας των αλιευόμενων ειδών.

Στόχος στο μέλλον θα πρέπει να είναι η παραγωγή προϊόντων ανταγωνιστικών, ικανών να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις αγορές της χώρας αλλά και

διεθνώς, με την προϋπόθεση πάντα της σωστής οργάνωσης ενός προγράμματος προώθησής τους.

Ο ήδη αναπτυγμένος αλιευτικός κλάδος της περιοχής έρευνας μπορεί να συμβάλει πολλαπλά στην ανάπτυξη της περιοχής. Εκτός από την παραγωγή προϊόντων θα μπορούσε να αποτελέσει χώρο υποδοχής ενός ήπιου τουρισμού. Η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού στην περιοχή θα έχει ως αποτέλεσμα τη συμπλήρωση και ενίσχυση των εισοδημάτων των αλιέων. Ταυτόχρονα, η ύπαρξη στην περιοχή ανεκμετάλλεωτων ενάλιων αρχαιοτήτων, δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων καταδυτικού τουρισμού.

Ένα σωστά οργανωμένο και ολοκληρωμένο σχέδιο αγροτουριστικής ανάπτυξης πρέπει να στηρίζεται στη σύνδεσή του με άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού (θρησκευτικό, μορφωτικό, συνεδριακό κ.λπ.). Για να είναι αποτελεσματική η προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής χωρίς να αρθεί ταυτόχρονα ο προστατευτικός χαρακτήρας θα πρέπει να διατυπωθούν προτάσεις που θα στοχεύουν στην υιοθέτηση ήπιας μορφής σχεδίων ανάπτυξης.

Τέτοια σχέδια θα πρέπει να στοχεύουν στην τουριστική αξιοποίηση της περιοχής μέσα από προτάσεις εναλλακτικών μορφών τουρισμού και στην αξιοποίηση των ήδη ανεπτυγμένων τουριστικά περιοχών. Το νησί της Αλοννήσου δέχεται ένα σημαντικό αριθμό επισκεπτών, κυρίως κατά τη θερινή περίοδο. Η διασύνδεση του σημαντικού, αγνώστου και ως ένα μεγάλο βαθμό αναξιοποίητου τουριστικού αποθέματος με τον ήδη αναπτυγμένο τουρισμό στο νησί της Αλοννήσου, θα συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της περιοχής. Σ' αυτό μπορεί

να συμβάλει ουσιαστικά η ύπαρξη του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. το οποίο είναι γνωστό διεθνώς και αποτελεί πόλο έλξης πολλών επισκεπτών.

Το πλούσιο και αναλλοίωτο φυσικό περιβάλλον της περιοχής έρευνας δίνει τη δυνατότητα διατύπωσης βιώσιμων προτάσεων ανάπτυξης της περιοχής. Οι σύγχρονες τάσεις διεθνώς για την ανάπτυξη και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών ορίζουν την υιοθέτηση τέτοιων σχεδίων, που θα στοχεύουν στην ενίσχυση του εισοδήματος των τοπικών κοινωνιών και του προστατευτικού χαρακτήρα των περιοχών αυτών.

Η δημιουργία του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. με σκοπό τη διαφύλαξη και την προστασία του απειλούμενου είδους Μεσογειακής Φώκιας, αλλά και των σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας μπορεί να βοηθήσει προς την κατεύθυνση αυτή. Ο Φορέας Διαχείρισης αποτελείται από εργαζομένους, με υψηλό επίπεδο γνώσεων, κατάρτισης και εμπειρίας, ικανούς να συνεισφέρουν στην προστασία του Θαλάσσιου Πάρκου, αλλά και στην ανάπτυξη της περιοχής. Ακόμη ο Φορέας Διαχείρισης και τα μέλη του έχουν, τη γνώση και την κατάλληλη εμπειρία να εκπονούν και να υλοποιούν καινοτόμα προγράμματα.

Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και η διασύνδεσή της με τους άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας θα οδηγήσει σε ένα ολοκληρωμένο, βιώσιμο και ανταγωνιστικό στρατηγικό σχέδιο. Η ύπαρξη στην περιοχή έρευνας υψηλής αξίας πολιτιστικού και αρχαιολογικού πλούτου ενισχύει κάθε τέτοια προσπάθεια. Η στήριξη της ανάπτυξης στην τοπική κληρονομιά (φυσική, πολιτιστική, ιστορική, κ.λπ.) και στην τοπική κοινωνία εγγυάται το βασικό στόχο κάθε σύγχρονης

αναπτυξιακής πολιτικής, την αειφορία (οικονομική, οικολογική και κοινωνική – πολιτιστική). Μόνο με γνώμονα την αειφορία, η ανάπτυξη της περιοχής θα επιτύχει τόσο την καλύτερευση της ζωής των κατοίκων όσο και τη διατήρηση της υψηλής οικολογικής αξίας των φυσικών της πόρων.

Για να μπορέσει η περιοχή να στηρίξει τέτοια σχέδια ανάπτυξης, θα πρέπει να «θεραπεύσει» τα προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζει.

Οι ελλείψεις υποδομές αποτελούν σημαντικό αρνητικό παράγοντα για την ανάπτυξή της. Η απουσία τακτικών θαλάσσιων δρομολογίων που θα συνδέουν την περιοχή με την ενδοχώρα δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην τουριστική της ανάπτυξη.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τα χαμηλού επιπέδου ανταγωνιστικότητας τουριστικών προϊόντων σήμερα, την άνιση κατανομή της τουριστικής ανάπτυξης, τόσο γεωγραφικά όσο και εποχικά και την αδυναμία της υπάρχουσας υποδομής να στηρίξει ολοκληρωμένα σχέδια τουριστικής ανάπτυξης, αποτελούν σημαντικά προβλήματα τα οποία θα πρέπει να επιλυθούν εάν επιθυμεί η περιοχή να τύχει της ανάπτυξης που στην πραγματικότητα μπορεί να στηρίξει.

Ταυτόχρονα, το εργατικό δυναμικό της περιοχής, σήμερα, δεν είναι σε θέση να στηρίξει τέτοια προγράμματα ανάπτυξης, είναι αναγκαία η επιμόρφωση του σε θέματα περιβαλλοντικά και όχι μόνο. Η διοργάνωση προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά προς την κατεύθυνση αυτή.

Η ανάπτυξη της περιοχής επιβάλλει την εμπλοκή όλων των φορέων της και τη λήψη μέτρων που θα άρουν τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει και

σχετίζονται με τη χαμηλή της διοικητική οργάνωση.

Είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν υποδομές που θα στηρίζουν τους πολίτες και τους επισκέπτες της περιοχής και θα συμβάλουν στην άρση των κοινωνικών ανισοτήτων και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ διατυπώνονται διεθνώς προτάσεις για την ανάγκη υιοθέτησης σχεδίων αειφορικής και πράσινης ανάπτυξης. Οι τάσεις που διαμορφώνονται διεθνώς ενισχύουν τέτοιες προσπάθειες ιδιαίτερα μάλιστα όταν αυτές αναφέρονται σε ειδικά προστατευόμενες περιοχές.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με τις τάσεις που επικρατούν διεθνώς στον τουριστικό τομέα και τη συνεχή αύξηση της ζήτησης για εναλλακτικές μορφές τουρισμού, δίνουν τη δυνατότητα για τη διατύπωση αλλά και τη χρηματοδότηση τέτοιων σχεδίων.

Ταυτόχρονα, η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση σχεδίων για την ενίσχυση της αλιείας, της υποδομής και του ανθρώπινου δυναμικού των περιοχών που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποτελούν τις καλύτερες ευκαιρίες για την ανάπτυξη της περιοχής έρευνας.

Παρ' όλα αυτά ο συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός διεθνώς, τόσο στον αλιευτικό κλάδο, όσο και στον τουριστικό κλάδο, ενέχει σημαντικές απειλές για τη βιωσιμότητα των σχεδίων ανάπτυξης της περιοχής.

Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι χρηματικές ενισχύσεις μειώνονται και αν δε γίνει σήμερα σωστός προγραμματισμός θα χαθούν ευκαιρίες που στο μέλλον δε θα υπάρξουν.

4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για την προστασία των φυσικών πόρων αλλά και των δεσμεύσεών μας, έτσι όπως αυτές περιγράφονται στις διατάξεις των

Διεθνών Συμβάσεων, το 1992 με το Π.Δ. 519 η θαλάσσια περιοχή Αλοννήσου Βορείων Σποράδων χαρακτηρίστηκε ως Θαλάσσιο Πάρκο με την επωνυμία «Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλόνησου Βορείων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.)». Το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. είναι το πρώτο νομικά κατοχυρωμένο Θαλάσσιο Πάρκο στην Ελλάδα και η δεύτερη σε έκταση προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή στη Μεσόγειο.

Σκοπός της ίδρυσης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. είναι, όπως προαναφέρθηκε, η προστασία, η διατήρηση και η διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσική κληρονομιά και πολύτιμος εθνικός φυσικός πόρος, σε εκτεταμένες χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές των Βορείων Σποράδων, που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία.

Η εφαρμογή της SWOT ανάλυσης στην ευρύτερη περιοχή του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. είχε αυτόν ακριβώς το σκοπό και οδήγησε σε χρήσιμα συμπεράσματα για τις δυνατότητες ανάπτυξης της περιοχής έρευνας. Η διατύπωση σχεδίων ανάπτυξης στη βάση αυτών των συμπερασμάτων θα εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά τους. Από την άλλη πλευρά τα συμπεράσματα της εφαρμογής της SWOT ανάλυσης θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των σημερινών μειονεκτημάτων της περιοχής με σκοπό μάλιστα τη μελλοντική τους αναστροφή σε πλεονεκτήματα. Ένα σχέδιο ολοκληρωμένης ανάπτυξης της περιοχής θα πρέπει να συνδυάζει δράσεις και στους τρεις τομείς παραγωγής και να στοχεύει σε ήπιας μορφής ανάπτυξη.

Η περιοχή έρευνας είναι διεθνώς γνωστή και διαθέτει σημαντικό ανεκμετάλλευτο τουριστικό πλούτο. Αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελούν τα

βασικότερα πλεονεκτήματα, στα οποία μπορεί να στηριχθεί η ανάπτυξή του, για τα αμέσως επόμενα χρόνια ώστε να διαδραματίσει αποτελεσματικά τον πολυδιάστατο κοινωνικοοικονομικό του ρόλο στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής στην οποία εντάσσεται. Το σχέδιο διαχείρισης του Πάρκου θα πρέπει να προσαρμοστεί στις σύγχρονες τάσεις, εξελίξεις και αλλαγές, όπως αυτές διαμορφώνονται στο ολόένα και πιο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον.

Ειδικότερα, είναι αναγκαίος, ο άμεσος σχεδιασμός της παραγωγής του πρωτογενή τομέα στην περιοχή έτσι ώστε να είναι δυνατή η παραγωγή τελικών τοπικών προϊόντων ποιότητας (βιολογικά, ολοκληρωμένης διαχείρισης). Η ζήτηση αυτής της μορφής των προϊόντων αυξάνεται συνεχώς και οι καταναλωτές στρέφονται τόσο σε προϊόντα πιστοποιημένης ποιότητας όσο και σε ακριβότερες πηγές θρεπτικών συστατικών. Ο καταναλωτής, σήμερα περισσότερο από ποτέ, απαιτεί να γνωρίζει τον τρόπο και τον τόπο παραγωγής αλλά και τη σύνθεση των προϊόντων που καταναλώνει. Ο πρωτογενής τομέας της περιοχής έρευνας δίνει τη δυνατότητα παραγωγής προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας, τα οποία μπορούν να αποκτήσουν ιδιαίτερα υψηλή προστιθέμενη αξία όταν η πρωτογενής παραγωγή οργανωθεί σωστά. Για να γίνει κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο να γίνουν ορισμένες αλλαγές στον πρωτογενή τομέα, οι οποίες θα συμβάλλουν στην καθετοποίηση της παραγωγής, βοηθώντας έτσι στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη βελτίωση της τελικής ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Με άλλα λόγια, θα συμβάλει στην αύξηση του βαθμού της ανταγωνιστικότητας των τοπικά παραγόμενων προϊόντων, που είναι απαραίτητη προϋπόθεση πλέον για τη

διασφάλιση βασικών κοινωνικοοικονομικών μεγεθών, όπως είναι η απασχόληση και το εισόδημα και κατ' επέκταση στην τόνωση της τοπικής οικονομίας.

Στην περιοχή ήδη υπάρχει οργανωμένος γυναικείος συνεταιρισμός, ο οποίος διαθέτει στην τοπική και όχι μόνο αγορά, μεταποιημένα προϊόντα, με ένα από τα πιο γνωστά "το τοννάκι Αλοννήσου". Δεδομένου ότι οι καταναλωτές όλο και περισσότερο στρέφονται στα προϊόντα που έχουν υποστεί μια μορφή μεταποίησης (απλή ή ακόμα και πιο σύνθετη), η ενίσχυση αυτής της δραστηριότητας αλλά και η παρότρυνση των τοπικών παραγωγών να ασχοληθούν με τον κλάδο της μεταποίησης θα συμβάλει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και στην άρση των περιφερειακών ανισοτήτων. Η διασύνδεση του πρωτογενή τομέα με το δευτερογενή πρέπει να αποτελέσει στόχο ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδίου της περιοχής.

Από την άλλη πλευρά, ο πρωτογενής τομέας μπορεί να συμβάλει πολλαπλά στην ανάπτυξη της περιοχής. Εκτός από την παραγωγή προϊόντων θα μπορούσε να αποτελέσει χώρο υποδοχής ενός ήπιου τουρισμού υπαίθρου, του αγροτουρισμού. Ο αγροτουρισμός, σε επιχειρηματικό επίπεδο, αποτελεί ένα πολύ καλό συνδυαστικό κρίκο του πρωτογενή με το δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα. Ταιριάζει δε, πολύ καλά στο χαρακτήρα και στη δομή του πρωτογενή τομέα του νησιού, γιατί στηρίζεται στις μικρές οικογενειακές και συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Ένα σωστά οργανωμένο και ολοκληρωμένο σχέδιο αγροτουριστικής ανάπτυξης της περιοχής πρέπει να στηρίζεται στη σύνδεση του με άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού (θρησκευτικό, μορφωτικό, περιπέτειας κ.λπ.).

Για να είναι ολοκληρωμένη η προσπάθεια τουριστικής ανάπτυξης πρέπει να στηριχθεί στις ήδη ανεπτυγμένες περιοχές με την ταυτόχρονη αξιοποίηση του ανεκμετάλλετου τουριστικού αποθέματος και την ύπαρξη του ίδιου του Θαλάσσιου Πάρκου, όπου αυτό είναι δυνατόν. Η αγροτουριστική ανάπτυξη της περιοχής και η διασύνδεσή της με τους άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας θα οδηγήσει σε ένα **ολοκληρωμένο, βιώσιμο και ανταγωνιστικό** στρατηγικό σχέδιο. Με αυτόν τον τρόπο θα συνδεθούν οικονομικά οι παραγωγικοί τομείς της περιοχής, προσφέροντας ο καθένας στην ανάπτυξη του άλλου με ποικίλους τρόπους (όπως με προϊόντα ή με κεφάλαια για επενδύσεις κ.λπ.).

Ένα τέτοιο ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης της περιοχής έρευνας θα πρέπει να στηρίζεται σε αναπτυξιακές στρατηγικές που βασίζονται στην αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων με τον ταυτόχρονο έλεγχο της διαδικασίας ανάπτυξης από τον πληθυσμό του. Η στήριξη της ανάπτυξης στην τοπική κληρονομιά (φυσική, πολιτιστική, ιστορική, κ.λπ.) και στην τοπική κοινωνία εγγυάται το βασικό στόχο κάθε σύγχρονης αναπτυξιακής πολιτικής, την **αιφορία (οικονομική, οικολογική και κοινωνικο-πολιτιστική)**. Μόνο με γνώμονα την αιφορία, η ανάπτυξη της περιοχής θα επιτύχει τόσο την καλύτερευση της ζωής των κατοίκων όσο και τη διατήρηση των γήινων πόρων, παράγοντες απαραίτητοι για την ανάπτυξη.

4.1. Πρωτογενής τομέας

Στην περιοχή θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις που θα στοχεύουν στην οργάνωση της πρωτογενούς παραγωγής, στην προώθηση των προϊόντων, τη διείσδυσή τους σε προνομιακά στρώματα της αγοράς, στην οργάνωσή της σύμφωνα με τη ζήτηση, να εξαλειφθούν ή έστω να αμβλυνθούν απλά τα προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζει ο τομέας, στην καθετοποίηση της παραγωγής, στη στήριξη του μικρού παραγωγού και στη δημιουργία δικτύων συνεργασίας με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα, με φορείς κατάρτισης και εφαρμογής για την εξασφάλιση της συνεχούς ροής καινοτομιών στον πρωτογενή τομέα.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της SWOT ανάλυσης, το νησί της Αλοννήσου αποτελεί περιοχή με μικτό οικονομικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι σε σχέση με τα υπόλοιπα νησιά των Σποράδων η συμμετοχή της αλιείας στο συνολικό εισόδημα των κατοίκων. Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας του νησιού χαρακτηρίζεται από πορεία αντιστρόφως ανάλογη της τουριστικής ανάπτυξης. Είναι αξιοσημείωτο ότι η έκταση των καλλιεργούμενων εκτάσεων στην περιοχή παρέμεινε σταθερή παρόλο που στην υπόλοιπη Ελλάδα ο τομέας αυτός υπέστη διαφοροποίηση λόγω των κοινοτικών επιδοτήσεων.

Οι σημαντικότερες καλλιέργειες του πρωτογενή τομέα είναι οι δενδρώδεις (κυρίως οι ελιές και λιγότερο τα εσπεριδοειδή), οι οποίες καταλαμβάνουν το 96% της συνολικής γεωργικής γης. Οι αρότραιες καλλιέργειες καταλαμβάνουν το 3,3%, ενώ η κηπευτική γη και τα αμπέλια καταλαμβάνουν μόλις το 0,6% και το 0,1% της γεωργικής γης. Ο πρωτογενής τομέας στηρίζεται στην εκτροφή κτηνοτροφικών

ζώων (πρόβατα, κατσίκια). Τέλος, με τον πρωτογενή τομέα ασχολείται ένα μόλις μικρό ποσοστό των κατοίκων της Αλοννήσου και κυρίως αυτοί είναι μεγάλης ηλικίας.

Σήμερα, ο πρωτογενής τομέας της περιοχής χαρακτηρίζεται από σοβαρά θεσμικά και διαρθρωτικά προβλήματα:

1. Απομάκρυνση των νέων από τον πρωτογενή τομέα (πρόβλημα διαδοχής).
2. Έλλειψη ολοκληρωμένης προσέγγισης και στρατηγικής για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα.
3. Μικρός βαθμός μεταποίησης – τυποποίησης των προϊόντων του πρωτογενή τομέα.
4. Υψηλό κόστος παραγωγής.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από την έλλειψη εκείνων των πολιτικών και στρατηγικών που θα στοχεύουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και κατά συνέπεια στη βελτίωση των συνθηκών του. Όπως τονίστηκε παραπάνω οι νέοι απομακρύνονται από αυτόν εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν, βρίσκοντας απασχόληση σ' άλλους τομείς ή εγκαταλείποντας εντελώς το νησί για τα μεγάλα αστικά κέντρα. Η υποβάθμιση των προϊόντων του πρωτογενή τομέα και το υψηλό κόστος παραγωγής διαφαίνεται ότι αποτελούν τα σημαντικότερα προβλήματα και αδυναμίες της τοπικής παραγωγικής βάσης, επισκιάζοντας σε μεγάλο βαθμό τα πλεονεκτήματα και τις προοπτικές ανάπτυξής τους.

Βασικός στόχος ενός σχεδίου ολοκληρωμένης ανάπτυξης της περιοχής θα

πρέπει να είναι ο προσανατολισμός της παραγωγικής διαδικασίας στις τάσεις και στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του διεθνούς περιβάλλοντος. Η βασική επιδίωξη πρέπει να είναι η στροφή των νέων της περιοχής στον πρωτογενή τομέα με την προσφορά εναλλακτικών λύσεων, οι οποίες θα πρέπει να στοχεύουν στη σύνδεση του τομέα αυτού με τους άλλους τομείς της οικονομίας. Βασικό μέλημα θα πρέπει να είναι η αύξηση του περιθωρίου κέρδους και της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων προϊόντων με την ταυτόχρονη συρρίκνωση του κόστους παραγωγής και την επίτευξη υψηλότερων τιμών πώλησης των προϊόντων που θα οδηγήσει στη μετατροπή ενός σε μαρasmus σήμερα κλάδου, σε ένα παραγωγικό που θα προσελκύει τους νέους.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να γίνει ειδική αναφορά στην παράκτια αλιεία, η οποία στις Βόρειες Σποράδες συμμετέχει στο σύνολο της πρωτογενούς παραγωγής σε σημαντικό ποσοστό. Εντός του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. η επαγγελματική αλιεία παραμένει μια από τις πλέον σοβαρές δραστηριότητες. Το νησί της Αλοννήσου είναι από τα μεγαλύτερα αλιευτικά κέντρα παράκτιας αλιείας του Νομού Μαγνησίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Λιμενικού Σώματος Αλοννήσου υπάρχουν 268 σκάφη, από τα οποία τα 75 είναι επαγγελματικά, τα 87 αναψυχής, τα 94 ερασιτεχνικής αλιείας και τα 12 λέμβοι λιμένος – τουριστικά. Η μεγάλη πλειοψηφία των αλιέων της Αλοννήσου είναι μέλη του τοπικού αλιευτικού συνεταιρισμού από το 1979. Ο συνεταιρισμός αποτελείται από 120- 130 μέλη εκ των οποίων αμιγώς ψαράδες είναι περίπου 60 – 70 άτομα. Τα μέλη του συνεταιρισμού που είναι αμιγώς ψαράδες έχουν κατά πλειοψηφία και δεύτερη επαγγελματική απασχόληση

(γεωργία, κτηνοτροφία). Τα κυριότερα αλιεύματα είναι οι γόπες, το τοννάκι, οι τόνοι, οι μένουλες, τα μπαρμπούνια και οι τσέρουλες. Τα τοννοειδή αποτελούν σημαντικό ποσοστό επί της συνολικής ποσότητας των αλιευμάτων του νησιού και μεγάλος αριθμός καϊκιών ασχολούνται με την αλιεία τους.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παραγωγή των προϊόντων του κλάδου θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με νέα πρότυπα βασισμένα στις αρχές της αιφορικής εκμετάλλευσης και ανάπτυξης γενικότερα.

4.2.Δευτερογενής τομέας

Στο Δευτερογενή Τομέα η απογραφή των καταστημάτων και της απασχόλησης τη βιομηχανία και στη βιοτεχνία δείχνει ότι οι παραγωγικές μονάδες στα τρία νησιά των Βορείων Σποράδων ανέρχονται σε 87 και αφορούν κατά κύριο λόγο βιοτεχνίες ειδών διατροφής (34,3%) και βιοτεχνίες ξύλου και φελλού εκτός επιπλοποιίας (21,8%).

Οι μονάδες αυτές είναι κατά κύριο λόγο συνδεδεμένες με τη γεωργική παραγωγή (οινοποιεία, τυροκομεία και κυρίως ελαιοτριβεία, που ασχολούνται με την τυποποίηση και τη συσκευασία των αγροτικών προϊόντων). Η κατανομή των βιοτεχνικών μονάδων κατά νησί δείχνει ότι η Αλόνησος κατέχει το 15% των μονάδων αυτών.

Στην Αλόνησο η μεταποιητική δραστηριότητα είναι περιορισμένη. Σ' αυτό συντελούν διάφοροι περιοριστικοί παράγοντες όπως η έλλειψη πρώτων υλών, το υψηλό κόστος μεταφοράς ή έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, το μικρό

μέγεθος της τοπικής αγοράς (κυρίως κατά την εκτός θέρους περίοδο), αλλά και το γεγονός ότι τα συσσωρευμένα κεφάλαια της περιοχής επενδύονται σε τομείς που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τον τουρισμό.

Παρόλα αυτά, ο κλάδος της μεταποίησης κρίνεται απαραίτητος και μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη ολόκληρης της περιοχής έρευνας. Είναι απαραίτητη η σύνδεση της πρωτογενούς παραγωγής με την αγορά. Η προσαρμογή της παραγωγής θα βοηθήσει στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων. Για την καλύτερη προώθηση της παραγωγής θα πρέπει να επιδιωχθεί η εγκαθίδρυση μιας σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ των καταναλωτών και των προϊόντων της περιοχής.

Σημαντική βοήθεια στην εξασφάλιση μιας σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ των καταναλωτών και των παραγωγών της περιοχής θα είναι η σύνδεση του πρωτογενή τομέα με τον τομέα της μεταποίησης. Τα περισσότερα προϊόντα του πρωτογενή τομέα φτάνουν στην αγορά χωρίς συσκευασία και χωρίς κανένα βαθμό μεταποίησης, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται συνεχώς η ποιότητα των προϊόντων ή ακόμα και να μειώνεται η αξία τους.

Συνεπώς, θα πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες υποδομές για την ανάπτυξη υπηρεσιών υποστήριξης καινοτομικών εφαρμογών στην ύπαιθρο. Οι υπηρεσίες πρέπει να παρέχονται από δομές που έχουν τοπικό χαρακτήρα, συγκεντρώνουν την απαραίτητη τεχνογνωσία και εμπειρία εφαρμογών, έχουν κατάλληλη δικτύωση με φορείς έρευνας, απολαμβάνουν της εμπιστοσύνης των τοπικών φορέων στους οποίους αναφέρονται και φυσικά έχουν την κατάλληλη

εξουσιοδότηση, την απαραίτητη νομιμοποίηση και τους απαιτούμενους πόρους για να υλοποιήσουν το δύσκολο έργο της «διαχείρισης της αλλαγής» που πολλές φορές μεταφράζεται σε «διαχείριση των συγκρούσεων» μεταξύ του παλιού με το νέο, μεταξύ στερεότυπων και γνώσης, όπως και μεταξύ τοπικών ομάδων αντίθετων συμφερόντων.

Η αξιοποίηση των προϊόντων του πρωτογενή τομέα (γεωργικά προϊόντα όπως η ελιά, αλιευτικά προϊόντα όπως το τοννάκι), η πιστοποίηση και η κατοχύρωση της ονομασίας προέλευσης για πολλά προϊόντα του νησιού θα δώσει ώθηση στην ανάπτυξη της οικονομίας και θα συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της ζωής των κατοίκων.

Η παραγωγή προϊόντων ποιότητας θα πρέπει να γίνεται με όσο το δυνατό μικρότερο κόστος χωρίς όμως να χάνουν την ικανότητα να ανταγωνισθούν τα αντίστοιχα άλλων προελεύσεων τόσο στην τοπική όσο και σε ευρύτερες αγορές.

Ακόμη, πρέπει να υπάρξει τόνωση των επιχειρηματικών ενδιαφερόντων στο νησί της Αλοννήσου μέσα από έργα υποδομής και ένα ολοκληρωμένο σχέδιο προσέλκυσης επενδύσεων.

Για την ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα πρέπει να παρθούν μέτρα, όπως:

1. Ειδικά αναπτυξιακά μέτρα, στο να μειωθεί η ανεργία με αποτέλεσμα να μην υπάρξει η τάση των νέων να εγκαταλείψουν το νησί.
2. Να εφαρμόζονται συνεχώς προγράμματα κατάρτισης και δια βίου μάθησης του εργατικού δυναμικού, ώστε να είναι ικανό να ακολουθεί τις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις της αγοράς.

3. Να ενισχυθεί ο μεταποιητικός τομέας του νησιού, με τη δημιουργία νέων μεταποιητικών μονάδων.

4. Να βελτιωθεί η οδική σύνδεση του νησιού κυρίως με ασφαλτοστρώσεις δρόμων που θα επιτρέπουν την πρόσβαση των επισκεπτών σ' όλες τις περιοχές.

Στην περιοχή σήμερα παράγεται μεγάλος αριθμός προϊόντων, όμως μόνο ένα τμήμα αυτών αξιοποιείται και προωθείται στις αγορές ως τελικό προϊόν μετά τη μεταποίησή του σε μεταποιητικές μονάδες που βρίσκονται στην περιοχή. Η συνεχιζόμενη αύξηση της ζήτησης υπηρεσιών μεταποίησης των αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων θα πρέπει να αξιοποιηθεί και ο τομέας της μεταποίησης να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο και να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης της περιοχής.

Βασικό μέλημα θα πρέπει να είναι η παραγωγή προϊόντων ποιότητας με όσο το δυνατό μικρότερο κόστος, τα οποία όμως θα πρέπει να είναι ικανά να ανταγωνισθούν τα αντίστοιχα άλλων προελεύσεων στις αγορές.

Ο ιδιαίτερα αναπτυγμένος κλάδος της αλιείας και τα σημαντικής αξίας αλιευτικά προϊόντα της περιοχής αποτελούν ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής έρευνας.

Στο δευτερογενή τομέα οι προσπάθειες δε θα πρέπει να σταματήσουν μόνο στην παραγωγή προϊόντων ποιότητας, αλλά θα πρέπει να δημιουργηθεί και η κατάλληλη υποδομή για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και πολύ

περισσότερο της καινοτομίας.

Σήμερα, είναι εμφανής η έλλειψη της απαιτούμενης υποδομής και τα σημάδια της απομόνωσής του. Είναι επιτακτική η ανάγκη της τόνωσης του επιχειρηματικού ενδιαφέροντος μέσα από έργα υποδομής και ολοκληρωμένο σχέδιο προσέλκυσης επενδυτών. Ο επιχειρηματικός τομέας της περιοχής καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας θα πρέπει να είναι πρώτο μέλημα των επιχειρήσεων. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να αναληφθούν καινοτόμες δράσεις, να στραφεί η παραγωγή σε νέα και βελτιωμένα προϊόντα και να υιοθετηθούν σύγχρονες μορφές οργάνωσης και διαδικασίες παραγωγής. Απαραίτητη προϋπόθεση, είναι η συνεχής ενίσχυση των επιχειρήσεων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς τους. Η απουσία βασικών υποδομών οδήγησε τα τελευταία χρόνια σε μια σημαντική υστέρηση της επιχειρηματικότητας των νέων επενδύσεων και πολύ περισσότερο της καινοτομίας.

Η ακτοπλοϊκή σύνδεση της Αλοννήσου με την υπόλοιπη Ελλάδα θα συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και την προσέλκυση νέων επενδυτών. Η μείωση του κόστους μεταφοράς των προϊόντων, αλλά κυρίως ο χρόνος μεταφοράς τους από την παραγωγή στους χώρους διάθεσής τους είναι σημαντική παράμετρος για την ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα.

Ταυτόχρονα στην περιοχή θα πρέπει να εφαρμοστεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο το οποίο θα πρέπει να στηρίζεται:

1. **Στη δημιουργία υποδομών και τη σωστή χωροταξική τακτοποίηση τους.** Είναι γνωστό ότι στην περιοχή ισχύουν σήμερα απαγορεύσεις, οι

οποίες σε καμιά περίπτωση δε θα πρέπει να αρθούν ή να τεθούν σε κίνδυνο, κατά συνέπεια υπάρχει επιτακτική ανάγκη της χωροταξικής κατανομής αλλά και εγκατάστασή τους σε περιοχές που θα αποκλείεται η πιθανότητα να επιβαρύνουν το ιδιαίτερης σημασίας φυσικό περιβάλλον.

2. **Στη δημιουργία εμπορευματικού κόμβου** για τη συγκέντρωση, προώθηση και διανομή των παραγόμενων τοπικών προϊόντων.
3. **Στη δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας.** Στην περιοχή θα πρέπει να δημιουργηθεί **κέντρο υποδοχής επενδυτών**, το οποίο θα πρέπει να αποτελέσει στο μέλλον τον κύριο μηχανισμό υποστήριξης των επιχειρήσεων. Είναι, επίσης, απαραίτητη η διασύνδεση και η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ του κέντρου υποδοχής επενδυτών με διάφορους φορείς (όπως με φορείς των επαγγελματικών οργανώσεων κ.λπ.), για να επιτυγχάνεται η καλύτερη υποστήριξη των επιχειρηματιών. Εκτός από το κέντρο υποδοχής επενδυτών θα πρέπει να δημιουργηθεί στην περιοχή και ένας **φορέας στήριξης των επιχειρήσεων παραγωγής και εμπορίας τοπικών προϊόντων**. Επιπλέον, στην περιοχή θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα **δίκτυο τοπικών επιχειρήσεων** και να δημιουργηθεί ένα **σύμφωνο τοπικής ποιότητας**.
4. **Στη δημιουργία Εκθεσιακού Κέντρου**, για την προβολή και την προώθηση των τοπικών προϊόντων της περιοχής.
5. **Στην εκπαίδευση και στην επιμόρφωση των επιχειρηματιών.** Οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή θα πρέπει να είναι

σε θέση να λαμβάνουν τα μηνύματα της αγοράς και να προσαρμόζουν την παραγωγή τους σύμφωνα με τις απαιτήσεις των καταναλωτών. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα κέντρο επιμόρφωσης επιχειρηματιών, το οποίο θα διοργανώνει προγράμματα επιμόρφωσης, συνέδρια και ημερίδες.

4.3.Τριτογενής τομέας – Τουριστική ανάπτυξη

Όσον αφορά τον Τριτογενή Τομέα της περιοχής έρευνας αυτός σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία την τελευταία δεκαετία. Η Αλόνησος διαθέτει ένα εξαιρετικό φυσικό πλούτο που αποτελείται από οικοσυστήματα υψηλής αισθητικής, οικολογικής, φυσικής, πολιτιστικής και ιστορικής αξίας. Το ίδιο το Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., το οποίο φιλοξενεί ένα από τα πιο σπάνια θηλαστικά του πλανήτη, τη Μεσογειακή Φώκια, αποτελεί πόλο έλξης πολλών επισκεπτών. Σήμερα, η περιοχή δέχεται σημαντικό αριθμό επισκεπτών και αποτελεί πόλο έλξης για θερινές διακοπές θαλάσσιου τουρισμού.

Παρόλα αυτά, ένα σημαντικό μέρος του πολιτιστικού, αρχαιολογικού και ιστορικού πλούτου (κυρίως ενάλιες αρχαιότητες) παραμένει σχεδόν αναξιοποίητο και άγνωστο στους επισκέπτες. Έτσι, ο τουρισμός σήμερα αν και έχει σημειώσει ανοδική πορεία σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια παρουσιάζει σοβαρά μειονεκτήματα, τα οποία οφείλονται στην οργανωτική του διάρθρωση. Τα

βασικότερα από αυτά, είναι ο εποχικός χαρακτήρας του και η θέση της περιοχής. Ο εποχικός χαρακτήρας δε μπορεί να αντιμετωπιστεί εύκολα λόγω του είδους του τουρισμού που προσφέρει η περιοχή (θαλάσσιος μαζικός τουρισμός). Όμως η ύπαρξη του Θαλάσσιου Πάρκου στην περιοχή μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση του εποχικού χαρακτήρα του τουρισμού αλλά και στην προσέλκυση νέων επισκεπτών.

Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και η δημιουργία ενός βιώσιμου τουριστικού προϊόντος θα συμβάλει σημαντικά στην τοπική οικονομία. Για την επίτευξη των σκοπών αυτών κρίνεται απαραίτητη, μια σειρά έργων και παρεμβάσεων στην περιοχή, που θα οδηγήσουν στην ορθολογική και αειφόρο ανάπτυξη του νησιού. Τα έργα αυτά είναι:

- Η βελτίωση της λιμενικής υποδομής στο Πατητήρι.
- Οι αισθητικές παρεμβάσεις των οικημάτων. Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να γίνουν κατόπιν ειδικής αρχιτεκτονικής μελέτης και θα πρέπει να περιλαμβάνουν τις παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν, αλλά και τη δημιουργία ενός πλαισίου που θα θέτει τέτοιες προδιαγραφές κατασκευής, που θα δημιουργούν ένα ενιαίο και αποδεκτό οικιστικό σύνολο.
- Η άμβλυνση της κυριαρχίας του μαζικού τουρισμού.
- Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Η ανάδειξη και η προστασία του περιβάλλοντος ως τουριστικού πόρου.

- Ο υπολογισμός με μεγάλη ακρίβεια του μήκους και του πλάτους των επισκέψιμων ακτών και να προσδιορισθεί ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός τουριστών και ο μέγιστος αριθμός τουριστικών καταλυμάτων. Ο υπολογισμός αυτός πρέπει να γίνει διότι η άναρχη και απρογραμματίστη ανάπτυξη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια έχει προκαλέσει υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος στην παραλιακή ζώνη και υποβάθμιση του τουριστικού πόρου (ακτές κολύμβησης, τοπία, παραδοσιακοί οικισμοί κ.λπ.).
- Να διερευνηθεί η τουριστική προσφορά και η ζήτηση.
- Να διερευνηθούν τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και ιδιαίτερα οι προτιμήσεις των τουριστών της περιοχής.
- Να διερευνηθούν οι παράγοντες που συμβάλουν στο μικρό, κατά μέσο όρο, αριθμό των διανυκτερεύσεων των τουριστών στο νησί.
- Να διερευνηθεί η δυνατότητα ανάπτυξης συντονισμένων και κατ' επέκταση κοινών δράσεων μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων στον τομέα του τουρισμού (δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα, ιδιωτικές επιχειρήσεις, εστιατόρια, ξενοδοχεία και τουριστικά γραφεία).
- Να προσδιοριστούν οι μηχανισμοί γνωστοποίησης και προβολής του τουριστικού προϊόντος.
- Οι φυσικές και οι γεωμορφολογικές συνθήκες του νησιού, δίνουν την ευκαιρία ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός, οι οποίοι προσφέρουν τη δυνατότητα της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης καθώς και τη διαφύλαξη της ποιότητας

του περιβάλλοντος.

Ο οικότουρισμός είναι ο τουρισμός που συνδυάζει την τοπική οικονομική ανάπτυξη, τη διαφύλαξη της ποιότητας του περιβάλλοντός, την ανάδειξη των φυσικών πλεονεκτημάτων και την ιστορία μιας περιοχής. Οι αρχές που το διακρίνουν από την ευρύτερη έννοια του βιώσιμου τουρισμού είναι:

1. Να συμβάλει ενεργά στη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, να περιλαμβάνει τις τοπικές και γηγενείς κοινότητες στον προγραμματισμό του και να ερμηνεύει τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του προορισμού στον επισκέπτη.
2. Να παραχωρεί τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες στους επισκέπτες που έρχονται για το σκοπό αυτό.

Ο οικότουρισμός είναι βιώσιμος τουρισμός που ακολουθεί τις διαδικασίες που εξασφαλίζουν την προγενέστερη ενημερωμένη συμμετοχή όλων των συμμετέχοντων μέσα από την ενεργή και αποτελεσματική συμμετοχή, προάγοντας την όλη διαδικασία για τους γηγενείς λαούς και την τοπική κοινότητα, να ελέγχουν και να διατηρούν τα ιδιαίτερα στοιχεία συμπεριφοράς.

Η χωρική κατανομή και ο φυσικός πλούτος της Αλοννήσου ευνοεί την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του οικότουρισμού. Εξαιτίας της φύσης των μορφών αυτών, η ανάπτυξη τους θα επιτύχει την προσέλκυση τουριστών σε όλη τη διάρκεια του έτους. Τα προγράμματα οικολογικού τουρισμού μπορούν να συνδυαστούν με τον αγροτουρισμό και να αποτελέσουν μια άριστη, ήπια και βιώσιμη μορφή τουρισμού υπαίθρου.

Οι μορφές αυτές τουριστικής ανάπτυξης πρέπει να συνδεθούν με ένα σύνολο δραστηριοτήτων (ξενώνες παραδοσιακής μορφής, παραδοσιακή κουζίνα, σωματική άσκηση, πεζοπορία), που αναπτύσσονται στην ύπαιθρο με σκοπό την αναψυχή, την εκπαίδευση και την άσκηση.

Σημαντική ευκαιρία για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού στην Αλόνησο είναι το Θαλάσσιο Πάρκο. Το Θαλάσσιο Πάρκο δίνει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να παρατηρήσουν τα σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας, αλλά και το πιο σπάνιο θηλαστικό της Μεσογειακής Φώκιας *M. – monachus*. Επίσης, η ανάπτυξη του οικοτουρισμού στο νησί προσφέρει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να ασχοληθούν με:

- Δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα (καταδυτικός τουρισμός).
- Περιηγήσεις για παρατήρηση της χλωρίδας και πανίδας.
- Επισκέψεις και ξεναγήσεις σε μοναστήρια και ναούς.
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- Τον αλιευτικό τουρισμό.

Για την ανάπτυξη του οικολογικού τουρισμού συνίσταται η αναγκαία υποδομή. Οι ανάγκες εντοπίζονται κυρίως σε έργα ειδικής υποδομής, όπως η δημιουργία και η οργάνωση δικτύων διαδρομών οικολογικού ενδιαφέροντος, η κατασκευή ξενώνων, η αναστύλωση παλαιών σπιτιών, η δημιουργία χώρων διημέρευσης και ανάπαυσης τουριστών.

Οι επισκέπτες που προσελκύουν αυτές τις μορφές τουρισμού είναι

γενικότερα προσανατολισμένοι σε ένα διαφορετικό σύστημα αξιών σε σχέση με τους συνηθισμένους τουρίστες του γενικού τουρισμού.

Κατά συνέπεια, θα είναι δυνατή η αξιοποίηση του παραδοσιακού τρόπου ζωής, αλλά και των ασχολιών, που είναι εναρμονισμένες με τα φυσικά δεδομένα.

Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού θα πρέπει να στηριχθεί στους εξής άξονες:

- Δημιουργία της βασικής και εξειδικευμένης υποδομής, η οποία κρίνεται απαραίτητη για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού.
- Επιλογή, διαμόρφωση, σήμανση και αποτύπωση ασφαλών διαδρομών.
- Εκτύπωση χαρτών και ειδικών ενημερωτικών φυλλαδίων για την ιστορία του νησιού αλλά και το ιδιαίτερο φυσικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον του.
- Δημιουργία παρατηρητηρίων της φύσης και της άγριας χλωρίδας και πανίδας της περιοχής.
- Δημιουργία βιβλιοθηκών και κέντρων ενημέρωσης.
- Ενημέρωση και προβολή του τουριστικού προϊόντος.
- Συνεργασία με οικολογικές οργανώσεις, φυσιολατρικά σωματεία, εκπαιδευτικά ιδρύματα, επιστημονικές οργανώσεις και φορείς για την οργάνωση εκδρομών και εκδηλώσεων στην περιοχή.
- Διοργάνωση προγραμμάτων, επιμόρφωση των κατοίκων και κατάρτιση των εργαζομένων στον τουριστικό τομέα.
- Εκτύπωση ενημερωτικού υλικού και προώθησή του σε τουριστικά γραφεία και άλλους φορείς όπως ο Ε.Ο.Τ., για την τουριστική προβολή

του νησιού.

- Οργάνωση προγραμμάτων περιήγησης και εκδρομών.
- Οργάνωση ομάδων για την περιφρούρηση των τουριστικών περιοχών και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.
- Εγκαθίδρυση ενός σύγχρονου συστήματος επικοινωνίας για επέμβαση σε περίπτωση ανάγκης.

Ένα άλλο είδος εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην Αλόνησο είναι ο **καταδυτικός τουρισμός**. Ο καταδυτικός τουρισμός, είναι μια αγορά που έχει απεριόριστες δυνατότητες εξέλιξης σε μια χώρα όπως η Ελλάδα. Είναι ένα αναπόσπαστο και πολύ μεγάλο κομμάτι του θαλάσσιου τουρισμού. Δυστυχώς μέχρι σήμερα η πολιτεία τον έχει υπό διωγμό με αποτέλεσμα οι τουρίστες να στρέφονται σε άλλους προορισμούς.

Το γιώτινγκ και η κατάδυση σε πολλές χώρες συνδυάζονται και αποδίδουν περισσότερο και τα δύο μαζί, από το καθένα από μόνο του. Η μια δραστηριότητα τροφοδοτεί την άλλη.

Το νησί της Αλοννήσου διαθέτει πληθώρα ναυαγίων, με αποτέλεσμα στο βυθό της θάλασσας να υπάρχουν πολλές ενάλιες αρχαιότητες όπως τα διάφορα βυζαντινά κειμήλια. Η κατάδυση θα φέρει καινούργιους επισκέπτες στο νησί και όλοι οι κλάδοι του τουρισμού θα εισπράξουν οφέλη. Οι αυτόνομες καταδύσεις αναψυχής εξελίσσονται διαρκώς σε ένα από τα πιο δημοφιλή σπορ των τελευταίων ετών σύμφωνα με επίσημες μετρήσεις που δείχνουν το μεγάλο αριθμό ατόμων που αποκτούν αντίστοιχο δίπλωμα κάθε χρόνο.

Η ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού θα είχε ως αποτέλεσμα την προσέλκυση μεγάλου ποσοστού αυτοδυτών που σύμφωνα με έρευνα είναι στην πλειοψηφία τους υψηλού μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου και σέβονται το περιβάλλον. Αυτό σημαίνει, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ότι με τη δημιουργία ενός τέτοιου τουριστικού προϊόντος στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Αλόνησο, τα οφέλη της χώρας, οικονομικά και μη, θα ήταν πάμπολλα. Ο καταδυτικός τουρισμός μπορεί να προσελκύσει ένα ιδιαίτερο κοινό, τροφοδοτώντας την αγορά με νέα κεφάλαια. Από την άλλη πλευρά, η δημιουργία καταδυτικών πάρκων και προστατευόμενων θαλάσσιων εκτάσεων θα επιφέρει πολλαπλά οφέλη και στο υποθαλάσσιο περιβάλλον, αφού δεκάδες επιστημονικές μελέτες και έρευνες σε περισσότερα από 80 τέτοια πάρκα ανά τον κόσμο έχουν αποδείξει τις θετικές επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον, τόσο εντός, όσο και εκτός των ορίων των πάρκων.

Μια άλλη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην περιοχή είναι ο **πολιτιστικός τουρισμός**. Η Αλόνησος έχει μια πολύ μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά που αν την εκμεταλλευτεί κατάλληλα θα προσελκύσει ένα μεγάλο μέρος της παγκόσμιας τουριστικής κίνησης. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, οι παραδοσιακοί οικισμοί, κυρίως στην παλαιά Αλόνησο και τα ιστορικά και βυζαντινά μνημεία, αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας του νησιού. Η διατήρηση και η ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αποτελεί σημαντικό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης και της προσφοράς εναλλακτικών δυνατοτήτων για κάθε είδους τουριστικής δραστηριό-

τητας. Πολλά κτίρια παραδοσιακής αρχιτεκτονικής έχουν σήμερα αποκτήσει νέες χρήσεις και στεγάζουν διάφορες λειτουργίες, όπως είναι το λαογραφικό μουσείο, οι δημόσιες και οι δημοτικές υπηρεσίες. Έτσι, η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά σε συνδυασμό με το πλούσιο φυσικό περιβάλλον μπορεί να αποφέρει μεγάλα οφέλη στο νησί. Για το σκοπό αυτό πρέπει να δημιουργηθούν μουσεία, εκθεσιακοί χώροι και κέντρα παραγωγής τοπικών προϊόντων.

Η ανάπτυξη του τουρισμού αυτού θα αποτελέσει το βασικό μέσο για τη διάσωση και διάδοση του πολιτισμού του νησιού, την προβολή της τοπικής ιστορίας και των παραδοσιακών αντικειμένων.

Επίσης, μια άλλη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην περιοχή είναι ο **αλιευτικός τουρισμός**. Ως σήμερα η νομοθεσία δεν επιτρέπει τον αλιευτικό τουρισμό, αλλά είναι σκόπιμο να αναφέρουμε τις θετικές επιδράσεις που προσφέρει αυτός στους κατοίκους της περιοχής, αλλά και στην τοπική οικονομία. Ο αλιευτικός τουρισμός δίνει, λοιπόν, τη δυνατότητα στους αλιείς του νησιού να χρησιμοποιούν τα σκάφη τους για ψυχαγωγικό σκοπό χωρίς να εγκαταλείψουν την κύρια επαγγελματική τους δραστηριότητα. Μπορούν έτσι οι αλιείς να επιβιβάζουν τους τουρίστες, οι οποίοι ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν ή και να συμμετάσχουν στη διαδικασία του ψαρέματος κάνοντας μια ημερήσια εκδρομή στη θάλασσα. Το κέρδος από τον αλιευτικό τουρισμό είναι πολλαπλό: στους αλιείς προσφέρει πρόσθετο εισόδημα, δημιουργεί θέσεις εργασίας για τις γυναίκες και διαφοροποιημένες επαγγελματικές προοπτικές για τα παιδιά τους. Επιπλέον δίνει την ευκαιρία στους τουρίστες να γνωρίσουν από κοντά

το επάγγελμα του ψαρά. Ακόμη με τον αλιευτικό τουρισμό αναπτύσσονται οικονομίες κλίμακας αφού με την ολοκλήρωση της αλιευτικής εκδρομής οι επισκέπτες μπορούν να γευτούν τα αλιεύματα εν πλω, στην παραλία ή και σε τοπικό εστιατόριο. Η εφαρμογή του αλιευτικού τουρισμού και του ιχθυοτουρισμού στα νησιά αναμένεται να διαφοροποιήσει το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν στις περιοχές, των οποίων η οικονομία εξαρτάται από την αλιεία. Ακόμη θα ενισχύσει το εισόδημα των αλιέων και θα προωθήσει μια εναλλακτική πρόταση που θα σέβεται το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Με τον αλιευτικό τουρισμό δημιουργείται η προοπτική αειφόρου ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών με την ενεργό δράση τόσο των αλιέων όσο και της τοπικής κοινωνίας. Επίσης, ο αλιευτικός τουρισμός δίνει διέξοδο στους αλιείς για τη διαφοροποίηση της απασχόλησής τους με την ταυτόχρονη αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας στο επάγγελμα.

Έμφαση, βεβαίως, θα πρέπει να δοθεί στον τοπικό πληθυσμό του νησιού όπου δεν υπάρχουν πολλές ευκαιρίες απασχόλησης καθώς η ενασχόληση αυτή θα συμβάλει στη συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές, διατηρώντας ζωντανές τις πολιτιστικές τους παραδόσεις.

Μια άλλη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην περιοχή είναι ο **θρησκευτικός τουρισμός**. Ο θρησκευτικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ελληνικής τουριστικής κίνησης και αφορά την επίσκεψη σε θρησκευτικούς τόπους λατρείας, όπως είναι τα μοναστήρια και οι εκκλησίες. Τα μνημεία της Ελληνικής Ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο κομμάτι της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών. Οι βυζαντινές και οι

μεταβυζαντινές εκκλησίες, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα εξωκκλήσια, τα μοναστήρια με την αξιόλογη εικονογράφησή τους με ψηφιδωτά, οι τοιχογραφίες και οι εικόνες μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και τη στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με τη θρησκευτική λατρεία. Ο θρησκευτικός τουρισμός αφορά κυρίως ευσεβείς περιηγητές, αλλά και θαυμαστές της βυζαντινής τέχνης, οι οποίοι μέσα από πολιτιστικά οδοιπορικά στον ελληνικό χώρο έρχονται σε επαφή με την πνευματικότητα της Ορθοδοξίας. Η Αλόνησος διαθέτει πληθώρα θρησκευτικών μνημείων και ναών, τα οποία προσελκύουν ολοένα και περισσότερους πιστούς, κάθε χρόνο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το μοναστήρι της Θεοτόκου στην Κυρά – Παναγιά όπου όσοι επισκέπτες επισκέπτονται το Θαλάσσιο Πάρκο σπεύδουν να το θαυμάσουν. Επίσης, ο ναός της Θεοτόκου στην παλαιά Αλόνησο αποτελεί και αυτός αναπόσπαστο κομμάτι βυζαντινού μνημείου.

Ακόμη μια άλλη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που διαθέτει το νησί είναι ο **λαογραφικός τουρισμός**. Το μουσείο Αλοννησιώτικης ιστορίας στο Πατηήρι περιλαμβάνει τη συλλογή του Κώστα Μαυρίκη, η οποία χωρίζεται σε πτέρυγες, πειρατείας, αρχαιολογικής, εθνικής μνήμης και Αλοννησιώτικης λαογραφίας. Η συλλογή ενάλιων αρχαιοτήτων είναι η μεγαλύτερη στην Ελλάδα. Αλλά η πιο ξεχωριστή πτέρυγα είναι το πειρατικό μουσείο, μία εκπληκτική συλλογή με αμέτρητα αντικείμενα: από χειροπέδες, πειρατικά τρομπόνια και βόμβες με καρφιά. Το μουσείο της Αλοννήσου προσελκύει πολλούς επισκέπτες κάθε χρόνο, που είναι λάτρεις της λαογραφίας και της αρχαιολογίας.

Επίσης στο νησί της Αλοννήσου μπορεί να αναπτυχθεί ο **συνεδριακός τουρισμός**. Ο συνεδριακός τουρισμός είναι ο τουρισμός που συνδέεται με την παρακολούθηση συνεδρίων, εκθέσεων και σεμιναρίων. Ο συνεδριακός τουρισμός αντιπροσωπεύει μια σημαντική αγορά σε διεθνές επίπεδο. Πολλά συνέδρια μπορούν να πραγματοποιηθούν στην περιοχή με κύριο θέμα συζήτησης την προστασία της Μεσογειακής Φώκιας (*M. monachus*), αλλά και γενικότερα την προστασία του Θαλάσσιου Πάρκου από τυχόν απειλές.

Σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού διαδραματίζουν οι απαραίτητες υποδομές και υπηρεσίες, που πρέπει να γίνουν, όπως αμφιθέατρα, εκθεσιακοί χώροι, καταλύματα, υποδομές για καφέ και εστίαση υπηρεσιών διερμηνείας.

Ακόμη μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην περιοχή είναι ο **αγροτουρισμός**. Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, με την οποία ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές του νησιού, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα, την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτιστικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση. Επίσης, η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετάσχει, να ψυχαγωγηθεί και να του δοθεί η χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης. Παράλληλα, κινητοποιεί τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του νησιού συμβάλλοντας

έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Πολλές επιχειρήσεις σ' όλη τη χώρα, αλλά και στο νησί προσφέρουν τη δυνατότητα να απολαύσουν οι επισκέπτες το μοναδικό πλεονέκτημα της υπαίθρου όπως:

- Εκθετήρια αγροτουριστικών περιοχών.
- Αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής.
- Τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Μια άλλη μορφή τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στην περιοχή είναι ο **γαστρονομικός τουρισμός**. Είναι μια μορφή τουρισμού που βασίζεται στα τοπικά προϊόντα του νησιού. Στο νησί παράγονται διάφορα και ιδιαίτερης αξίας παραδοσιακά προϊόντα, όπως τα διάφορα γαλακτοκομικά, τα οικολογικά κρασιά, το τοννάκι, τα σπιτικά γλυκά του κουταλιού, τα οποία αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση των τουριστών στο νησί, οι οποίοι σπεύδουν να τα δοκιμάσουν και να τα αγοράσουν.

Ακόμη μια άλλη μορφή εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί να αναπτυχθεί στο νησί είναι ο **αρχαιολογικός** τουρισμός. Αυτό γιατί στο βυθό της θάλασσας του νησιού υπάρχουν πολλά ναυάγια τα οποία υπολογίζονται από πολλά χρόνια και ήταν αποτέλεσμα της πειρατείας που υπήρχε στην περιοχή τα παλαιότερα χρόνια. Κλασικά ναυάγια είναι το ναυάγιο σε απόσταση δύο ναυτικών μιλίων στα ΝΑ της Αλοννήσου κοντά στην Περιστέρα. Υπολογίζεται ότι στο ναυάγιο αυτό υπάρχουν

3.000 – 4.000 αγγεία, 1500 αμφορείς και άλλα πολύτιμα αντικείμενα. Άλλα ναυάγια είναι το ναυάγιο κλασικής εποχής στην Κυρά – Παναγιά, το ναυάγιο στη Φαγκρού, το ναυάγιο στον όρμο Πλατή της Κυρά – Παναγιάς, το ναυάγιο στη θέση Ψανώλα Αλοννήσου, το ναυάγιο βυζαντινών χρόνων στον όρμο του Αγίου Πέτρου και δύο βυζαντινά ναυάγια στην ευρύτερη περιοχή του όρμου Βασιλικού της νήσου Περιστεράς. Επίσης, στην Περιστερά περισυλλέχθηκαν στη θέση Φανάρι στο βορειότερο σημείο του νησιού, όστρακα της Νεολιθικής Εποχής και λεπίδες οψιανού. Σε άλλη θέση εντοπίστηκαν αρχαίοι τάφοι.

Ακόμη ένα άλλο είδος εναλλακτικού τουρισμού που μπορεί στην περιοχή να αναπτυχθεί είναι ο **περιπατητικός τουρισμός**. Ο περιπατητικός τουρισμός ορίζεται ως η πραγματοποίηση τουριστικών δραστηριοτήτων που αφορούν τη διενέργεια περιπατητικών εκδρομών διαμέσου περιοχών αξιόλογης αισθητικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας. Ο περιπατητικός τουρισμός είναι συνδεδεμένος με την ύπαρξη των κατάλληλων μονοπατιών οργανωμένων ή όχι, εύκολης ή δύσκολης πρόσβασης που πραγματοποιείται σε ημιορεινές ή ορεινές περιοχές. Στην Αλόνησο πραγματοποιείται σε ορεινές περιοχές, συνεπώς εντάσσεται στην κατηγορία του ορεινού τουρισμού. Ο πιο γοητευτικός τρόπος για να γνωρίσουμε τη φύση στην Αλόνησο είναι η πεζοπορία. Ένα καλοσυντηρημένο δίκτυο με λιθόστρωτα μονοπάτια προσφέρει στους επισκέπτες τη δυνατότητα να εξερευνήσουν την πανέμορφη φύση του νησιού. Αν πάρουμε το μονοπάτι από το Πατητήρι και καταλήξουμε στην παλαιά Αλόνησο θαυμάζουμε την εξαιρετική διαδρομή και τη μαγευτική θέα του νησιού. Από την παλαιά πόλη της Αλοννήσου

ακολουθούμε το χωματόδρομο στην κορυφογραμμή και θα βρεθούμε στη ψηλότερη κορυφή στο νοτιοδυτικό άκρο της Αλοννήσου, τον καλόβουλο απ' όπου μπορούμε να θαυμάσουμε την καταπληκτική θέα προς το γειτονικό νησί της Σκοπέλου. Ακόμη μπορούμε να απολαύσουμε τη θέα από το γραφικό εξωκκλήσι των Αγίων Αναργύρων που βρίσκεται στο γκρεμό πάνω από τη θάλασσα. Ακόμη, μέσα από τα μονοπάτια μπορούμε να επισκεφτούμε το αρχαίο κάστρο στο Καστράκι ή την κτιστή βρύση στο Μέγα Νερό.

Επίσης τα μονοπάτια που υπάρχουν στο Θαλάσσιο Πάρκο κάνουν πιο εύκολο τον περίπατο των επισκεπτών, αλλά και την παρατήρηση της άγριας χλωρίδας και πανίδας.

Τέλος, μπορούμε να κάνουμε πεζοπορία σε συνδυασμό με επισκέψεις σε διάφορους ορεινούς οικισμούς στους οποίους αναπτύχθηκαν διάφορες τέχνες όπως η υφαντική και η ξυλογλυπτική.

Επίσης, στο νησί της Αλοννήσου μπορεί να αναπτυχθεί ο **θαλάσσιος τουρισμός**. Μια κρουαζιέρα από το Πατητήρι στο Θαλάσσιο Πάρκο και στα υπόλοιπα νησιά των Βορείων Σποράδων είναι μοναδική εμπειρία για τους επισκέπτες. Επίσης, η περιοχή μπορεί να στηρίξει δραστηριότητες όπως, θαλάσσιο σκι, jet ski, ιστιοπλοΐα με σκάφη καταμαράν, υποβρύχιο ψάρεμα, αλλά και πολλές άλλες ώστε οι διακοπές να γίνουν ένα ατελείωτο θαλάσσιο παιχνίδι.

Τέλος, στην Αλόννησο υπάρχει η σχολή της ομοιοπαθητικής η οποία προσελκύει κάθε χρόνο επισκέπτες προκειμένου να θεραπευτούν. Επίσης, το πλούσιο φυσικό περιβάλλον του νησιού μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη

δραστηριοτήτων **τουρισμού υγείας** που σήμερα έχουν γίνει δημοφιλείς (όπως οι υπηρεσίες τουρισμού ωδικής υγιεινής διαβίωσης και ο τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες).

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες της περιοχής έχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης και εκσυγχρονισμού έτσι ώστε να προσελκύσουν όλο και περισσότερους τουρίστες υψηλών εισοδηματικών τάξεων προκειμένου να αυξηθεί ο μέσος αριθμός των διανυκτερεύσεων. Θα πρέπει να **προσφερθούν υπηρεσίες υψηλότερου επιπέδου**, να **βελτιωθούν οι υποδομές της περιοχής** και να γίνει πιο συντονισμένη προσπάθεια για την **ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού** σε όλη την έκταση της περιοχής, με την αξιοποίηση των σπουδαίων αρχαιολογικών χώρων, των παραδοσιακών οικισμών της πολιτιστικής παράδοσης και των διαφόρων τοπικών εκδηλώσεων. Αυτές οι προσπάθειες θα πρέπει να συνδυαστούν με την **καλύτερη προβολή** του τουριστικού προϊόντος στο **εξωτερικό** και την **οργάνωση των τουριστικών υποδομών** για την προσέγγιση αλλοδαπών τουριστών (καλύτερη διαπραγμάτευση με ξένα τουριστικά πρακτορεία).

Η τουριστική ανάπτυξη όμως θα πρέπει να στηρίζεται:

- Στη διαμόρφωση ενός **βιώσιμου πρότυπου** το οποίο θα στηρίζεται στα σύγχρονα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης και στις αρχές διαχείρισης των ειδικά προστατευόμενων περιοχών με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας.

- Στην ήδη **υπάρχουσα τεχνογνωσία** του ανθρώπινου δυναμικού και στη φυσιογνωμία των περιοχών.
- Στην **άρση των ανισοτήτων** που υπάρχουν και τη διάχυση των ευκαιριών σε όλη την περιοχή.
- Στην **προστασία του φυσικού περιβάλλοντος** των φυσικών πόρων και των περιοχών ιδιαίτερου κάλλους.
- Στη **διατήρηση της κοινωνικής συνοχής**.

Τα ειδικά μέτρα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν για την **πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής** είναι:

1. Ανάδειξη του φυσικού πλούτου της περιοχής χωρίς βέβαια αυτός να τεθεί σε κίνδυνο.
2. Προστασία, ανάδειξη, οργάνωση, σήμανση και αειφορική διαχείριση των πολιτιστικών πόρων, των ιστορικών και αρχαιολογικών χώρων και του ανθρώπινου πολιτιστικού δυναμικού.
3. Ανασύλωση και ανάπλαση των μνημείων και των χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
4. Καταγραφή και χαρτογράφηση πολιτιστικών μνημείων της περιοχής και αποτύπωση του τρόπου προσέγγισης αυτών.
5. Ακτοπλοϊκή σύνδεση του νησιού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
6. Καταγραφή, ανάδειξη και χαρτογράφηση των ενάλιων αρχαιοτήτων και ένταξή τους στο γενικότερο σχέδιο προβολής του πολιτιστικού πλούτου.
7. Εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου επικοινωνιακού προγράμματος για την

τουριστική και πολιτιστική προβολή της περιοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση της νέας τεχνολογίας (διαδίκτυο).

8. Δημιουργία κέντρου πληροφόρησης και υποδοχής επισκεπτών στα αστικά κέντρα και στις τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές.
9. Δημιουργία της απαιτούμενης τουριστικής υποδομής σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης των ειδικά προστατευόμενων περιοχών.
10. Ανάδειξη της δράσης του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. με τη δημιουργία χώρου υποδοχής των επισκεπτών και της προβολής του έργου του Πάρκου.
11. Δημιουργία σύγχρονου συνεδριακού κέντρου.
12. Προβολή του παραδοσιακού τρόπου ζωής και της παραγωγής προϊόντων.
13. Εξοπλισμός των τουριστικών επιχειρήσεων με υποδομές πληροφορικής για τη λειτουργία και οργάνωσή τους.
14. Ενίσχυση του ρόλου των αλιέων στην περιοχή και επιδίωξη ανάπτυξης δραστηριοτήτων του αλιευτικού τουρισμού σε πιλοτικό στην αρχή επίπεδο.
15. Εφαρμογή προγραμμάτων στήριξης της καλλιέργειας τοπικών προϊόντων στις αγροτικές εκτάσεις και σύνδεσή τους με την τουριστική προσφορά.
16. Εξασφάλιση πιστοποιητικών ποιότητας και σημάτων αναγνώρισης για

τα τοπικά προϊόντα.

17. Ολοκλήρωση του δικτύου αποχέτευσης και σύνδεσή του με το βιολογικό καθαρισμό και την εφαρμογή προγραμμάτων ανακύκλωσης.
18. Εξειδικευμένη ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση όλων των απασχολούμενων (εργαζομένων και επιχειρηματιών) στον τουριστικό τομέα, καθώς και των στελεχών των δημόσιων φορέων και οργανισμών.
19. Εφαρμογή προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των κατοίκων της περιοχής για το ρόλο τους στην τουριστική ανάπτυξη και στην προστασία και διατήρηση του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής.
20. Σύνδεση του πολιτισμού με την εκπαίδευση για τη διαμόρφωση πολιτιστικής ταυτότητας των κατοίκων.

Η υλοποίηση των παραπάνω προτάσεων προϋποθέτει τη λήψη ορισμένων μέτρων, τα οποία θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητες για την περιοχή.

Κάθε προσπάθεια ανάπτυξης θα πρέπει να στηρίζεται στην:

- 1. Ενίσχυση του ρόλου της τοπικής κοινωνίας και ιδιαίτερα των αλιέων της περιοχής, μέσα από τη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της απασχόλησης.**
  1. Ανάπτυξη και βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης

σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας και προώθηση στρατηγικών δια βίου μάθησης.

2. Ενίσχυση της απασχόλησης και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε αυτήν και τη λήψη μέτρων για τη στήριξη της κοινωνικής ένταξης.
3. Ενίσχυση της εφαρμογής από τις επιχειρήσεις προγραμμάτων κατάρτισης των εργαζομένων τους.

2. Ενίσχυση της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε αυτήν. Ειδικότερα θα πρέπει να:

1. Προωθηθούν προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία θα εναρμονίζονται με τις κατά τόπους ανάγκες.
2. Ενισχυθούν οι δομές προώθησης των ίσων ευκαιριών αλλά και οι δομές κοινωνικής ένταξης.
3. Δημιουργηθεί η κατάλληλη υποδομή, η οποία θα στηρίζει την εργαζόμενη μητέρα (κέντρα γυναικών, βρεφονηπιακοί σταθμοί, βοήθεια στο σπίτι).

3. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας.

1. Προώθηση της επιχειρηματικότητας και δημιουργία κατάλληλου κλίματος για την ενίσχυση της δυνατότητας προσαρμογής των επιχειρήσεων στις εξελίξεις του διεθνούς ανταγωνισμού, καθώς και στις διαδικασίες οικονομικής ολοκλήρωσης των αγορών.
2. Δημιουργία τοπικών τεχνικών υποδομών στήριξης των επιχειρήσεων.

3. Αξιοποίηση της κοινωνίας της πληροφορίας για την ανάπτυξη και βελτίωση των επιχειρήσεων.
4. Διαμόρφωση του κατάλληλου περιβάλλοντος για την προώθηση νέων παραγωγικών επενδύσεων ή τη βελτίωση των υφιστάμενων.
5. Ανάπτυξη και βελτίωση των πολιτιστικών και τουριστικών επενδύσεων και υπηρεσιών.

4. Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης.

1. Βελτίωση, των θεσμών και της διοικητικής ικανότητας σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και εξασφάλιση της απαιτούμενης ευελιξίας.
2. Ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων αλλά και την εξεύρεση οικονομικών πόρων.
3. Βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους και τους άνεργους.
4. Διεύρυνση της ικανότητας συνεργασίας δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Εκτός από τις παραπάνω προτεραιότητες η ανάπτυξη της περιοχής θα πρέπει να στοχεύει στην άρση των τοπικών ανισοτήτων και στην επίλυση του προβλήματος της χαμηλής ανταγωνιστικότητας και των έντονων διαρθρωτικών προβλημάτων. Η δράση του Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. είναι ουσιαστική, η μέχρι σήμερα προσπάθειες για την ανάδειξη της περιοχής θα πρέπει να συνεχισθούν, ενώ θα πρέπει να ενισχυθεί και ο ρόλος του.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

5.1 Ξένη βιβλιογραφία

- **European Commission, (1999).** SWOT Analysis. Στο: Evaluating Socioeconomic programmes: Principal evaluation techniques and tools. Volume 3, MEANS Collection, EC Structural Funds, Luxembourg, pp 41 – 45.
- **Ferrell O. C., George H., David L., (1994).** “Strategic Marketing Management”. South – Western Publishing Co: Cincinnati, Ohio Κεφάλαιο 3.
- **Hill T., Westbrook R., (1997).** “SWOT Analysis: It’s Time for a Product Recall”. Long Range Planning, Vol. 30, No. 1, pp 46 – 52.
- **Piercy N., (1992).** “Market – Led Strategic Change”. Oxford, U.K.: Butterworth – Heineman, Ltd.
- **Stalk G., Philip E., Lawrence S., (1992).** “Competing on Capabilities: The New Rules of Corporate Strategy”. Harvard Business Review, Vol. 70, March - April, pp: 57 – 69.
- **Westwood J., (1990).** “The Marketing Plan”. Kogan Page: London. Κεφάλαιο 5.

5.2. Ελληνική βιβλιογραφία

- **Αδαμαντοπούλου Σ., Ανδρουκάκη Ε., (1987).** «Μελέτη της Ορνιθοπανίδας

του Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων». Διπλωματική διατριβή. Αθήνα.

- **Ε.Μ.Υ. (Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία), (1993).** «Μετεωρολογικά και κλιματολογικά στοιχεία Αλοννήσου».
- **Ε.Ο.Τ. (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού), (2000).** «Στατιστικά στοιχεία των ξενοδοχειακών μονάδων Αλοννήσου Βορείων Σποράδων».
- **Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος), (1988).** «Στατιστικά στοιχεία περί πληθυσμιακής εξέλιξης, απασχόλησης και κατανομή χρήσεων της Αλοννήσου».
- **Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος), (1991).** «Στατιστικά στοιχεία περί πληθυσμιακής εξέλιξης, απασχόλησης και κατανομή χρήσεων της Αλοννήσου».
- **Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος), (2001).** «Στατιστικά στοιχεία περί πληθυσμιακής εξέλιξης, απασχόλησης και κατανομή χρήσεων της Αλοννήσου».
- **Καραβέλας Δ., Κατσαδωράκης Γ., Μαραγκού Π., Νάντσου Θ., Σβορώνου Ε., (2003).** «Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών. Οδηγός Ορθής Πρακτικής, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.
- **Κασιούμης Κ., (1993).** «Εθνικοί Δρυμοί και Προστατευόμενες Περιοχές, ορισμός, σημασία και διαχείριση». Περιοδικό Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα, τόμος 2, τεύχος 1.
- **Κασιούμης Κ., (1995).** «Διαχείριση Εθνικών Δρυμών και Προστατευόμενων

Περιοχών στα Επιλεγμένα Θέματα Διαχείρισης Περιβάλλοντος». Μουσείο Γουλιανδρή – Φυσικής Ιστορίας, Αθήνα.

- **Λιμενικό Σώμα Αλοννήσου, (2009).** «Αριθμός σκαφών ανά ειδικότητα χρησιμοποίησης, Βορείων Σποράδων».
- **Μαυρίκης Κ., (1997).** «Άνω Μαγνήτων Νήσοι». Αλόνησος, 1997.
- **Νεοφύτου Χ., Δήμος Γ., Πολύμερος Κ., Ματσιώρη Σ., Αλεξίου Ε., (2006).** «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης Ν. Τρικάλων για την περίοδο (2007 -2015)». Τρίκαλα 2006.
- **Νομαρχία Μαγνησίας, (1983).** «Μελέτη Ανάπτυξης Βορείων Σποράδων».
- **Νομαρχία Μαγνησίας, Διεύθυνση Γεωργικής Ανάπτυξης, (2008).** «Μελέτη κατανομής γεωργικής γης στο νησί της Αλοννήσου».
- **Νομαρχία Μαγνησίας, Τμήμα Αλιείας, (2007).** «Μελέτη κατανομής αλιευτικού στόλου στο νησί της Αλοννήσου».
- **Νομαρχία Μαγνησίας, Τμήμα Αλιείας, (2008).** «Μελέτη αλιευτικής παραγωγής ανά είδος στο νησί της Αλοννήσου».
- **Πατάκης Ι., (1970).** «Υδρογεωλογική μελέτη Αλοννήσου».
- **Σαρσέντης Ν., (1996).** «Επιχειρησιακή Στρατηγική και Πολιτική, Β΄ έκδοση». Αθήνα: Εκδόσεις Ευγ. Μπένου.
- **Σιώμκος Γ., (1999).** «Στρατηγικό Μάρκετινγκ, Α΄ τόμος». Αθήνα: Εκδόσεις Αθ. Σταμούλη.
- **Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων), (2002).** «Η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη της Προστατευόμενης

Περιοχής του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων». Αθήνα.

- **ΥΠΕΧΩΔΕ, (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων) (2002).** «Εθνική Στρατηγική προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη». Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Βιώσιμης Ανάπτυξης. Αθήνα.
- **Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. (Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων), (2003).** «Επιτροπή Φύση 2000. Προστατευόμενες Περιοχές: προς ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης». Αθήνα.

5.3. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

- **Ανώνυμος, (2009):** <http://el.wikipedia.org/wiki>.

- **Ανώνυμος, (2009):** <http://www.Alonissos.com/el/erimonisia.gr/html>.
- **Ανώνυμος, (2009):** <http://www.ecotour.gr>.
- **Ανώνυμος, (2009):** <http://www.kykladesnews.gr>.
- **Ανώνυμος, (2009):** http://www.magnesia_tourism.gr.
- **Ανώνυμος, (2009):** <http://www.openarchives.gr>.
- **Ανώνυμος, (2009):** <http://www.skiathos.gr>.
- **Ανώνυμος, (2009):** <http://www.traveldailynews.gr>.

6. ABSTRACT

At the present study we applied SWOT Analysis in order to identify the basic elements of the developmental growth of a certain protected area, the National Sea Park of Alonissos Island in North Sporades, Greece.

SWOT Analysis is a tool for strategic planning used for analyzing internal and external environment of an organization, while being in the progress of making decisions on the goals to be set or on targeting their achievement.

When applying the analysis, strong and weak elements of N.S.P. of Alonissos were taken into consideration, as well as the existing opportunities and threats. Strong and weak points concerned the internal environment, as they emerged from internal resources the place itself holds (quality of natural environment, human resources, e.t.c.).

On the contrary, opportunities refer to possible (future) positive external factors that concern aspects under examination, while threats refer to possible negative external factors that one needs preparation to overcome. Interesting enough it is, that advantages detected could convert into disadvantages with the modification of external (broader environmental) factors.

As a result of SWOT Analysis, crucial matters concerning the development of the region emerged. Those were presented to constitute the base for strategic goals to be set and developmental strategy to be planned, to assure the development of the region, maintaining simultaneously its protective character.

When counting the advantages, the points that emerge have to do with environmental integrity, tradition, the region's identity and the occupation of the

inhabitants with fishery, characteristics which create an image of resistance in time and not that of change. The obvious advantages of N.S.P. of Alonissos focus on:

- ❖ The fact that the area is one of the few animal habitats of the Mediterranean **Monk Seal** *Monachus –monachus*.
- ❖ The existence of a physical environment of special natural beauty and ecological value, adequate to support projects of alternative touristic developmental programs.
- ❖ The existence of unexploited cultural and archeological richness, sufficient to attract a huge number of visitors and also to support alternative tourism, such as educational tourism, convention tourism, scuba-diving tourism e.t.c.
- ❖ Traditional products of unique quality which are produced in the area and can be exploited to offer high value added products.
- ❖ Inhabitants' occupation with fishery, a reality that offers the possibility of developing new activities (fishery tourism), so that new resources of income are ensured.

On the other hand, deficient infrastructures and the necessity for implementing projects on continuous education of the human capital constitute characteristic disadvantages of the region, which reveal that the ability of adjustment without any external help is very small.

The impact of globalization and the increased complexity of the competitive environment emerge from the fact that threats are connected to very important

possibilities. In order to increase economic activity in the area, a system of participative procedures must be established in information society, to improve accessibility to the area, develop projects of agro-tourism and promote production of high quality goods.

All the above depend on the possibility of adjustment to the continuous change over existing conditions of continuous competition internationally. In order to achieve this task, every developmental plan should essentially focus on the protection of the area, and this is the only way to secure its sustainability.

Keywords: National Sea Park of Alonissos in North Sporades, protected area, sustainable development, SWOT Analysis.

7.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

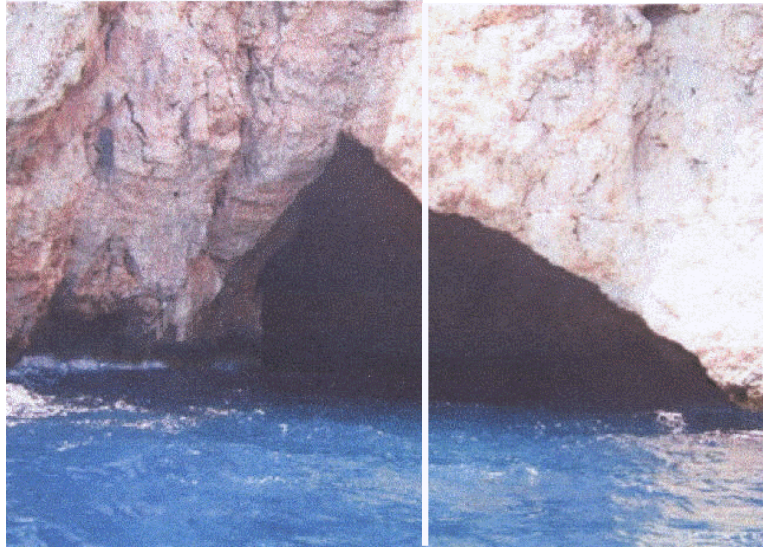

Εικόνα 1. Ψαθούρα

Εικόνα 2. Κυρά Παναγιά

Εικόνα 3. Περιστέρα

Εικόνα 4. Γιούρα

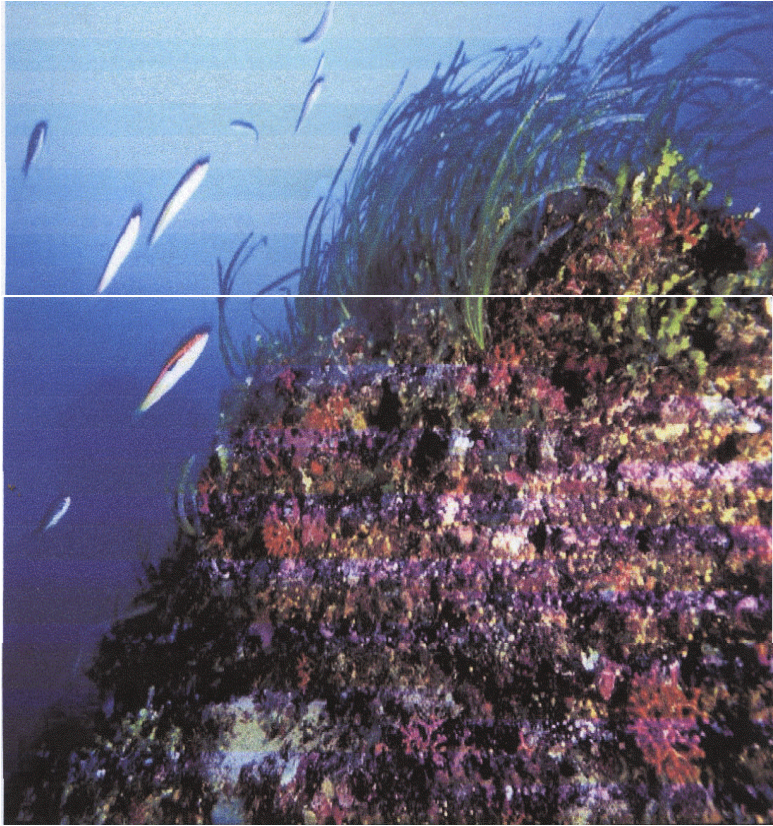

Εικόνα 5. Πιπέρι

Εικόνα 6. Μεσογειακή Φώκια *Monachus – monachus*

Εικόνα 7. *Posidonia oceanica*

Εικόνα 8. Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων.